

8gen-ART

e-ISSN: 2792-0062

SÜREKLİ YAYIN
CONTINUOUS PUBLISH

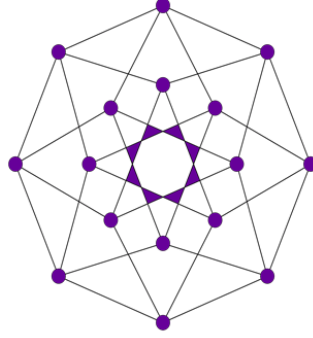
CİLT/VOLUME: 5
SAYI/ISSUE: 1

Editör/Editor in Chief
Prof. Dr. A Şevki DUYMAZ

2025

SEKİZGEN ACADEMY
An Academic Publisher

8gen-ART

8gen-ART

Editör/Editör in Chief: Prof. Dr. A. Şevki DUYMAZ

e-ISSN: 2792-0569

DOI: 10. 53463/8genart

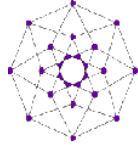
2025

Sürekli yayın modeli ile yayınlanmaktadır

Published with a Continuous Publication Model

SEKİZGEN ACADEMY
An Academic Publisher

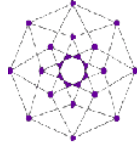

8gen-ART

e-ISSN: 2792-0062

EDİTÖR KURULU/EDITORIAL BOARD

Editör/Editor in Cheif	Dr. A. Şevki DUYMAZ Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Alan Editörleri/Section Editors	Dr. Mehmet Ali KARAMAN Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
	Dr. Ümit AKÇA Süleyman Demirel Üniversitesi
	Dr. Seda Şimşek TOLACI Süleyman Demirel Üniversitesi
	Dr. Mustafa ERGEN Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
	Dr. Şebnem ERTAŞ BEŞİR Akdeniz Üniversitesi
Dil Editörleri/Language Editors	Dr. Elif TOKDEMİR DEMIREL Kırıkkale Üniversitesi
Yayın Editörleri/Publishing Editors	Dr. Ali Rıza BİLGİN Süleyman Demirel Üniversitesi
	Dilara ERDOĞAN Süleyman Demirel Üniversitesi
	Elif Ela Nur YAVUZ Süleyman Demirel Üniversitesi
	Zeynep Eflal TÜZÜN Süleyman Demirel Üniversitesi
Kapak Tasarımı/ Cover Design	Elif Ela Nur YAVUZ

DANIŞMA KURULU/ ADVISORY BOARD

GÜZEL SANATLAR

Mehmet ÖZKARTAL

(Prof. Dr. Süleyman Demirel Üniversitesi-Türkiye)

Yusuf KEŞ

(Prof. Dr. Süleyman Demirel Üniversitesi-Türkiye)

Levent MERCİN

(Prof. Dr. Dumlupınar Üniversitesi-Türkiye)

Ali Fuat BAYSAL

(Doç. Dr. , Necmettin Erbakan Üniversitesi-Türkiye)

Ece ÇALIŞ ZEĞEREK

(Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Demirel Üniversitesi-Türkiye)

Mustafa GENÇ

(Doç. Dr. , Süleyman Demirel Üniversitesi-Türkiye)

Murat KARA

(Doç. Dr. , Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi-Türkiye)

Kadri Yılmaz ERDAL

(Dr. Öğr. Gör., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi-Türkiye)

Serap ÜNAL

(Doç. Dr. , Süleyman Demirel Üniversitesi-Türkiye)

Özgür ÇETİNTAŞ

(Dr. Öğr. Üyesi Bitlis Eren Üniversitesi-Türkiye)

M. Kemal GENÇ

(Öğr. Görv. Akdeniz Üniversitesi-Türkiye)

Arzu GÜRDAL

(Doç. Dr. Süleyman Demirel Üniversitesi-Türkiye)

Cenk CELASİN

(Dr. Öğr. Üyesi Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi-Türkiye)

Ahmet Hakan YILMAZ

(Dr. Öğr. Üyesi Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi-Türkiye)

TÜRK VE İSLAM SANATLARI

Ahmet ÇAYCI

(Prof. Dr. , Necmettin Erbakan Üniversitesi Türkiye)

Süreyya EROĞLU BİLGİN

(Prof. Dr. Süleyman Demirel Üniversitesi-Türkiye)

M Kemal ŞAHİN

(Prof. Dr. Adnan Menderes Üniversitesi-Türkiye)

Mehmet Çağlayan ÖZKURT

(Dr. Öğr. Üyesi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Türkiye)

Abdülkadir DÜNDAR

(Prof. Dr. Bozok Üniversitesi-Türkiye)

Ferruh TORUK

(Öğr. Gör. Bozok Üniversitesi-Türkiye)

Nacide ÖTER

(Dr. Öğr. Üyesi Alaadin Keykubat Üniversitesi-Türkiye)

Erdal ESER

(Prof. Dr Cumhuriyet Üniversitesi - Türkiye)

Kadir PEKTAŞ

(Prof. Dr. Medeniyet Üniversitesi - Türkiye)

Bahattin YAMAN

(Prof. Dr. Süleyman Demirel Üniversitesi - Türkiye)

Günnur AYDOĞDU

(Doç. Dr. Osman Gazi Üniversitesi-Türkiye)

Hakan ÇETİN

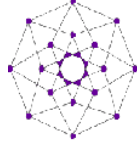
(Doç. Dr Hacı Bayram Veli Üniversitesi-Türkiye)

Hasan UÇAR

(Doç. Dr. Ege Üniversitesi-Türkiye)

Ersel ÇAĞLI TUTUNCİGİL

(Prof. Dr. Katip Çelebi Üniversitesi-Türkiye)

8gen-ART

e-ISSN: 2792-0062

Harun ÜRER

(Prof. Dr. Katip Çelebi Üniversitesi-
Türkiye)

Lütfiye GÖKTAŞ KAYA

(Prof. Dr. Karabük Üniversitesi- Türkiye)

Lokman TAY

(Doç. Dr. Akdeniz Üniversitesi-Türkiye) **C.**

Nakiş KARAMAĞARALI

(Prof. Dr. Gazi Üniversitesi-Türkiye)

Nurşen ÖZKUL FINDIK

(Prof. Dr. Hacı Bayram Veli Üniversitesi-
Türkiye)

Sema KÜSKÜ

(Doç. Dr. Katip Çelebi Üniversitesi-
Türkiye)

Semiha ALTIER

(Doç. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart
Üniversitesi-Türkiye)

Nermin ŞAMAN DOĞAN

(Prof. Dr. Hacettepe Üniversitesi-Türkiye)

Sedat BAYRAKAL

(Prof. Dr. Uşak Üniversitesi Türkiye)

Hacer ARSLAN KALAY

(Doç. Dr. Yüzüncü Yıl Üniversitesi-
Türkiye)

Yıldırım ÖZBEK

(Prof. Dr. Akdeniz Üniversitesi-Türkiye)

Zekeriya ŞİMŞİR

(Dr. Öğr. Üyesi Necmettin Erbakan
Üniversitesi-Türkiye)

KENT SOSYOLOJİSİ

Ümit AKCA

(Prof. Dr. Süleyman Demirel Üniversitesi-
Türkiye)

Erdal AKSOY

(Prof. Dr. Hacı Bayram Veli Üniversitesi-
Türkiye)

SANAT TARİHİ

Esmâ IGUS

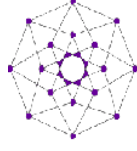
(Doç. Dr. Mimar Sinan Güzel Sanatlar
Üniversitesi- Türkiye)

Evren YILMAZ

(Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel
Üniversitesi-Türkiye)

M. Eda ARMAĞAN

(Doç. Dr. Süleyman Demirel
Üniversitesi-Türkiye)

8gen-ART

e-ISSN: 2792-0062

ARKEOJİ

Fikret ÖZCAN

(Prof. Dr. Süleyman Demirel Üniversitesi-Türkiye)

Bilal SÖĞÜT

(Prof. Dr. Pamukkale Üniversitesi-Türkiye)

Atilla ENGİN

(Prof. Dr. Gaziantep Üniversitesi-Türkiye)

Figen ERDOĞDU

(Dr. Öğr. Üyesi. Balıkesir Üniversitesi-Türkiye)

Ayça ÖZCAN GERÇEK

(Doç. Dr. Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi-Türkiye)

Davut YİĞİTPAŞA

(Prof. Dr. Ondokuz Mayıs Üniversitesi-Türkiye)

Murat FIRAT

(Prof. Dr. Süleyman Demirel Üniversitesi-Türkiye)

Mehmet ÖZHANLI

(Prof. Dr. Süleyman Demirel Üniversitesi-Türkiye)

Ebru Nalan SÜLÜN

(Dr. Öğr. Üyesi Akdeniz Üniversitesi-Türkiye)

Zeynep ERTUĞRUL

(Dr. Öğr. Üyesi Anadolu Üniversitesi-Türkiye)

Güler BEK ARAT

(Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi-Türkiye)

Bülent İŞLER

(Doç. Dr. Hacı Bayram Veli Üniversitesi-Türkiye)

Pınar SERDAR DİNÇER

(Dr. Öğr. Üyesi Bozok Üniversitesi-Türkiye)

Leyla ALPAGUT

(Prof. Dr. T. B. M. M. -Türkiye)

Huriye ALTUNER

(Dr. Öğr. Üyesi Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi-Türkiye)

Halil ÖZYİĞİT

(Doç. Dr. Pamukkale Üniversitesi-Türkiye)

Başak Burcu EKE

(Doç. Dr. Adnan Menderes Üniversitesi-Türkiye)

Ramazan UYKUR

(Doç. Dr. Celal Bayar Üniversitesi-Türkiye)

Ahmet Oğuz ALP

(Doç. Dr. Anadolu Üniversitesi-Türkiye)

MİMARLIK VE KENT TARİHİ-MİMARİ-RESTORASYON-KORUMA

Seda ŞİMŞEK

(Doç. Dr. Süleyman Demirel Üniversitesi-Türkiye)

M. Elif ÇELEBİ KARAKÖK

(Prof. Dr. Akdeniz Üniversitesi-Türkiye)

İbrahim BAKIR

(Dr. Öğr. Görv. Akdeniz Üniversitesi-Türkiye)

EĞİTİM-KÜLTÜR TARİHİ

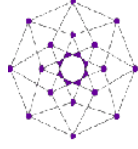
Gürsoy ŞAHİN (Prof. Dr. Afyon Kocatepe Üniversitesi Türkiye)

Yavuz UYSAL

(Doç. Dr. Alaadin Keykubat Üniversitesi-Türkiye)

Abdurrahman UZUNASLAN

(Prof. Dr. Gaziantep Üniversitesi-Türkiye)

8gen-ART

e-ISSN: 2792-0062

Esra BÖLÜKBAŞI ERTÜRK

(Doç. Dr. Karabük Üniversitesi-Türkiye)

Murat YILDIZ

(Doç. Dr. Gebze Teknik Üniversitesi-Türkiye)

Erman AKSOY

(Dr. Öğr. Üyesi Gazi Üniversitesi-Türkiye)

SİVİL MİMARİ

Doğan DEMİRCİ

(Prof. Dr. Süleyman Demirel Üniversitesi-Türkiye)

Hüseyin ÜRETEN

(Prof. Dr. Adnan Menderes Üniversitesi-Türkiye)

Abdullah BAKIR

(Doç. Dr. Süleyman Demirel Üniversitesi - Türkiye)

Abdülkadir EMEKSİZ

(Prof. Dr. İstanbul Üniversitesi-Türkiye)

Ahmet ŞİMŞEK

(Prof. Dr. İstanbul Üniversitesi-Türkiye)

Esra ÖKSÜZ

(Doç. Dr. İstanbul Üniversitesi-Türkiye)

Cevdet KIRPIK

(Prof. Dr. Erciyes Üniversitesi-Türkiye)

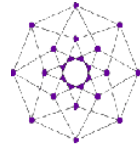
TURİZM

Sevcan YILDIZ

(Doç. Dr. Akdeniz Üniversitesi-Türkiye)

Gürkan KALKAN

(Dr. Öğr. Üyesi Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Türkiye)

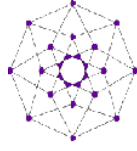

8gen-ART

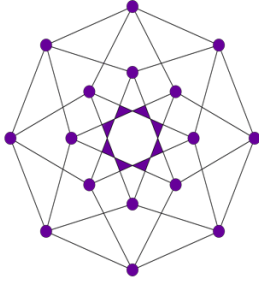
e-ISSN: 2792-0062

TARAYAN DİZİNLER/ INDEXED IN

İÇİNDEKİLER/CONTENTS	Sayfa Page
Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet: Isparta İline Göçle Gelen Kadınlar Üzerinde Bir Alan Araştırması Violence Against Women in The Family: A Field Research on Women Migrating to Isparta Emine HUFNİ, Ümit AKCA	1-24
İnsansız Hava Araçları (İha) İlekent Parklarında Kullanıcı Etkinliğinin Belirlenmesi, Isparta Kule Park Örneği Determination of User Activities in Urban Parks With Unmanned Aerial Vehicles (Uavs), Case Study Of Isparta Kulepark Rabia DEMİRALAY, Ömer K. ÖRÜCÜ	25-49
Küçük Sualtı Evleri Tasarımı Design of Small Underwater Houses Berna YAVUZ, İsmail Emre KAVUT	50-66
Dijital Deneyim Müzeleri Ve Sergilerinde Mekânsal Algı: Kullanıcı Perspektifinden Bir İnceleme Spatial Perception in Digital Experience Museums and Exhibitions: Auser-Centered Analysis Ayşenur KANDEMİR	67-85
İçmimarlık Eğitiminde Sanayi İş Birliği Üzerine Bir Araştırma A Study on The Potential Value of Industry Collaboration in Interior Design Education Esra Arı Çokyürür, Murat Oral	86-99

8gen-ART

e-ISSN: 2792-0569

Emine HUFNİ*

<https://orcid.org/0009-0004-5384-2081>

eposta: eminehufni@gmail.com

Süleyman Demirel Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji Anabilimdalı

Isparta/Türkiye

Ümit AKCA

<https://orcid.org/0000-0002-8986-5873>

eposta: umitakca@sdu.edu.tr

Süleyman Demirel Üniversitesi

İnsan ve Toplum Bilimleri

Sosyoloji Bölümü

Isparta/Türkiye

*Sorumlu yazar

(Corresponding author)

Bu makale, Emine HUFNİ'nin Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı'nda hazırladığı "Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet: Yetiştirilme Gerçeği ile Erkeğin Otoritesi Arasında. Isparta İli Kadın Örneklemi Üzerinde Bir Alan Araştırması" Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

Araştırma makalesi

(Research Article)

Gönderilme tarihi/Submission date

07.04.2025

Kabul tarihi/Accepted date

08.04.2025

Yayınlanma tarihi/Publishing date

14.04.2025

2025

Cilt/Volume : 5 Sayı/Issue :1

Sayfa: 1-24

Doi:10.53463/8genart.202500360

AİLE İÇİNDE KADINA YÖNELİK ŞİDDET: ISPARTA İLİNE GÖÇLE GELEN KADINLAR ÜZERİNDE BİR ALAN ARAŞTIRMASI

ÖZET

Antik ve modern zamanlarda kadınlar her alanda dönemlerine ışık tutmuşlardır. Orada bir padişah, bir kadı, bir şair, bir sanatçı, bir yazar, bir hukukçu, bir savaşçı ve nebevi hadislerin anlatıcılarından biridir. Ayrıca şimdiye kadar kadınlar hala evlerinin ve aile üyelerinin bakımı için çalışıyor ve tüm enerjileriyle katkıda bulunuyorlar. Onlar eş, anne, kız kardeş ve kızdır ve kadınların toplumu inşa etmede oynadıkları rolü önemli kılan da budur. Göz ardı edilemeyecek veya hafife alınamayacak bir roldür. Toplumsallaşma süreci ile erkek otoritesi arasında aile içinde kadına yönelik şiddet konusunu ele alan araştırmamız sayesinde kadına yönelik şiddet olgusunun tarihsel, kültürel ve toplumsal boyutları olan olgulardan biri olduğunu görüyoruz. Zaman ve mekânla sınırlı değildir. İster muhafazakâr ister batılı ister doğulu olsun toplumun doğasıyla bağlantılı değildir, insanın varlığıyla ve aile içindeki kadın ve erkek arasındaki karşılıklı ilişkilerle bağlantılıdır. Bu araştırmayı Türkiye'nin Isparta ilinde istismara uğrayan 10 göçmen kadın örneğine uyguladım ve nitel araştırmayı kullanarak vaka çalışması yaklaşımını kullandım. Görüşme ve gözlem araçlarını yöntem olarak kullandım. Daha sonra bu vakaları analiz ettim ve araştırmanın amacına uygun sonuçlar elde ettim.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Erkek Otoritesi.

VIOLENCE AGAINST WOMEN IN THE FAMILY: A FIELD RESEARCH ON WOMEN MIGRATING TO ISPARTA

ABSTRACT

In ancient and modern times, women have shed light on their times in every field. There, she was a sultan, a judge, a poet, an artist, a writer, a lawyer, a warrior, and one of the narrators of the prophetic hadiths. Also, until now, women still work and contribute with all their energy to the maintenance of their homes and family members. They are wives, mothers, sisters, and daughters, and this is what makes the role women play in building society important. It is a role that cannot be ignored or underestimated. Through our research that addresses the issue of violence against women within the family between the socialization process and male authority, we see that the phenomenon of violence against women is one of the phenomena that has historical, cultural and social dimensions. It is not limited to time and space. It is not related to the nature of society, whether conservative, western or eastern, but to the existence of man and the mutual relations between men and women within the family. I applied this research to ten immigrant women who were abused in Isparta province of Turkey and used the case study approach using qualitative research. I used interview and observation tools as methods. Then I analyzed these cases and obtained results that were suitable for the purpose of the research.

Keywords: Violence, Violence Against Women, Domestic Violence Against Women, Male Authority.

1. Giriş

Kadına yönelik şiddet olgusu son dönemde çokça konuşulmakta, pek çok kitap ve dergide bu şiddetin yansımaları ve toplumsal yaşamın çeşitli alanlarındaki yansımaları anlatılmaktadır. Araştırmacılar ve akademisyenler bu olguya bilimsel açıklamalar aramışlardır. Bu çalışmalar aracılığıyla sosyal ve kültürel sistemin, ekonomik durumun ve yaşam standardının bu olguyu açıklayan faktörler olduğu gösterilmiştir.

Kadına yönelik şiddet ile aile içinde özellikle kadın üzerindeki tahakküme ve erkeğin maddi ve manevi üretim araçları üzerindeki kontrolüne dayanan erkek kimliğinin oluşması arasında bir ilişki olduğu açıktır. Bu olgu her ne kadar eski ve genel bir olgu olsa da “toplumsal bir olgu” olarak tanımlanarak bu olguya dikkat çekilmesi, bu sorunun azaltılmasına yönelik çözüm önerilerinin hazırlanması ve mevzuat ve yasaların çıkarılması yoluyla araştırma ve toplumsal müdahaleyi gerektirmektedir.

Kadın, güç ve üstünlük kaynağı olması nedeniyle tüm toplumda önemli bir role sahiptir. Kadınların maruz kaldığı şiddet toplumlar için savaşımlardan daha öldürücüdür. Çünkü toplumun temellerini aşındırır, zayıflatır ve yok eder. Kadınlar toplumun yarısını oluşturan ve diğer yarısını yetiştiren kişilerdir. Dolayısıyla bu olgu, toplumun güvenliğini ve istikrarını tehdit eden en tehlikeli olumsuz olgulardan biri olarak kabul edilmekte ve günümüzde dünyanın her yerinde kadınlar kendilerine yönelik şiddet olgusuyla karşı karşıya kalmaktadır.

Ancak bu olgu toplumdan topluma farklılık göstermekte ve bu farklılık, toplumdaki hâkim kavramlardan, bireylerin bilinç düzeyine, ahlaki ve toplumsal değerlerin adalet derecesine kadar pek çok nedenden kaynaklanmaktadır. Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik bu şiddetin büyük bir kısmını kocalar, babalar ve diğer erkek çocuklar gerçekleştirmektedir.

Kadınlar için en tehlikeli yerlerden birinin ev olması mümkündür. Şiddet sıklıkla kültürel uygulamalar, gelenekler ve sosyal, ahlaki ve dini değerlerin yanlış yorumlanması kisvesi altında meydana gelir, özellikle de aile sınırları içinde meydana gelirse, bu da kanunun ve resmi makamların bu durumu görmezden gelmesine ve bu konuda sessiz kalmasına neden olur. Bu olgunun ciddiyetine ve son yıllarda tüm toplumlarda artmasına rağmen, onu çevreleyen sessizlik, umursamama, cezasızlık ve damgalama olgusu nedeniyle bu olgu hala büyük ölçüde bilinmemektedir.

2. Şiddetin Kavramsal Çerçevesi ve Kadına Yönelik Şiddet

Şiddet olgusu, insanlık tarihinin başlangıcından bu yana var olan bir olgudur. Her çağın karşı tarafa karşı bu şiddeti uygulama biçimi ve tarzı vardır ve her dönem ve o dönemin bağlı olduğu örf ve adetlere göre bu durumla karşı karşıya kalmıştır. Şiddet, şiddetin sadece erkeklere mi, yoksa kadınlara ve çocuklara da mı yönelik olduğu ve benzeri sorular bir yana, şiddet olgusunu, özellikle “kadına yönelik şiddet” olgusunu araştırdığımızda, bunun bireysel ve toplumsal birçok unsuru barındıran karmaşık bir yapıyı bize gösterdiğini görüyoruz.

Şiddet zamana ve topluma göre değişen bir kavramdır. Şiddetin temelinde yatan saldırganlık içgüdüsünü bireyin sosyalleşme sürecinde öğrenmek mümkündür. Medya aynı zamanda öğrenmede önemli bir rol oynamaktadır (Besni RAM 2020, 2). Dolayısıyla yapılan araştırmalar ve çalışmalar sonucunda, genel olarak şiddet olgusunun doğuştan getirilen bir olgu olmaktan ziyade, bireyin içinde büyüdüğü sosyal ve kültürel çevrenin kendisine dikte etmeleri yoluyla edinilmiş bir olgu olduğu sonucuna ulaşmaktayız.

Kadına yönelik şiddet olgusu araştırıldığında toplumda bir çelişki olduğunu görürüz. Yani uluslararası düzeyde kadın sorunlarına olan ilginin artmasına ve kadının statüsüyle ilgilenen birçok kuruluşun ortaya çıkmasına rağmen, kadına yönelik şiddet her geçen gün arttığını, kadınların ötekileştirilmekten büyük zarar gördüklerini, ayrımcılık ve aşağılık duygusuna kapıldıklarını görüyoruz (Fahima Kerim El Meşhedani t.y., 1).

Kadına yönelik şiddeti en çok eleştiren toplumların en çok şiddetin yaygın olduğu toplumlar olduğunu görmekteyiz. Örneğin, literatürde ABD’de her beş dakikada bir kadının tecavüze uğradığını, Afrika ülkelerinde ise kadınların yoksulluğunun ve yoksunluğunun net bir resmini görmekteyiz. Elbette bu, tüm toplumlarda kadınların farklı türdeki zulme maruz kaldıklarını göstermektedir.

Şiddet kelimesinin Arapça kökenli olduğunu görüyoruz. Türk Dil Kurumu *şiddeti* “bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğlilik, sertlik, bir hareketten doğan güç, karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma, kaba güç, duygu veya davranışta aşırılık” olarak tanımlamaktadır (tdk.gov.tr; Altunok 2021). Bu tanım sayesinde şiddet uygulayan kişinin özelliklerinin çoğunlukla fiziksel güçle karakterize edildiği ve çocukluğunda edindiği şiddet eğiliminin belli bir dereceye daha önceki hayatında maruz kaldığı şiddetten kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Kendi vizyonuna uymayan konularda onda kaba kuvvet ve bencillik yaratan çevre, onun karşı tarafa çeşitli zararlar verebilecek davranışlarını engelleyebilecek olan mantığını bastırmaktadır.

Çoğu zaman şiddetin ilk ve son hedefi, failin verdiği bu zararın şekli, psikolojik ya da fiziksel zarar ne olursa olsun ve bu sürecin sonucunun ne olacağını umursamadan, karşı tarafa zarar vermektir. Şiddet, dar anlamıyla, “kişilere ve eşyalara karşı düşmanlık ve öfke duygusunun yoğun ve yıkıcı biçimde ortaya çıkması” olarak tanımlanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ise şiddeti, daha geniş bir içerikle, “yaralanma, ölüm, fiziksel zarar, bazı gelişim bozuklukları veya yoksunlukla sonuçlanabilecek şekilde kendine, başkalarına, bir topluluğa veya belirli bir gruba karşı tehdit veya fiziksel güç kullanılması” olarak tanımlamaktadır. Hukukçular şiddet eylemleri için “insanın, benzerlerine karşı giriştiği, onlarda önemli ya da önemsiz hasar, tehdit veya yaralar oluşturan, saldırganlık ve hoyratlık ifade eden hareketlerdir” açıklamalarında bulunmaktadırlar (Besni RAM 2020, 2).

Yani şiddet; fiziksel, zorlayıcı veya psikolojik baskı yoluyla kişiye fiziksel ve zihinsel zarar veren davranışların tamamıdır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere şiddet sadece kaba kuvvet içeren bir davranış değildir. Hakaret, aşağılama, tehdit, maddi kısıtlamalar, zorla evlendirme gibi konular da şiddet kapsamına girmektedir (Erdem, 2017 5). Bu tanım şiddete maruz kalan kişiyi olumsuz etkileyen, fiziksel, zorlayıcı ve psikolojik baskı yoluyla fiziksel, zihinsel ve psikolojik zarar vermek gibi yöntemleri vurgulamaktadır.

Şiddet, nedenleri, süreçleri ve sonuçları açısından kültürel bir olgudur. Sosyolojik yaklaşımda şiddet; kültürel değerlere uygun biçimde *öğrenme ve aktarma* ile; psikolojik yaklaşımda şiddet *sosyal öğrenme* ve ödül-ceza mekanizmalarıyla; biyolojik yaklaşımda ise bunların *doğuştan* ve *hormonal* nitelikte karakterize edilir. Ancak, türü ne olursa olsun şiddetin kabul edilemez toplumsal ve hukuki bir suç olduğunu görüyoruz.

Şiddet, temel olarak güç dengesizliğini içerir. Bireyin sağlığını, yaşamını ve insan haklarını tehdit etmenin yanı sıra sosyal ve ekonomik kayıplara ve psikolojik belirtilere de neden olmaktadır (Şahin 2013, 3). Şiddetin sosyal ve kültürel sosyalleşme süreçleriyle edinilen bir olgu olduğu; doğuştan gelen bir olgu olduğu gibi yaklaşımlar bir yana,

niteliği ne olursa olsun, bireysel ve toplumsal düzeyde yarattığı tehlikeler nedeniyle şiddet, uluslararası ve uluslararası düzeyde kabul edilmeyen bir suç olarak görülmektedir.

Kadına yönelik şiddet yaygın bir olgudur ve birçok biçimi vardır ve bu biçimlerin her birinin yaşamın her alanında farklı belirtileri ve etkileri vardır. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2002'deki raporu bize *"dünyada en yaygın şiddetin kadına yönelik şiddet olduğunu"* ve bilimsel araştırmalar ise *"dünya çapında her üç kadından birinin (yaklaşık %35) bir tür fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığını"* gösteriyor. Bu araştırmalar, bir başka yönüyle kadınların birlikte olduğu erkeklerden kaynaklanan şiddet örneğinde, maruz kaldıkları *fiziksel şiddet* oranlarının %13-61, *cinsel şiddet* oranlarının %6-59, *duygusal şiddet* oranlarının ise %20-75 arasında değiştiğini de göstermektedir (Çalmuk 2022, 11). Kadınların maruz kaldığı bu şiddet, kadınların sağlığını ve yaşamını ciddi şekilde tehdit etmekte ve kimi zaman doğrudan ya da dolaylı biçimde kadın ölümlerine yol açmaktadır.

Kadınlar, iç ve dış mekânlarda şiddetin çeşitli biçimlerine, yani özel veya kamusal alanlardan kadınlara yönelik şiddete maruz kalmaktadır: Özel kavramı *ailede*; kamusal kavramı ise *işyerinde* kadınlara yönelik şiddeti ifade etmektedir. Şiddete, çocuklukta ebeveynler, yetişkinlikte koca tarafından maruz kalınmaktadır (Arslan 1998, 29). Kadınlar çeşitli yönlerden cinsiyete dayalı şiddete maruz kalıyor. Bu tür şiddet eğilimleri aileler ve içinde büyüdükleri topluluklar aracılığıyla hayatlarıyla bağlantılıdır. *Aile içi şiddet* baba, erkek kardeş, koca, anne veya erkek akrabalarından kaynaklanıyor. *Toplumsal şiddet* ise, okul, iş yeri veya resmi veya uluslararası kuruluşlar aracılığıyla gerçekleşmekte; tümü kadınların yaşamları ile onların aile veya toplum içindeki rollerini yerine getirmelerini etkilemektedir. Uluslararası anlaşmalar şiddeti şu şekilde sınıflandırır:

-Aile içinde meydana gelen dayak, cinsel saldırı, kadın sünneti, haklarından yoksun bırakma ve kadınlara zarar veren diğer geleneksel uygulamalar da dâhil olmak üzere fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet,

-İşyerinde, eğitim kurumlarında ve diğer yerlerde tecavüz, cinsel saldırı, cinsel taciz ve korkutma dâhil olmak üzere genel toplum çerçevesinde meydana gelen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet, kadın ticareti ve fuhuşa zorlama,

-Nerede olursa olsun devlet tarafından uygulanan veya göz yumulan fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet (Shima' Fadil Hamuwdi & Eali Almusaa Alkhazeali 2019, 28).

Bu çalışmayla toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve kadına yönelik şiddet türlerine odaklanıyoruz. Toplumsal cinsiyet temelli olan şiddet olgusu aile içi, fiziksel, psiko-sosyal, cinsel, ekonomik ve diğer biçimlerde ortaya çıkmaktadır.

Aile İçi Şiddet

Kadına yönelik şiddetin yoğunlaştığı ve arttığı yerin yaygın olarak aile olduğunu görüyoruz. Yapılan araştırmalar aile içi şiddete maruz kalanların en büyük yüzdesini kadınların oluşturduğunu ortaya koyuyor. Aile içi şiddetin kısa tanımı, *"birbiriyle çok yakın ilişki içinde olan bir bireyin, diğer bireyin varlığına ve direncine rağmen, zararlı kontrol ve güç kullanması"* biçiminde yapılmaktadır. Bazen erkek aile içindeki güçlü konumunu şiddet kullanarak korumaya çalışır. Aile içi şiddet, şiddetin her türüsünü kapsar. Aile kurumunda fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddetin tüm özellikleri görülmektedir. Kültürel açıdan aile, bir şiddete alan açıldığında kadına yönelik şiddetin

işselleştirildiği ve meşrulaştırıldığı bir kurum, dış sorun ve baskılarla boğuşan erkeğin tüm gerginliklerini giderdiği yer haline gelir (Suğur vd. 2006, 156).

Burada şunu açıkça görüyoruz ki, kadına yönelik aile içi şiddetin en ağır sebeplerinden biri; erkeğin kendine güven eksikliği ve erkekliğinin bozulacağı korkusudur. Aile içinde şiddete yol açan nedenler arasında erkeğin toplumdan gelen işsizlik, yoksulluk, iş baskısı gibi baskılar da vardır. Bütün bunlar erkeğin içindeki negatif enerjileri boşaltmak için ailesine yönelmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla bu şiddeti kabul eden ve bunu erkeğin kendisi üzerinde otoriter bir hakkı olarak gören kadın da kendisine yönelik şiddetin artmasına neden olmaktadır.

Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, *“bir kişiye başka bir kişi tarafından uygulanan, onun fiziksel bütünlüğüne zarar veren, acı veren her türlü eylem”* olarak tanımlanmaktadır (Sekmen, 2024, 10). Bu şiddet aynı zamanda saldırganın, saldırıya uğrayan kişiye istediğini yaptırmak, söylediklerini kabul ettirmek, onu kontrol altında tutmak için güç biçimleri kullanması gibi amaçlarla da kullanılmaktadır (Sekmen 2024, 11).

Fiziksel şiddet en yaygın şiddet türlerinden biridir; karşıdakini kontrol altına almak amacıyla sıklıkla başvurduğu bu fiziksel şiddet de gözle görülür ve başkaları tarafından hızla fark edilir. Elle vurmaktan başlayarak cinayete kadar her türlü fiziksel zarar vermeyi içeren, bu eylemde şiddete yardımcı olan çeşitli aletlerin yanı sıra bazı ev aletlerinin kullanıldığı bilinir. Bu tür şiddet nedeniyle çeşitli oranlarda yaralanmalar ortaya çıkar (Molina 2020, 5).

Fiziksel şiddet olgusu tarihin eski dönemlerinden beri bir olgu olarak tespit edilmiştir. Arkeologlara göre kadınların maruz kaldığı fiziksel şiddetin kökenleri 3.000 yıl öncesine dayanıyor. Bu olgu, erkek mumyalarda %9-20 oranında; kadın mumyalarda ise %30-50 oranında görülmektedir (Çiler Kılıç 1999, 8). Birey ve toplum üzerinde yarattığı olumsuz etkiler nedeniyle bu şiddetin suç sayıldığı ve hukuken sorumlu tutulması gerektiği yapılan çalışmalarla ortaya çıkmaktadır.

Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, *“kadının istemediği yer, yer ve zamanda, istemediği şekilde cinsel ilişkiye zorlanması, iradesi dışında fiziksel güç kullanarak ilişkiye girmesi”* şeklinde tanımlanmaktadır. Kişinin rızası olmadan cinsel eylemlerde bulunmak ve cinsel aktiviteyi korkutma aracı olarak kullanmak da bu eyleme dâhil edilmektedir. Cinsel şiddetin kapsamında eş durumu önemsiz bir faktör olmaktadır. Cinsel şiddete yol açan nedenler arasında; uyuşturucu bağımlılığı, psikolojik ve sosyal sorunlar, erkeğin ihtiyaçlarını karşılamak için çabalaması ve kadının nesne olarak görülmesi neden olabiliyor. 2014 yılında Türkiye genelinde yapılan şiddet araştırmasına göre, araştırmaya katılan kadınların hayatının herhangi bir döneminde eşi tarafından cinsel ilişkiye zorlanma oranının %7,4 olduğu belirlenmiştir. Eşinde korktuğu için cinsel ilişkiye giren kadınların oranı ise %8,9’dur (Sekmen 2024, 14-15).

Cinsel şiddetin ortaya çıkışı *“şiddete dayalı cinsellik”* değil, *“cinselliğin tezahüründeki şiddet”* şeklindedir. Bu nedenle zaman zaman cinsel şiddetten de bahsedilmektedir. Tanımın esas bu şiddet biçimine başvuranın isteği, yani *“kendi bencil amaçlarına ulaşmak için”* kadınların bedenini, zihnini ve ruhunu ele geçirmeye yönelik şiddettir (Arslan 1998, 31).

Dünya Sağlık Örgütü, “Küresel Şiddet ve Sağlık Raporu”nda cinsel şiddeti türlerini 11 farklı başlıkta toplamıştır. Bu başlıklar *evlilik ve birlikteliklerde tecavüz, yabancıların*

tecavüzü, savaşlarda sistematik tecavüz, cinsel taciz ve cinsel ilişkiye yönelik saldırılar, zihinsel veya bedensel engelli kişilere yönelik cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı, zorla evlendirme, zorla düşük yaptırma, doğum kontrolü ve korunma hakkının reddedilmesi, kadının cinsel bütünlüğüne yönelik saldırgan eylemler (zorla yapılan kızlık zarı ve bekâret muayeneleri v.b.) temalarını içermektedir (Çoklar 2014, 62).

Genel anlamda kaynakları açısından tecavüzün iki türü vardır. Mağdurun aile üyesi veya arkadaşı gibi yakın bir kişi tarafından gerçekleştirilen tecavüz mağdur için daha şiddetli ve şiddetlidir çünkü saldırgan onu aşağılar, güven eksikliği oluşturur. Yabancıardan kaynaklanan tecavüz ise ciddi psikolojik ve fiziksel yaralanmalara neden olabilir. Her iki tecavüzün de mağdurda kolaylıkla fark edilebilecek ciddi şoklara neden olduğu bulunmuştur (Dilmi Ayubi vd. 2014/2015, 49). Bir suç olarak cinsel şiddet yoluyla erkeklerin kadınlara boyun eğdirmesi “*cinsel terör*” olarak tanımlanmaktadır. Sheffield’a göre, “*cinsel terörizm, şiddet içermeyen cinsel korkutma ve şiddet tehditlerinin yanı sıra açık şiddeti de içerir*” (Lindsey 1997, 236).

Psikolojik Şiddet

Genel bir tanımla psikolojik şiddet, “*kişinin duygu, düşünce ve isteklerini göz ardı ederek psikolojik baskı uygulamak*” şeklinde; Avrupa Konseyi Kadına Yönelik Şiddet ve Önlenmesi Sözleşmesi’nde ise, “*cebren veya tehditle kişinin psikolojik bütünlüğünü ciddi şekilde bozmaya yönelik kasıtlı girişimler*” şeklinde tanımlanır. Psikolojik şiddetin hakaret, tehdit, bağırma, korkutma, küfretme, ayrıca kadını eve hapsetmek, nasıl giyinmesi gerektiği konusunda baskı yapmak, arkadaşlarıyla buluşmasına izin vermemek gibi içerikleri de ifade edilmekte ve yargı kararlarında tanınmaktadır (Sekmen 2024, 11-12). Duygusal istismar, psikolojik istismar, sözlü istismar veya zihinsel istismar gibi terimlerin tamamının psikolojik şiddet kavramına girdiğini görüyoruz (Molina 2020, 6).

Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet, “*mali kaynakların ve paranın kadınlara baskı yapmak, yoksunlukla cezalandırmak, tehdit etmek ve kontrol altına almak amacıyla kullanılmasıdır.*” Kadınların çalışmasına ve ekonomik getiri elde etme, işlerinde ilerleme, gerekli ihtiyaçlarını elde etme özgürlüğünün verilmemesi; kadınların paralarına el konulması, aile gelirinin kadınlara söylenmemesi ve aile haklarının mali açıdan ihmal edilmesi ekonomik şiddet içeriğine dâhil edilmektedir (Okutan 2007, 17).

Araştırmalar, kötü ekonomik koşullar altında yaşayan 1,5 milyar insanın yüzde 70’inin kadın olduğunu gösteriyor. Dünyadaki işlerin %60’ını yapan kadınların, dünya toplam gelirinin yalnızca %10’una sahip olduğu açıktır. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı’nın 2014 yılında yaptığı araştırmada, kuruluşa başvuran 832 kadının yüzde 16’sının ekonomik şiddete maruz kaldığı ortaya çıkmıştır (Sekmen 2024, 13).

Sözlü Şiddet

Dilin “*korkutma, kontrol etme ve cezalandırma amacıyla düzenli kullanımına sözlü şiddet*” denildiğini görüyoruz. Küfür, bağırma, hakaret, alaycılık gibi şiddet unsurları içeren bir tartışmanın da sözlü şiddet olarak adlandırıldığını görüyoruz. Sözlü şiddet, tehdit etmek, hakaret etmek, aşağılamak, korkutmak, taciz etmek, azarlamak, korkutmak, hakaret etmek, alay etmek ve kişilere hakaret edici isimler takmak amacıyla sözlerin ve yüksek sesin kullanılmasını içerir (Açıkgöz 2014, 18). Görünür bir yüzü olmayan ve görünen şiddet türlerine göre çok daha büyük zararlara neden olabilecek bir şiddet türüdür. Araştırmalar sözlü ve fiziksel şiddetin bir arada yaşanma ihtimalinin

bazen en az %63'e ulaştığını, bazen de %78'e kadar çıkabildiğini gösteriyor (Çiler Kılıç 1999, 8).

Siber Şiddet

Bazı kadınlar bu şiddet türüne maruz kalmakta olup, kişinin bir *“kadının kişisel bilgilerini ele geçirmesi, onu internette takip etmesi, tehdit, hakaret ve cinsiyete dayalı saldırı, tecavüz ve bazen de tecavüz”* gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Ölüm tehditleri ve siber şiddet, bireylerin zayıf noktalarından yararlanarak onlara fiziksel, cinsel, ekonomik veya psikolojik zarar veren eylemleri içermektedir (Çalmuk 2022, 16).

Toplumsal Şiddet

Kadına yönelik şiddet araştırmaları, erkeğin kontrol ve şiddet yoluyla eşini bulunduğu konumda tutmaya çalıştığını ve bu toplumsal şiddetin kadının çalışmaktan, eğitim görmekten, aile ziyaretinden mahrum bırakılması, eğitimden mahrum bırakılması, kadına şiddet uygulanması gibi çeşitli şekillerde kendini gösterdiğini göstermektedir. Arkadaşları ve akrabaları onun kişisel ilişkilerine karışıyor ve ailesinin işlerinde onun fikrini almamaktadır (Amal Salim Hasan Aleawawidah 1998, 15).

Çeşitli toplumlarda pek çok kadın bu dış şiddete maruz kalmakta ve erkeklerin kadının evden çıkması, çalışması, işgücü piyasasında kendisiyle rekabet etmesi, suçlamalar, kışkırtmalar, iş rollerini kabul etmemeleri fikrinin reddedilmesi gizli şiddet sayılmaktadır. Farklı çevrelerimizde yaygın olan bu tür şiddetin en belirgin biçimlerinden biri olarak birçok toplum, işgücü piyasasında erkeklerle rekabet eden kadınları aşırı derecede dışlamaktadır.

Rolleri ve görevleri cinsiyete göre bölen geleneksel değersizlik görüşüne göre kadının rolü yalnızca üreme rolü ve çocukların bakımı ve yetiştirilmesiyle sınırlıdır. Bu toplumsal şiddet, kadına yönelik şiddetin en ağır ve tehlikeli türlerinden biri olarak değerlendiriliyor. Onlara yönelik birçok şiddet türünün önünü açıyor (Rabana Eadnan Saed Saed 2015, 21).

3. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri

Aslında aile içi şiddeti üreten dinamiklerin sadece aile içindekilerden değil, aynı zamanda sosyal, hukuki, ekonomik, geleneksel, politik ve eğitimsel yapıdaki mekanizmalardan da kaynaklandığı görülmektedir (Elmas 2017, 94). Şiddetin belirli bir nedenden kaynaklanmadığını, onun varlığına ve sürekliliğine yol açan birçok etkenin ve zor koşulların olduğu söylenenlerden açıkça anlaşılmaktadır. Ancak bu konuyu büyük ölçüde göz ardı ederek, bu şiddetin ortaya çıkmasında ve var olmasında büyük rol oynayan *uluslararası, resmi ve hukuki* kurumları sorumlu tutmaktayız. Daha sonra bu olgunun gelişmesine ve sürekliliğine katkıda bulunacak sosyal ve kültürel yetiştirme sorumluluğu ve diğer koşullar gelmektedir.

Bileşenlerinden bahsettiğimiz ve hayatımızı düzenleyen toplumsal yapı, erkeklerin hâkimiyetindedir. Elbette burada erkekler siyasi, sosyal ve ekonomik hayatın gelişmesi, değişmesi ve işleyişi sırasında ortaya çıkan imkân ve fırsatlardan daha fazla yararlanmaktadır. Erkek egemen toplumsal yapı, toplumu oluşturan ve işleyişinde erkeğin her zaman ayrıcalıklı konumda olmasını sağlayan toplumsal ilişkiler bütünü olarak tanımlanmaktadır.

İlişkilerin kurulduğu bu sosyal kurumların en önemlileri aile ve eğitimidir. Örneğin aile kurumunu ele alalım. Aile kurumu sosyalleşmenin, rollerin, davranışların, normların ve toplumsal değerlerin öğrenildiği ilk yerdir. Aile ise erkek egemen ilişkilerin yeniden üretildiği yerdir. Dolayısıyla bu kural sosyalleşme sürecinin birbirini izleyen

aşamalarında da devam eder. Bireyler aileden ayrıldıklarında toplumdaki erkek egemen yapılarla karşı karşıya kalmaktadır. Kısaca kadına yönelik şiddeti körükleyen en önemli faktörün, kadının erkek egemen toplumsal normları dayatması olduğunu söyleyebiliriz (Suğur vd. 2006, 155-156).

Bireysel Nedenler: Bazı gelenek ve görenekler arasında en önemli nedenlerinden biridir. Çünkü kadının değersizleştirildiğine, kadının bir zevk ya da sadece erkeklere hizmet etmek için yaratılmış bir yaratık olduğuna dair ifadeler içermektedir. Kadınlarla ilgili geçerli inanışlar arasında, Hindu kanunlarında “*sabır, rüzgâr, ölüm, cehennem, zehir, yılan ve ateşin kadınlardan daha kötü olmadığı*” ifadesi yer almaktadır

Medya: İnsanlar tarafından uygulanan şiddeti izlemek, bununla ilişkili düşünceleri harekete geçirebilir ve kişi, çeşitli medyadaki şiddet içeren davranışları, erkeksi otoriteyi sergilemeyi ve insanları ahlaksızlığa sevk eden rahatsız edici seks sahnelerine maruz kalmayı taklit etmeye çalışır. Eylemlerde bulunmakta ve bu da bu konuya tecavüz suçlarının işlenmesine katkıda bulunmaktadır (Shima’ Fadil Hamuwdi & Eali Almusaa Alkhazeali 2019, 50).

Biyolojik Nedenler: Bilimsel çalışmalar, erkeklik hormonu olarak bilinen testosteronun etkisi dışında bazılarının üzerindeki etkisinin çok küçük olduğunu göstermektedir. Kişideki duygusal kontrol bozuklukları ve insan kişiliğindeki şizofreni, beyni etkileyen nörokimyasal bozukluklar ve diğerleriyle bağlantılıdır ve bunlarla ilişkisi vardır. Ayrıca akıl hastalığı, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı vb. (Cengil 2023, 400).

Psikolojik Nedenler: Kişinin erken çocukluk döneminde sağlıklı, sevgiyi, güvenliği, kabulü hissetmediği bir aile ortamında büyümesi ve kişinin defalarca aşağılanmaya, ağır eleştirilere, reddedilme ve şiddete, hayal kırıklıklarına maruz kalması, empati eksikliği, sorumluluklardan kurtulma isteği, duygusal stres, hayal kırıklığı, psikotik kişilik bozukluğu gibi antisosyal sorunlardır (Cengil 2023, 400).

Bireysel (veya psikiyatrik) yaklaşım aynı zamanda erkeklerin alkol tüketimini, uyuşturucu kullanımını veya kıskançlığını da erkekleri bu şiddet davranışına zorlayan psikolojik sorunlar olarak görmektedir (Bahar 2009, 171). Şiddetin psikolojik nedenleri arasında kişilik bozuklukları, kişinin şiddete maruz kalması, şiddetin sosyal yolla öğrenmesi gibi nedenler yer almaktadır. Akan ve Kiran’ın araştırmasında geçmişte erken yaşta babalarından şiddet gören erkeklerin aynı zamanda çocuklarına ve kadınlarına da şiddet uyguladıkları belirlendi (Akt. Avcı 2020, 171).

Cinsel Nedenler: Eşler arasındaki cinsel geçimsizliklerin yanı sıra cinsel yolla bulaşan hastalıklar, erkeklerde iktidarsızlık, ataerkil kültürde erkek cinsel gücüne odaklanması gibi tüm bunlar benlik eksikliği hisseden erkeklerde şiddet davranışlarına yol açabilir. Güven, yeterlilik ve işlev bozukluğu. Şiddeti çözüm olarak gören bireylerin kişilik özelliklerine bakıldığında bu kişilerin sağlıklı kişilik gelişimlerine sahip oldukları ortaya çıkmaktadır (Cengil 2023: 400).

Sosyal ve Kültürel Nedenler: Kadına yönelik şiddet, cinsel ayrımcılık ve ataerkil kültürün bu şiddetin mağduruna hoşgörü göstermesi, şiddeti körükleyen ve gerçek hayatta kabul edilebilir kılan toplumsal nedenler arasındadır. Ayrıca ataerkil kültürün her zaman erkeklikle ilgilendiğini, kadınlara daima erkeklerden daha az haklar tanıdığını, onların statüsünü ikinci sınıf olarak değerlendirdiğini, kadını erkeğin karısı ya da çocuk annesi olarak gördüğünü ve kadına erkeklik muamelesi yapmadığını görüyoruz. Bağımsız bir birey olarak kadına yönelik şiddeti besleyen ve geliştiren şeyler arasında yer almaktadır (Cengil 2023: 400).

Kadına yönelik şiddetin sosyal, kültürel ve ekonomik nedenleri *toplumun ataerkil yapısı, cinsiyet rollerinin doğal algılanması, kadının nesneleştirilmesi, şiddete boyun eğme ve fiziksel güç ve baskı kullanımına hoşgörü, işsizlik ve yoksulluk* şeklinde sıralanır. Şiddete maruz kalma durumunda kadının eğitim düzeyi de etkili olmaktadır. Cinsel şiddetin önemli nedenleri arasında kadınların eğitim ve ekonomik gelir düzeylerinin düşük olması, sosyal ve iş hayatına katılımlarının düşük olması yer almaktadır.

Kadınlar bazen ekonomik durumlarının düşük olması nedeniyle şiddete maruz kalıyor, bazen de meslekleri ve gelirleri erkeklerden daha iyi olduğunda bu konular aile içi şiddete maruz kalmalarına neden oluyor. Ayrıca bir erkeğin maddi gelirini kaybetmesi ve işsizlik, iflas, sıkıntı gibi durumlarla karşı karşıya kalması durumunda çaresizlik gibi duygular yüksek baskıya ve dolayısıyla şiddete neden olmaktadır (Cengil 2023: 400).

Şiddetin sosyal nedenleri de olduğunu görüyoruz. Aynı zamanda uyum ve aile ve sosyal uyumluluk süreçleriyle de ilgilidir ve şiddet ekonomik boyut etrafında dönebilir. Eğitimsel, psikolojik, duygusal, cinsel veya değer eksikliği ve aile ve sosyal norm ve standartların dengesizliği dolayısıyla ödül ve cezanın olmaması veya ahlaki ve sosyalleşme sürecinin başarısızlığı sosyal ve kültürel nedenlerdendir (Ealyh Aihmad Salih Dayf Allah 2008, 9).

4. Kadına Yönelik Şiddetin Sonuçları

Kadına yönelik bu aile içi şiddetin sıklıkla insani felaketlere ve toplumsal yansımalara yol açtığını görüyoruz. Boşanma, ailenin parçalanması, kocanın ailesi ile kadının ailesi arasındaki ilişkilerin zayıf ve çalkantılı olması, çocukların okulu bırakması, aile bireyleri arasında saldırganlık ve şiddet olmak üzere bazen bu durum arttığında intihar teşebbüslerine kadar gidebilmektedir. Aile içi şiddet araştırmaların ortaya çıkardığı sonuç ve tehlikelerden biri de aile içinde yaşayan bireyin sorunlarını intihar yoluyla çözmesidir.

Bireyi kendini geçindirmeye zorlayan faktörler arttıkça intiharların sayısı da artıyor. Zayıf aile bağları da bencil intiharların artmasına neden oluyor. Örneğin aile içi şiddete bağlı intihar olaylarından Sylvia Plath'ın intiharının temel nedenleri şu şekilde özetlenebilir:

"Kardeşinin doğumu, babasının ölümü ve otorite imajının ortadan kalkmasıyla anne sevgisini kaybettiğini düşünmek, bu otoriteye karşı özlem ve nefret duygularının gelişmesi, diğer imajın ona zarar verdiği düşünce baskısı annesinin otoritesine sahipti, aşk ve nefretin karışıklığı, tutkuyla sevdiği kocasına ihaneti, hayal kırıklığı ve nefret, toplumun ona yüklediği yük..." (Akt. Gültekin vd. 2013, 127-131).

Şiddetin bireyler ve toplumlar üzerindeki etkileri oldukça geniş bir konudur ve ciddi sonuçlar doğurabilmektedir. Kadına yönelik şiddetin, istismara uğrayan kadın ve kadının çocukları üzerindeki etkilerinin gösterdiği gibi, aile ve toplum üzerinde yansımaları vardır. Şiddet, psikolojik refahı, duygusal ve aile istikrarı üzerinde olumsuz boyutlar kazanır. Aile ve toplumdaki etkinliğinin yanı sıra çocuklarının güvenliğini ve onların uygun bakımını ve yetiştirilmesini etkiler. Bu nedenle olumsuz etkisi aile ve toplum düzeyindedir (Ealyh Aihmad Salih Dayf Allah 2008, 12).

Bireysel Sonuçlar

Fiziksel Zararlar: Fiziksel şiddetin yol açabileceği en ciddi zararlardan biri ciddi yaralanmadır ve bazen ölümle de sonuçlanabilir. Bu yaralanmalar tedavisi zor olan uzun vadeli sağlık sorunlarına neden olabilir (Ilgaz 2023: 8). Kişinin yaralanmaya maruz

kalması, organ kaybı ve sakatlık, yeme ve uyku bozuklukları, fiziksel şiddet sonucu oluşan rahatsızlıklar (kronik ağrı, geçici felç, kemik kırıkları, morluklar, sağırılık vb. bayılma, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, alkolizm vb. fiziksel hasardır (KDV 2018, 14).

Duygusal Hasar: Şiddete maruz kalan kişilerde duygusal travmalar meydana gelebilir. Sonuç olarak kişi daha sonra depresyon, anksiyete ve travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) gibi psikolojik durumlara maruz kalır (İlgaz, 2023: 8). Kişinin sürekli olarak utanç, suçluluk, korku, öfke, kaygı, yalnızlık, başarısızlık duygusu, aşağılık duygusu, insanlara güvenmede zorluk, değersizlik hissi, düşük özgüven gibi kişiliğini etkileyen şeyleri hissetmesi de bu sonuçlardandır (KDV 2018, s. 15).

Sosyal İzolasyon: Bazı şiddet mağdurları sosyal izolasyondan mustarıptır. Şiddet mağdurları *utanma, korku, güvensizlik, sosyal dışlanma korkusu* ve benzeri nedenlerle kendilerini destek sistemlerinden soyutlayabilirler. Bu sosyal izolasyon nedeniyle birey ailesiyle, arkadaşlarıyla, toplumla, sosyal ağlarla ve katılmayı sevdiği her şeyle bağlantısını kaybeder. Bazı mağdurlar sosyal izolasyonda istismara karşı daha savunmasız hale gelebilir. Bu daha sonra depresyona, kaygıya ve diğer psikolojik sorunlara yol açar (İlgaz 2023: 8).

Özsaygı Yitimi: Şiddet mağdurları, şiddet deneyimlerinden dolayı özgüven eksikliği de yaşamaktadır. Şiddet aynı zamanda mağdurların kendileri hakkında olumsuz inançlara da yol açar ve bu da özgüvenlerini büyük ölçüde etkiler. Ayrıca kendilerini toplumda yetersiz ve istenmeyen hissederler (İlgaz 2023: 8).

Süreçten Korku ve Güvensizlik: Şiddet mağdurları kendilerini sürekli korku ve tehdit altında hissedebilirler. Kişi aynı zamanda sürekli bir gerginlik halinde olduğunu da hisseder (İlgaz 2023: 8). Birey üzerindeki bu çoklu etkilerle, boşanmaların yaşanması, ailenin parçalanması, sorunlu çocukların yetiştirilmesi gibi ailenin ve çocukların geleceğinin yok olmasına yol açan sonuçlar doğurduğunu görmekteyiz.

Bireyler fizyolojik veya ruhsal açıdan sağlıklı olmamaktadır. Saha araştırmaları sonucunda net olarak ortaya çıkan en tehlikeli şeylerden biri, birçok insanın maruz kaldığı şiddetin, *bilinç ve hafıza kaybı* gibi ciddi sonuçlara yol açması olgusudur. Unutmadıkları ve içinden çıkamadıkları ciddi psikolojik travmaların sonucu bazılarının ölümüne yol açmaktadır.

Sosyal Sonuçlar

Erken evlilik, erken annelik, anne ve çocuğun kaybı, istenmeyen şeyler yapmaya zorlanma, okul ve işten devamsızlık ve dolayısıyla onları kaybetme, şiddet sonucu ekonomik zarar ve yoksulluk, aile ilişkilerinin bozulması gibi çocukların fiziksel, duygusal ve sosyal ihtiyaçlarına yöneliktir (KDV 2018, s.15). Sağlık sistemi bu tür vakalar için fiziksel yaralanmaları tedavi etmek ve psikolojik destek açısından sağlık bakım kaynaklarını kullanır (İlgaz 2023: 8).

Bu şiddet aynı zamanda iş verimliliği kaybı, tedavi masrafları, iş arkadaşları arasında yaşanan psikolojik hayal kırıklığı ve hukuki prosedürlere neden olduğu gibi ekonomik etkilere de neden olabilir. Şiddet olaylarının sıklaşmasıyla birlikte toplumlar arası korkular ve güven eksikliği artıyor. Bu, bireyler arasındaki güvenin ortadan kalkması nedeniyle halka açık yerlerden kaçınmaya ve sosyal ilişkilerin bozulmasına yol. Şiddet, gençlerin kişiliğinin şekillenmesinde olumsuz rol oynadığı gibi, şiddet çocukların ve gençlerin gelişimini de olumsuz etkilemektedir (İlgaz 2023: 9).

Kültürel ve Değer Sonuçlar

Şiddet, bireylerin toplumsal değerlerini şekillendirebilmektedir. Toplumlarda şiddetin kabul edilmesi gelecek nesiller üzerinde olumsuz etki yaratabilir ve onlar için normal hale gelebilir (İlgaz 2023: 9). Şiddetin toplum üzerindeki etkisi, eğer bu şiddet devam ederse ve buna göz yumma süreçleri devam ederse, şiddet yöntemlerine alışmış bir nesil, insan hayatını tehdit eden, bireyler arasında düşmanlık ve nefretin yayılması, gaspın olduğu bir nesil yaratacaktır. Haklara saygısızlık ve başkalarının duygularına kayıtsızlık, sonuçta tüm toplumun yozlaşmasına yol açmaktadır.

5. Isparta İline Göçle Gelen Kadınlar Üzerinde Bir Alan Araştırması

Bu çalışma özellikle savaş ülkelerinden gelen göçmen kadınlar arasında bu olgunun görülmesini azaltmak için izlenmesi gereken yöntemleri ortaya koyabilmek amacıyla yürütülmüştür. Esasen “nitel yöntemde araştırma sürecinin en önemli adımı, araştırmanın hangi sorulara cevap aradığı ve bu cevabın niteliğinin ortaya konmasıdır. Araştırmacılar kendilerini çevreleyen dünyanın gündemindeki sorunlarla ilgilenirken ne, nerede, kim, nasıl ve niçin tipindeki sorulardan birine veya birkaçına cevap ararlar” (Kümbetoğlu, 2008, s. 33). Buradan hareketle, bu çalışmanın amaçlarına ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

- Kadına yönelik şiddette toplumsallaşmanın niteliği rol oynar mı?
- Kadına yönelik şiddette gelenek ve göreneklerin etkisi var mı?
- Kadın-erkek ayrımı kadına yönelik şiddete yol açar mı?
- Bir kadının işe gitmesi ona şiddet uygulanmasına neden olur mu?
- Yoksulluk kadına yönelik şiddeti doğurur mu?
- Düşük eğitim düzeyi kadına yönelik şiddete yol açar mı?
- Yüksek işsizlik kadına yönelik şiddet oranlarının artmasına neden olur mu?
- Anne-babanın eğitim düzeyinin düşük olması kadına yönelik şiddete yol açar mı?
- Kadının toplumdaki düşük statüsü ona karşı şiddete yol açar mı?
- Göç olgusu kadına yönelik şiddet olgusunu ağırlaştırır mı?

5.1.Yöntem

Nitel araştırma yöntemlerinden en sık kullanılan gözlem ve görüşme teknikleri, sosyal olguların bu özelliğini yakalamaya ve anlamaya yöneliktir. Yazılı, sesli ve görsel doküman analizi nitel araştırmalarda, gerek kendi başına gerekse görüşme ve gözlemle elde edilen verilere destek amacıyla kullanılan bir veri toplama yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 47-48). Bu bağlamda, araştırmamızda nitel bir yöntemle görüşmeler ve doküman analizlerine başvurulmuştur.

Araştırmamızda amaçlı (yargısal) örnekleme kullanılmıştır. Yargısal örneklemede örnekleme oluşturan birimler araştırmacının, araştırma problemine cevap bulacağına inandığı kişilerden oluşmaktadır. Bu örneklemenin temeli, araştırmanın amaçları doğrultusunda evrenin temsili bir örneği yerine, amaçlı olarak bir ya da birkaç alt kesimini örnek olarak almaktır (Kabakçı Yurdakul, 2013, s. 80). Buradan hareketle araştırmanın örnekleme şiddete maruz kalan ve bu sayede savaşların yaşandığı bazı ülkelerden kaçabilen 10 göçmen kadından oluşmaktadır.

Örneklemin nitelikleri arasında savaş koşullarından çıkan kadınlar, cezaevlerinde şiddete maruz kalan kadınlar, göç edebilen kadınlar ve ayrıca toplum ve aile bireyleri tarafından şiddete maruz kalmak da vardır. Örneklemin sosyo-ekonomik özellikleri *evli*

veya bekâr, eğitilmiş veya okuma yazma bilmeyen, zengin veya yoksul, genç ya da yaşlı, çalışan kadın veya ev hanımı özellikle de şiddete maruz kalan göçmen özelliklerinden oluşmaktadır.

Saha çalışması Türkiye'nin Isparta ilinde, aile üyelerinden birinin şiddetiyle sorun yaşayan istismara uğramış göçmen kadınlar üzerinde gerçekleştirilmiştir. Uygun araştırma örnekleminin bulunduğu il olması, istismara uğrayan göçmen kadınların önemli bir kısmının bulunması ve farklı düzeylerde (sosyal, ekonomik) olması nedeniyle, çalışmanın araştırma topluluğu olarak kültürel çalışmanın değişkenlerine ve örneklem türüne göre amaçlı örneklem olması açısından Isparta kenti seçilmiştir.

Nitel araştırmaların veri toplama sürecinde yaygın olarak başvuru alan veri toplama yöntemlerinden biri de görüşmedir. Görüşme ile bilimsel araştırmalarda araştırma sorularına yönelik derinlemesine bilgi edinilmesi amaçlanmaktadır. Görüşme yöntemi, gözlem yönteminde olduğu gibi bir nitel araştırmada tek başına kullanılabileceği gibi farklı veri toplama yöntemleriyle birlikte de kullanılabilir. (Bayrak Karslı, 2020, s. 162).

Bu çalışma, amaç ve soruları itibarıyla, amacı çalışmanın konusu hakkında yeterli ve doğru bilgi elde etmek olan betimsel analitik araştırmalar arasında nitel çalışma alanına dâhildir. Araştırma konusu için gerekli bilgi ve verileri toplamak amacıyla araştırmada kullanılan araçlar ise; araştırmada bilgi ve veri toplamanın en önemli araçlarından biri olan “*derinlemesine görüşme*” yöntemidir. Ayrıca bir olgunun bilimsel olarak gözlemlenmesi ve dikkatli bir şekilde gözlemlenmesi anlamına gelen “*gözlem*” aracı kullanılmış olup, gözlem araştırma sürecine baştan sona eşlik etmektedir.

Tablo 1: Katılımcıların Sosyal, Ekonomik ve Demografik Özellikleri

Katılımcılar	Yaş	Medeni	Çocuk	Eğitim	Ekonomik	Meslek
Katılımcı 1	30	Evli	4 Çocuk	Üniversite	İyi	Okul Öğretmeni
Katılımcı 2	37	Evli	2 Çocuk	İlkokul	İyi	Ev Hanımı
Katılımcı 3	80	Dul	9 Çocuk	Okur-Yazar Değil	İyi	Satışta Çalışıyor
Katılımcı 4	33	Evli	3 Çocuk	İlkokul	Ortalama	Ev Hanımı
Katılımcı 5	28	Evli	3 Çocuk	Ortaokul	Kötü	Ev Hanımı
Katılımcı 6	36	Evli	4 Çocuk	Ortaokul	Kötü	Ev Hanımı
Katılımcı 7	44	Evli	6 Çocuk	İlkokul	İyi	Arazide Çalışıyor
Katılımcı 8	29	Evli	4 Çocuk	İlkokul	Ortalama	Ev Hanımı
Katılımcı 9	44	Evli	7 Çocuk	Lise	İyi	Ev Hanımı
Katılımcı 10	60	Dul	5 Çocuk	Okur-Yazar Değil	Ortalama	Ev Hanımı

5.2.Bulgular ve Değerlendirmeler

Katılımcı-1, yaşamında karşılaştığı şiddetin dönem dönem farklılık gösterdiğini ifade ederek, çocukluk dönemi ve ailesindeki hayatı için şöyle diyor:

“Çocukluğum neredeyse normal geçti. Ama annem ve babamdan gelen kardeşlerimle aramdaki ayırmadan dolayı bir dereceye kadar acı çektim, kardeşlerimin beni kardeş olarak sevmediklerini hissetmeye başladım ve bu da benim psikolojik olarak hastalanmama neden oldu. Doktorlara ve onlara beni sevmediklerini hissettiğimi, bu konuda utandığımı söylemedim.”

“Biraz fanatik bir ülke olan Suudi Arabistan’da yaşadığım için ‘toplumdan’ gördüğüm şiddete gelince, okula tek başıma gittiğimde bazı gençlerin tacizine maruz kalmamdan dolayı çok korkuyordum. Yalnız yürürken bana dokunmaları, onlar beni bırakana kadar çığlık atıp ağlamam, bu beni her konuda kendime güvenmekten alıkoyuyor.”

“Evlendiğimde eşim çalışmaya başlayınca eşimin annesini bana çok kötü davrandı. Uyurken odamın kapısını ayağıyla tekmeleyerek bana zorbalık yapar, uyumamı engellerdi. Sevdiğim her şeye, ... karışmaya başladı. ... beni ilgilendiren herhangi bir şeye itiraz ettiğimde kocama beni anlatıyordu. Tek bildiğim kocamın odama girip beni dövme ve sürüklemeye başlaması. Bana vurduğunu görebilsin diye beni saçımdan tuttu.”

“Daha sonra öğretmen ... olduğum için beni kız kardeşleri kıskanıyordu. Kişiliğim bozuldu, karar verme gücüm kalmadı ve artık kendim için hiçbir özgürlüğüm kalmadı. Şimdi evde tek başımayım ama artık yıkıcı bir kişiliğe sahip olduğum için karar vermekten korkuyorum ve kendime hiç güvenmiyorum.”

“Göçmen bir kadın olarak maruz kaldığım şiddete gelince, göç yolunda korkuya, kurşunlara, tutuklamalarla maruz kaldık. ... Türkiye'ye ulaşmayı başardık. Burada eşim çalışmaya başlayınca kadar ekonomik, sosyal, sağlık ve ailevi her açıdan kötüleşen sorunlarla karşı karşıyaydık.”

Değerlendirme

Katılımcı-1'in anlatımında sosyal, ekonomik, çevresel ve kültürel faktörlerin kadına yönelik şiddette büyük rol oynadığı görülüyor. Cinsiyetler arası eşitsizlik kaynağı olarak ataerkil süreçlerin rolü bu örnekte netleşiyor. Ayrımcılık, psikolojik sorunlara kaynak olmakta, bu da sorunların psikolojik hastalıklara dönüşmesine yol açmaktadır. Kadına yönelik şiddette “örf ve adetlerin” de rol oynadığını görüyoruz. Bu katılımcının anlatısında erkek kadından daha iyi konumdadır. Bu durum bedenleri ve kendilerine yüklenen roller nedeniyle kadınları ikinci sıraya yerleştirmektedir. Bu olguda karşılaşılan tacize gelince, bu olgu ekolojik sistem teorisinin (Bronfenbrenner 1979) kadına yönelik şiddet süreci ile açıklanabilmektedir.

Katılımcı-1'in eşinden gördüğü şiddet üzerinden, kadına yönelik şiddet sürecinde hem çevre, hem ekonomik faktör ilk elden anlatılıyor. Yakınlarının ve toplumun eleştirileriyle karşılaşmamak için onunla birlikte yaşayan bu şiddet, mağdurun fiziksel ve psikolojik şiddet biçimlerine maruz kalmasına ve dolayısıyla özgüven kaybına neden olmaktadır. Ülkesini terk etmesine ve göç etmesine neden olan siyasi faktöre maruz kalmasının da şiddetin etkilerini artırdığını görüyoruz. Bu durum kadının korkuya, açlığa maruz kalması, sağlık merkezleri ve sosyal ilişkiler gibi kişisel ihtiyaçların eksikliği nedeniyle hayat sorunlarıyla yüzleşmesine neden olmaktadır. Aşırı yoksulluk işe gitmek nedeniyle amcalardan ve toplumdan eleştirilerle karşılaşmak, kadınların işe gitmesini engelleyen örf ve adetler nedeniyle bunun psikolojik gerginliğe, depresyona ve sürekli bir mutsuzluk hissine yol açtığı görülüyor.

Katılımcı-2, maruz kaldığı şiddet sürecinde ekonomik, sosyal ve kültürel faktörlerin büyük rol oynadığını, bu durumun da her geçen gün karşılaştığı şiddetin artmasına neden olduğunu ifade etmektedir.

“Aşk için evlendiğim eşimle tanıştım, ilk başta davranışları iyiydi ama evliliğimizden iki ay sonra aşırı kıskançlık yüzünden beni dövmeye başladı ve kadınlarla ilişki kurmamı engelliyordu. ... Ailem hakkında en çirkin sözleri söylüyor. Meşru bir mazeret bulduğum anda yani regl dönemim geldiğinde bana kötü davranmaya başlıyor, beni sürekli (ikinci defa) evlenmekle tehdit ediyor, bana ve aileme küfrediyor, her zaman cinsel ilişkiye hazır olmam gerektiğine inanıyordu. Ben hastaydım.

Beni her zaman çirkin hissettiriyor ve bana zorbalık yapıyor, kendisinin ... benden daha iyi olduğunu ve benim sadece ona itaat etmek ve hizmet etmek için yaratıldığımı düşünüyordu. Bu beni kırık bir ruh ve duygusuz bir insan yaptı. ... Şimdi bir göçmen olarak onun psikolojik baskıları ve buradaki ırkçılık nedeniyle bazen intihar etme

isteği duyuyorum ama kâfir olarak öleceğimden ve bu işten vazgeçeceğimden korkuyorum."

Değerlendirme

Katılımcı-2'nin kişiliğini, psikolojisini, kadınlığını derinden etkileyen şiddet, kök ailesinden uzak kalınca daha da artmıştır. ... Kadının da belirttiği gibi, yaşadığı toplumun, kadınların çalışmasına engel olan gelenek ve görenekler olması nedeniyle, toplum tarafından kendisine yöneltilen eleştiriler nedeniyle çocukluğu boyunca sözlü ve psikolojik şiddete maruz kalmıştır. ... Bu kadının ... kendisi için herhangi bir karar alma hakkı bile yoktur. ... Kadın cinsel ve sözlü şiddete maruz kalmış ve bu durum onu öfkeli bir insan haline getirmiştir. Kötü koşullar ağırlaşınca kendine yabancılaşmış, intihar etmeyi düşünmüştür. ... Bu katılımcının eşinin, talepleri karşılanmadığında otoritesinin tehlikeye girdiğini hissettiği ve karakterini, gücünü kanıtlamak için şiddete başvurduğu görülür.

Katılımcı-3, kadına uygulanan şiddette ekonomik ve sosyal faktörlerin büyük rol oynadığını ifade etmektedir.

"Çok fanatik bir ailede yaşıyordum ve ağabeylerimden dayak yiyordum. Bir gün küçük kardeşlerimden biri hastalandı ve bu hastalığın tedavisi için paraya ihtiyaç vardı. Bu yüzden on altı yaşındayken o adamla kendi isteğim dışında evlendim. Kocamı hiç sevmedim, ona karşı hiçbir şey hissetmedim, yedi çocuğu oldu, kocam çok zayıf karakterli bir insandı, ailenin ve masrafların sorumluluğunu üstlendim. Kocam öldükten sonra çocuklarım bana kötü davrandı ve çocuklarımın eşleri beni istemedi. Bu muamele nedeniyle psikolojik olarak çöktüm ve başkalarına bağımlı olduğumu hissediyorum. Kardeşim bu yaştan sonra benden af ediliyor ama hayatımı mahvettiği için onu affetmeyeceğim. İstemediğim bir insanla evlendim".

Değerlendirme:

Bu katılımcının anlatımı incelendiğinde, şiddetin ortaya çıkışında ekonomik ve sosyal faktörlerin büyük rol oynadığını görülür. Kendisini döven erkek kardeşi üzerinden fiziksel şiddete maruz kalmış ve bu nedenle genç yaşta ve her şeyden mahrum bırakılarak evlenmeye zorlanmıştır. ... kendisine karşı silah kullanılarak zorlayıcı şiddet uygulanmış, bu da onu zorlayan psikolojik etkilere ve kendisine karşı sevgi hissetmemesine neden olmuştur. Çocuklarının ona uyguladığı şiddet, onu kabul etmemeleri anlamına gelmektedir. Bu kadın, eşinden sonra çocuklarından da duygusal şiddete maruz kalmıştır.

Katılımcı-4, çocukluğunda ağabeyi tarafından şiddete maruz kaldığını, kendisini en önemsiz sebeplerden dolayı dövdüğünü ve hizmetçi gibi her istediğini yapmasını istediğini söylemektedir.

"Onun dayaklarından çok korkuyordum ve bana kötü sözler söylüyordu. Daha sonra aşık olduğum kişiyle evlendim. Bir süre sonra kocamla aramız açıldı. Kocamla aramda diyalog yoktu, bana en önemsiz nedenlerden dolayı vuruyordu ve çok gergindi. Sorunlarımızın çoğu evde oturduğunda ve yapacak işi olmadığında ortaya çıktı. Cebinde para kalmayınca en önemsiz şeylerden beni dövüyordu. Göç ederken yolda askerlerin ... kurşun sıkması nedeniyle aşırı korku yaşadım. Bu olay bende büyük bir korku yarattı ve artık bir göçmen olarak evime birisinin girip beni öldürmesinden korkar hale geldim. ...evden dışarı çıkmayı bile sevmiyorum. Ayrıca pencereden baktığımda birinin beni görüp bana kötü bir söz söylemesinden korkuyorum. Sonuç olarak bunlar beni evlilik içi şiddet açısından, durumu daha da kötüleştiren ekonomik açıdan ve son aşamada artmaya başlayan ırkçılık açısından

beni her zaman gerginliğe sokuyor. Bir kadın olarak artık kendimi insan gibi hissetmiyorum, sadece huzur arıyorum”.

Değerlendirme

Bu anlatımda, kadına yönelik şiddetin artmasına neden olan sosyal, kültürel, psikolojik ve ekonomik faktörler olduğunu görüyoruz. Bu kadın aile içinde iki tür şiddete maruz kalıyor: sözlü ve fiziksel şiddet. Bu bize, kendisinin özel ve güçlü olduğunu hisseden ve onu kendisine hizmetçi gibi davranarak onun üzerinde güç ve kontrol sahibi olan erkek kardeşi aracılığıyla uygulanan sosyal ve kültürel kontrolü ve ataerkil sistemi anlatır. İtaat etmediğinde onu dövmeye başlayan erkek kardeşin tutumu onda şiddet korkusu, depresyon ve psikolojik yorgunluk yaratmış etkileri çoğu zaman gelecek günlere yayılmış, kendine ve etrafındakilere güvenemeyen kırık bir ruh yaratmıştır.

Kötü ekonomik durum ve işsizlik, kadınlara yönelik şiddetin artmasında da önemli bir rol oynamaktadır. ... Ekonomik koşullar kötü olduğunda kadın fiziksel şiddete maruz kaldıktan sonra öldürülme korkusu hissetmeye başlamıştır. Bu da ona hiçbir güvenliğin olmadığını hissettirmiş, yabancılardan bile kaynaklanabilecek dövülmeye ve öldürülmeye karşı savunmasız kalmasına neden olmuştur. Psikolojik gerilimler ve geleceğe güven eksikliği üretmiştir. Şiddete maruz kalan kadın şiddetin nedenlerini kendinde arayarak kendinden şüphe etmeye başlamıştır.

Katılımcı-5, en ağır şiddet türünün, kendisi ailesinin evindeyken ağabeyi tarafından uygulandığını anlatıyor.

“Ağabeyim benden büyük olduğu ve benden sorumlu olduğunu düşündüğü için beni dövüyordu. Birine âşıktım ve benim konuştuğumu görünce onunla ilişki kurmama izin vermiyordu. Bir keresinde ...beni dövdü ve o günden bu yana istemsiz idrara çıkma vakası yaşıyordum. Sonra beni biriyle evlendirdi. İlk başta kabul ettim ve hayatımız iyiydi ama ailesiyle aynı evde yaşamaya başlayınca kadınlar onu bana karşı kıskırtmaya başladı. O değişti ve bana kötü davranmaya başladı. Sokaklarda maruz kaldığımız korku ve terör ve açlıktan sonra buraya geldik, ...durumumuz daha da kötüleşti ve yaşamak için borç almaya başladık. Eşimin psikolojik durumu bozuldu, bizimle hiç konuşmamaya başladı. Odasında bizden izole oldu, konuşmuyordu, biz de kendisinden hiçbir şey isteyemiyorduk, bu da psikolojik çöküntü yaşamamıza ve moralimizin bozulmasına neden oldu. Yoksulluk, yoksunluk ve borçları ödeyememek yüzünden artık hastayım ve kanamam hiç durmuyor, diğer insanlar gibi yemek yiyemiyorum, midem sürekli hasta. Yoksulluk beni, eşimi ve tüm ailemi etkiledi”.

Değerlendirme:

Katılımcı-5'in anlatısında *bu kadının karşılaştığı şiddette ekonomik, sosyal ve politik faktörlerin* önemli bir rol oynadığını açıkça görüyoruz Bu kadın, gençliğinde fiziksel şiddete, evlendikten sonra da ağabeyi tarafından dövüldüğü için psikolojik, duygusal ve ekonomik şiddete maruz kalmıştır. Yoksulluk ve kötü yaşam koşulları nedeniyle mide rahatsızlığına tutulmuştur. Kocasının yoksulluğu onların duygusal, psikolojik ve sağlık açısından kötüleşmesine neden oldu. Sonuçta göçle ilgili koşullar, kritik sağlık, ekonomik ve sosyal ihtiyaçların karşılanamaması nedeniyle ortaya çıkmakta, bu da yoksunluk ve sürekli ihtiyaç duygusu nedeniyle oluşan özgüven kaybıyla birlikte depresyon ve psikolojik gerginliğe yol açmıştır. Bu örnek üzerinden saldırganlığın doğuştan gelen bir içgüdü değil, bireyin çeşitli ihtiyaçları sonucunda tepki olarak ortaya çıkan bir eğilim olduğu (Dollard et al. 1939) tarafından geliştirilen *hayal kırıklığı teorisi* ile açıklanmaktadır.

Katılımcı-6'nın anlatımında en ağır şiddet türleri evlendiğinde karşılaştığı görülüyor.

"Âşık olduğum kişiyle evlendim. Sonra, üç ailenin bulunduğu aile evinde yaşamaya başladık. Kocamın küçük erkek kardeşleri, onların aileleri, annesi ve babası. Burada evde hayvan gibi çalışmaya başladım. Hatta annesi ve kardeşleri bile bana sözlü tacizde bulunur, bana zorbalık yapardı. Eşim bana asla zarar vermezdi. Onlar için çalışabildiğimi ve kardeşlerinin eşlerinin çalışmadığını söyledi. Bu durum bende fiziksel ve psikolojik yorgunluk yarattı, işler daha da kötüleşti ve eşimin benimle ilgilenmemesi en önemlisi kimsenin ailesine kızmamasıydı".

"Beni hiç umursamadı ve beni o kadar savunmadı ki, ikiz oğlumdan biri hastalanınca onun doktora götürülmesi için ağlamaya başladım ve oğlumun ateşi 40 dereceye ulaşana kadar bunu kabul etmedi. Çok yüksek ateşi vardı ve sakat kaldı ve ben onu bu çocuktan sorumlu tutuyorum. Şu ana kadar onu ihmal etti. Onun asıl sorunu çapkın olması. ... beni ihmal ederek, ... benimle aynı odada oturmuyor, sevgilileriyle konuşuyor. İşsiz ve çalışmayı sevmiyor. Durumu kötü, üstelik bana kötü davranıyor. Çalışmama izin vermiyor ve çalışmıyor. ... Kendisinin benden daha iyi olduğunu ve benim bir hiç olduğumu söylüyordu. Ben ona on yıl boyunca sabrettim".

Değerlendirme:

Bu vaka incelendiğinde kadına yönelik şiddetin artmasında sosyal, ekonomik, psikolojik faktörlerin büyük rol oynadığı açıkça görülür. Bu vakanın maruz kaldığı en önemli şiddet biçimi, çok sayıda insanın yaşadığı evde sürekli çalışması ve onlara verilen hizmetlerden kendisinin sorumlu olması nedeniyle günlük yorgunluk ve bitkinliğe neden olan fiziksel şiddettir. Eşinin kendisine ve çocuklarına önem vermemesi, birlikte yaşadığı ailesini memnun etmek için sürekli ihmal etmesi, bunun da ekonomik ve sosyal faktörden kaynaklanması nedeniyle psikolojik ve duygusal şiddete de büyük ölçüde maruz kalmıştır.

Katılımcı-7'nin anlatısında gençliğinde maruz kaldığı şiddetin anneden; evlendiğinde ise eşinden kaynaklandığı görülüyor.

"Annem beni dışarı çıkma, öğrenme ve herhangi biriyle konuşma hakkından mahrum bırakıyor ve bana yönelik fiziksel şiddet uyguluyor, herkesin beni kandırabileceği için benim yani kızının evde hapis kalması gerektiğine inanıyor ve evden dışarıda dolaşmanın çok utanç verici olduğunu düşünüyordu".

"Evlendikten sonra şiddetten şiddete geçtim, annem beni kendisi gibi bana her şeyi yasak eden bir erkekle evlendirdi. Kadının görevinin erkeğe hizmet etmek olduğunu ve çocukları büyütmeye konusunda söz hakkının olmadığını söylüyor. Kocam, bana sürekli kötü dille hakaret ediyor, beni hiç umursamıyor, bana her gün misafir getiriyor ve her zaman onlara yemek yapmamı istiyor. Bu duruma şikâyet etme hakkım yok ve hasta olma hakkım yok. Hiçbir işe yaramadığım için bana hakaret etmeye ve azarlamaya başladılar. ... Ben de ev dışına çıkıp çalışıyorum, ev masraflarına yardım ediyorum, buna rağmen o bu yorgunluğun kıymetini bilmiyor. Ona göre her zaman hizmete hazır olmalıyım".

Değerlendirme:

Kadına yönelik şiddetin oluşmasında sosyal, kültürel ve psikolojik faktörün büyük rol oynadığını burada görüyoruz. Bu kadın, başlangıçta kendisini her şeyden mahrum bırakan annesinin tahakkümüyle sözlü, fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalıyordu. Utanç ve yasak bahanesiyle hakları kısıtlanıyor. Psikolojik yorgunluğunda ve aile içi şiddete maruz kalmasında geleneklerin ve dinin büyük rol oynadığını görüyoruz. Sonuç olarak, kadının hareketlerinde ve rahatlığında özgür olmadığına, hastalanma

özgürlüğüne bile sahip olmadığına inanan kocasından da şiddet görmüştür. ... ekonomik özgürlüğü olduğu için değil, yani parayı istediği gibi kullanacağı için değil, evi geçindirmek için, ev masraflarına yardımcı olmak için işe gitmesine de izin veriyor. Ataerkillik ve kadınları kamusal hayattan uzak tutan, erkek kontrolü altındaki genel ataerkillik söz konusu olmaktadır.

Katılımcı-8, kök ailesinde gördüğü saygınlığın kendi ailesinde sürmediği ve şiddetin ev içi halinin yaşandığı bir anlatı sunmaktadır.

“Ailemden ben hiç şiddet yaşamadım. On dört yaşımdayken evlendim, ama evliliğin anlamını bilmiyordum. Eşimin bilmediğim yönleri ortaya çıktı. Her şey utanç verici. Eşim her şeyi bana yasakladı. Ailemle görüşmeyi bile yasakladığını belirtmek isterim”.

“Bütün bunları kıskançlık bahanesiyle yaptığını ve bir kadının karar vermesine asla izin verilmediğini, onun dinlemesi, sessiz kalması ve asla tartışmaması gerektiğini, o güçlü ve otoriterken benim zayıf olmam gerektiğini söyledi. Ölene kadar kendisiyle evli kalmam gerektiğini söyledi. Bunun üzerine eve bir kadın daha getirdi ve kalbimi kırdı. Şimdi o kadınla aynı evde yaşıyoruz. Dahası, ne zaman bana kızsın, beni terk ediyor, sözümü kesiyor, ne zaman onu memnun etmeye çalışsam benimle dalga geçiyor ve benden daha da uzaklaşıyor. Göçle birlikte sorunların sosyal ve ekonomik açıdan arttığını hissediyorum. Evdeki sorunlara ve gerginliğe rağmen bana sanki insan değilmişim gibi hissettiren bir tür kötü ekonomik ve sosyal koşullar var”.

Değerlendirme:

Bu kadın, genç yaşta evlendirilmesiyle şiddetin başlangıcıyla karşı karşıya kalmış, evliliğin anlamını bilmemiş, yaşayamamıştır. Karşılaşacağı sorumlulukları üstlenecektir. Daha sonra olumsuz görüş ve düşüncelerine dini, gelenek ve görenekleri bahane ederek herhangi bir şey yapmasını, hatta ailesini görmesini engelleyen baskıcı adam tarafından haklarından mahrum bırakılmasıyla karşı karşıya kaldı. Bu adam büyüdüğü ortamdan dolayı kendini sevmeyi ve kadını otoritesi altına almayı öğrenmiş. Kocasını başka bir kadınla evlenmekle kadını tehdit ederek psikolojik şiddete neden olmuştur. ... Buradaki kadın psikolojik ve duygusal şiddete maruz kalmış ve bu şiddet nedeniyle ... psikolojik çöküş olmuş, zaman zaman takıntı, boğulma, bayılma gibi durumlara maruz kalmış, bu nedenle birbiriyle iç içe geçmiş duygular yaşamaya başlamıştır. ... Şiddetin artmasında ve gelişmesinde ekonominin de rolü var. Walby'nin (2020) bahsettiği erkek iktidar sistemi ve ataerkil sistem kavramlaştırmasının açıkladığı şey budur.

Katılımcı-9, Katılımcı-8'e benzer biçimde kendi kök ailesinden hiç şiddet görmediğini, rahat ve mutlu yaşadığını, evlendiğinde yeni ailesinin etkisiyle sorunlar ve talihsizlikler yaşadığını ifade etmektedir.

“Ailenin tamamı bana kocam gibi karışıyordu. Ben en büyük gelin olduğum için tüm aile bireylerine hizmet ediyordum ve hepsi bana zorbalık yapıyordu. Kayınpederim, kayın biraderim bana müdahale ediyordu. Kayınbiraderim bazen bana da vurmaya çalışıyor. Bir gün bana vurmak için demir bir aletle saldırdı. Kocam benim de susmamı ve her şeye katlanmamı istiyordu”.

“Bana karşı davranışı, ailesinin önünde sürekli bana hakaret etmeye çalışması ve son derece ihmalkâr olması bana ve çocuklarıma sinirlendiğinde terk etme ve ihmal etme tavrına girmesi sorunların temel nedeniydi. Ailesinin hayatımızın her konusuna müdahalesi vardı. Yaklaşık 10 yıl aynı evde yaşadık, taşındıktan sonra da ... kendileri için harcama yapmasını istediler. Beni ve çocuklarımı hep ihmal ediyor, sadece ailesinin ihtiyaçları ile ilgileniyor ve yeni göç koşullarıyla birlikte işler daha da kötüye

gidiyor. Hiçbir şeye dayanamayan sinirli bir insana dönüşüyorum ve koşulların iyileşmesi konusunda her zaman karamsar hissediyorum.”

Değerlendirme:

Bu anlatıda kadına yönelik şiddetin oluşmasında ekonomik, sosyal ve psikolojik faktörlerin rol oynadığını görüyoruz. Kadın, ekonomik durumunun kötü olması nedeniyle çeşitli fiziksel, psikolojik ve duygusal şiddete maruz kalıyordu. Yaşayabileceği bağımsız bir evi olmadığı için tüm aile bireyleri zorbalığa, fiziksel yorgunluğa ve aralıksız çalışmaya maruz bırakılıyordu. Sonuç olarak kocanın kişiliği zayıftır ve bu durum, birlikte yaşadığı ailenin kendisine dayattığı örf ve adetler nedeniyle, ailesinden gelen psikolojik baskılar nedeniyle ailesini ihmal etmesine neden olur. Ayrıca bu kadının eşinin erkek kardeşlerinden gördüğü şiddet ve maruz kaldığı baskılar nedeniyle sinirlenmesine, psikolojik gerginliklere neden olmaktadır. Bu kadının aile evini terk edip yalnız yaşamaya başlamasıyla birlikte, göç ve yeni barınmayla ilgili yeni koşullar ve yaşamsal ihtiyaçların kolaylıkla karşılanmasının zorluğu nedeniyle baskılar artmaya başlamıştır.

Katılımcı-10, evlendiğinde şiddet görmeye başlamıştır, zira eşinin maddi durumu kötüdür ve bu durumun getirdiği kök aile ile birlikte yaşama süreci problemler üretmiştir.

“... Bu durum eşimin çalışmak için seyahat etmesine ve beni ailesine bırakmasına neden oldu. Burada onun annesi ve ağabeyinin karısı oldum. Bana kötü davrandılar, benden yiyecek sakladılar ve beni küçük odaya koydular. Çocuklarıma yemek getirirlerken bana bir kişiye yetmeyecek kadar küçük bir avuç verdiler ve yanlarına gidip ‘Bu bana verdiğin nedir’ dediğimde beni dövüp evden kovdular. Ben de gidip aileme sığındım. Eşimin kardeşleri de en önemsiz sebeplerden dolayı hayatıma müdahale edip beni dövdüler. Onlara ihtiyacım olmasın diye beni gece gündüz çalıştırdılar”.

“Kocam döndüğünde ve durumumuz iyi olduğunda annesi evimize geldi ve benimle oturdu, o hastalandı ve ben ona bakmaya başladım. Eşimin annesi kocamı zor durumda bırakıyordu ve onun yüzünden beni azarlıyordu. Daha sonra eşim hastalandı ve her ay böbreklerinden su aldirmaya başladı. Tedavi masraflarını ödediğimiz için aylık giderimiz ikiye katlandı. Bu durum kalbime büyük bir acı ve unutulmaz bir eziyet yaşattı. Sonrasında eşim hastalıktan ve oğlum kazadan öldü. Ben de masraflarımı karşılamak için çalışmaya başladım. Bu durumda ben aşırı yorgun ve bitkin düştüm. Aynı zamanda çocuklarıma anne ve baba oldum. Eşimin ölümüne rağmen kayınbiraderim beni rahat bırakmıyor, kızlarımla yaptığım her şeye karşıyor ve konuşuyordu”.

Değerlendirme:

Bu çalışma sayesinde kadına yönelik şiddetin her geçen gün artmasında ekonomik faktörün büyük rol oynadığını görüyoruz. İlk başlarda yoksulluğu nedeniyle psikolojik ve fiziksel şiddete maruz kalmış, maddi ihtiyacı nedeniyle sürekli aşağılanmaya maruz kalmıştır. Kocasının geçimini sağlamak için seyahat etmesi nedeniyle onu dövenler ve hakaret edenler de vardı. Daha sonra kocasının erkek kardeşinin ve annesinin şiddetine maruz kaldı ve tüm bunlar ruhunda iz bırakan psikolojik yorgunluğa neden oldu. Artık yaşlandı ve yaşadığı bu acıyı unutmuyor. Kocasının ailesinin elinde kalmış ve tabii ki göç ettikten sonra ekonomik durumu kötüleşmiş, bu da evin gerekli ihtiyaçlarını tek başına karşılamaya zorlamıştır.

Genel Değerlendirmeler

Bu çalışma aracılığıyla, teorik ve metodolojik çerçevede *kadına*, özellikle de *göçmen kadınlara* yönelik şiddetin sıklıkla *aile üyeleri tarafından ve koca aracılığıyla* uygulandığı görüldü. Çalışmada sunulan vakalara göre bu çalışmadaki kadınların tamamının şiddete öncelikle eşi ve ailesi, ikinci sırada baba, anne ve erkek kardeşler, en son sırada ise toplum tarafından şiddete maruz kaldıklarını görüyoruz. Üçüncü sırada ise göçmen kadınlar şiddetin farklı biçimlerine maruz kalmıştır. Her kadının bir *analitik birim* olarak kabul edildiği, istismara uğramış 10 göçmen kadın vakasına uygulanan araştırma örneklemini çalışmanın örneklemini olarak seçtikten sonra, görüşme rehberi uygun koşullara göre geliştirildikten sonra onlarla görüşmeler gerçekleştirdi. Literatürdeki yer alan vakaların incelenmesi ve araştırma sonuçlarının elde edilmesinden sonra araştırma sonuçlarına ulaşıldı. Bu bağlamda araştırma problemlerinden üretilen sorular ve sahada yapılan görüşmelerden elde edilen sonuçlar karşılaştırıldı

1.Kadına yönelik şiddette toplumsallaşmanın niteliği rol oynuyor mu?

İncelediğimiz kadına yönelik şiddet vakalarının sonuçları, sosyalleşme kavramının bireyin doğumundan itibaren sosyal gelişimi ile yakından ilişkili olduğunu, baba, anne, kardeşler gibi aile üyeleriyle olan ilişkileriyle hatta evin dışındaki akranlarla bile bağlantılı olduğunu göstermiştir. Bu şiddet vakalarının incelenmesi yoluyla, çocuk genç yaşta yaşadığı toplumdan etkileşim yoluyla değerleri, gelenekleri ve davranışları öğrendikçe, kadına yönelik şiddet uygulamasında sosyalleşmenin büyük bir rolü olduğu bizim için netleşiyor. Bir çocuk bir babadan veya birinden şiddet, zorbalık ve hoşgörüsüzlükle dolu bir ortamda yaşadığında öğrendiği her şeyi aktarır ve ailesine uygular. Şiddet şiddeti doğurur. Bir çocuk babasının zalim ve otoriter olduğunu gördüğünde ruhunun genç yaşta acı çektiğini ve bu ortamda yaşamaya devam ettiğinde uyum sağlayıp şiddete alıştığını ve normalleştiğini görürüz. Gelecekte bunu ailesi üzerinde taklit etmesi ve uygulaması onun için kolaydır.

2.Kadına yönelik şiddette gelenek ve göreneklerin etkisi var mı?

Sonuçlar, gelenek ve göreneklerin kadına yönelik şiddet uygulamasında önemli bir role sahip olduğunu göstermiş, ayrıca kadına yönelik haklı görülen bir argüman olarak şiddetin artmasına katkıda bulunmuştur. Gelenekler kadına sessizlik ve bireysel hakları konusunda sessizlik getirmiş ve kadına fiziksel şiddeti disiplin ve ceza olarak zorlamıştır. Ayrıca anne-babalar adına örf ve gelenekler, kadının özgürlüğünden yoksun bırakılmasını dayatmaktadır. Ders çalışmasını istemek ve başka biçimlerde ev dışına çıkmasını engelleyerek onu kontrol altına almak, kendi görüşlerine ve alışkanlıklarına göre kusurlu bir şey yaparsa kardeşleri tarafından dövüleceği benimsenmiştir. Kadınların fikirlerini ifade etmekten ve haklarını talep etmekten mahrum bırakılmasında, yani şiddete maruz kaldıklarında geleneklere göre sessiz kalmalarında örf ve adetlerin büyük rolü vardır ve şiddet uygulayan erkeğe karşı kadının her türlü şikâyetinde bulunup boşanmalarının utanç verici sayıldığı görülmüştür.

3.Kadın-erkek ayrımı kadına yönelik şiddete yol açar mı?

Araştırma sonuçları, kadına yönelik şiddet vakaları üzerinden, kadına yönelik şiddetin uygulanmasında kadın ve erkek arasındaki ayrımcılığın önemli bir rol oynadığını göstermiştir. Kadına genç yaşta farklı davranıldığında bu durum kadının yaşamını ve erkeğin kadınlarla ilişkilerindeki düşüncesini de olumsuz etkilemektedir. Anne ve babanın kız çocuğuna olumsuz bir bakışla ve erkeğe davrandığından farklı

davranması bir problem alanıdır. Öncelikle kız çocuğunda psikolojik gerilime neden olur ve ona her zaman kendi hakları konusunda susmayı, karşısındakinin haksızlığa katlanmayı; erkeğe ise her zaman en güçlü ve en iyi olmayı, otoritenin kendisine ait olduğunu, kadını aşağılamasının ise özgürlük olduğunu öğretir. Karşısındaki görüşlerine karşı çıkan kişiye karşı daima şiddet kullanır. Çoğu durumda gördüğümüz gibi, erken yaşta evlilik, eğitimden mahrum bırakma, kadının namusunu aileye bağlama, her şeyin hakkını erkeğe verme, ihanet bile olsa, dayak, nobranlık ve küfür etmenin caiz görülmesi, kadının haklarının elinden alınması gibi durumlar kadın ve erkek arasındaki her durumda yaşanmaktadır.

4. Bir kadının işe gitmesi ona şiddet uygulanmasına neden olur mu?

Günümüzde ekonomik koşulların kötüleşmesi nedeniyle çalışmaya giden kadınların çoğunun anlatısında, kadına yönelik şiddetle sonuçlanmasına tam anlamıyla neden olmadığı açıktır. Araştırmada erkeklerin kadınların çalışmasına büyük bir itirazları olmadığı, çünkü kadınların çalışmasının ailenin ekonomik düzeyini yükseltmesine yardımcı olduğu ve bu vakaların çoğunluğunun ekonomik düzeyin düşük olduğundan şikâyetçi olduğu belirtilmiştir. Araştırmalar, günümüzde kadınların çalışmasının binlerce nadir vakada kadına yönelik şiddete neden olmadığını gösteriyor. Çalışmamızda da erkeğin, karısının ekonomik olarak bağımsız olmaması ve kendi kontrolünde kalması için çalışmasını istemediğini gösteren 1 vaka gözlenmiştir.

5. Yoksulluk kadına yönelik şiddeti doğurur mu?

Sonuçlar, kadına yönelik şiddetin uygulanmasında yoksulluğun çok büyük bir rol oynadığı vakaları incelediğimizde vakaların çoğunluğunun ekonomik durumun kötü olması nedeniyle kadın kocadan kaynaklı şiddete maruz kalmakta olduğu anlaşılmaktadır. Kadın, kocasının kendilerine ev alacak parası olmadığı için kocasının ailesiyle birlikte yaşamak zorunda kalıyor. Ayrıca tek başına yaşayamadığı için ailesinin ve onların emirleri yüzünden de kocasının şiddetine de maruz kalıyor. İncelenen vakalar, yoksulluk çeken bir erkeğin, ailesinin gereksinimlerini karşılayamadığı için aşırı derecede öfkeli olduğunu, erkeğin kendi kişiliğine yakışmayan bir şekilde kendini hüsrana ve çaresiz hissettiğini kanıtlamıştır. Ve şiddet öfkesini serbest bırakmanın ve yüklü enerjisini serbest bırakmanın en iyi nedenidir.

6. Düşük eğitim düzeyi kadına yönelik şiddete yol açar mı?

Sonuçlar, kadına yönelik şiddet sürecinde düşük eğitim düzeyinin etkisinin olduğunu gösterdi. Anne-babanın ve eşin eğitim düzeyi ne kadar yüksekse, kadına yönelik şiddet süreci de o kadar az oluyor. Eğitim düzeyi yüksek olan anne-baba ve eşler gündelik yaşama dair alanlarda açık görüşlüler, hayatın tüm sorumluluklarını kadına yüklemekte abartıya kaçmazlar, örf ve adetlere fazla bağlı kalmazlar, kadını haklarından mahrum etmezler. Eğitim ve çalışma gibi diyalog ve tartışmaya alan açan bir kavramdır. Eğitim, insan kişiliğini geliştirmede ve kadına bakış açısını geliştirmede rol oynamaktadır.

7. Yüksek işsizlik kadına yönelik şiddet oranlarının artmasına neden olur mu?

Sonuçlar, işsizliğin kadına yönelik şiddetin artmasıyla yakından bağlantılı olduğunu gösterdi. İncelediğimiz kadınların çoğu, eşleri iş bulamayınca ve parası olmadığında kendilerine şiddet uygulamaya başladıklarını bildirdi. Ayrıca iş bulamayan bir erkek, işsizliği nedeniyle ihtiyaç hissettiğinde ve hayatın gereklerini karşılayamadığı zaman, erkek olmasına rağmen kendini aşağılık hissetmesine neden olur. Güç ve

kontrole sahip olduğu için kadına şiddet uyguluyor. Ayrıca bir kadın sürekli olarak bir erkeğe karşı koyuyorsa bu tutum, aralarında tartışmalara ve sorunlara neden oluyor.

8. Anne-babanın eğitim düzeyinin düşük olması kadına yönelik şiddete yol açıyor mu?

Sonuçlar, erkek çocuğun eğitim düzeyinin düşük olmasının kadına yönelik şiddet uygulanmasında önemli bir rol oynadığını gösterdi. Eğitim düzeyi düşük olan ebeveynlerin düşünceleri her zaman kadına yönelik olumsuz düşüncelerle sınırlanıyor. Küçük yaşta evlendirilerek, eğitimi tamamlamasına engel olunarak, çoğu haklarından mahrum bırakılarak düşünceleri hep yanlış, ayıp ve yasak olan şeylerle sınırlandırılmıştır. İncelenen vakalarda da gördüğümüz gibi, düşük eğitim düzeyi bireyin zihniyetini ve eğitimi yalnızca çevresinde olup bitenlerle sınırlandırmaktadır.

9. Kadının toplumdaki düşük statüsü ona karşı şiddete yol açar mı?

Örnek olay incelemelerinin sonuçları, kadının toplumdaki düşük statüsü ile şiddet arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermiştir. Toplumdan ve aileden aşağı olduklarına dair görüşler vardır. Dolayısıyla kadınlar her durumla bağlantılıdır ve hayatı gelenek ve görenekler tarafından yönetilir ve bu gelenekleri ihlal etmek, bir kadının etrafındaki herkes tarafından cezalandırılmasını gerektirir. Toplumda kadın oranının düşük olması nedeniyle yaşamının ve ilişkilerinin hep eviyle sınırlı kaldığını, yalnızca çocuk yetiştirmek ve evin bakımıyla bağlantılı olduğunu, kendini geliştiremediğini, hatta kendini insan olarak bile hissedemediğini görüyoruz. Bütün bunlar, kadını sadece evde çalışan biri haline getiriyor?

10. Göç olgusu kadına yönelik şiddet olgusunu ağırlaştırır mı?

Göç süreçlerinin, zaman ve mekândaki gelişmeler ve dalgalanmalar yoluyla kadına yönelik şiddet sürecinin şiddetlenmesinde, bilinmeyenden duyulan korkunun kadına yönelik şiddete yol açmasında büyük rol oynadığı, yapılan çalışmaların sonuçlarıyla netleşti. Kız çocuklarının sokakta “namus” adı altında tecavüze uğraması ve tacize uğraması korkusuyla zorla evlendirilme gibi kadınlar, göç ettikten sonra yeni ekonomik, sağlık ve psikolojik durum nedeniyle birçok şiddete de maruz kalıyor. Irkçılık ve dil nedeniyle yeni toplumlarla anlaşamama, genel olarak göç koşullarına uyum sağlayamadığı için kendisine kötü davranan bir kocayla da karşı karşıya gelmektedir.

6. Sonuçlar ve Öneriler

Kadınlara yönelik şiddet hem fiziksel hem de sembolik yönleriyle hâlâ gerici geleneksel miras, dini fetvalar ve erkekler arasında adaleti ve eşitliği garanti eden kapsamlı bir ulusal siyasi iradenin yokluğunda erkeklerin egemenliğini ve cezasız kalmasını garanti eden insan yapımı yasalar tarafından korunmaktadır. Çeşitli düzeylerde kadın ve erkekler, miras alınan bu yasa ve geleneklerin devamı ve buna eşlik eden genel olarak insan hakları, özel olarak da kadın ve gençlere yönelik ihlaller, kadınların çalışmasını engelleyen ve ekonomik durumlarını iyileştirmelerini engelleyen geleneksel politikanın devam ettiğinin somut kanıtıdır.

Erkek egemen zihniyetin kökleri zihinlere ve ruhlara dayanmaktadır ve çeşitli düzeylerde ve tüm toplumlarda hâlâ güçlü olan erkek kontrolüyle yakından bağlantılıdır. Ataerkil toplumlarda miras alınan gelenekler ve erkek zihniyetinin yanı sıra kültürel engeller de isyan eden ülkelerde hala çok güçlüdür. Kadınların büyük bir yüzdesi arasında iyi bir örgütlenmenin bulunmamasına ek olarak, kadınlarla erkekler arasında tam eşitliği reddeden çok sayıda erkek var ve bu da onların bilim, iş, yönetim, siyaset, kültür gibi çeşitli alanlardaki öncü rollerini zayıflatmaktadır.

Bu nedenle kadın olsun erkek olsun asi kişiyi koruyacak, adalet ve eşitlik kurallarını ihlal eden herkesi cezalandıracak katı yasaların getirilmesi gerekmektedir. Bu, kadın ve erkek arasında ayrım yapan kanunlarda radikal bir değişiklik yapılmasını gerektirmektedir. Kadınlara adalet sağlamayan, aksine zina, fuhuş, tecavüz, kürtaj, aile içi şiddet ve diğer durumlarda erkeğin suçunu azaltan maddeler içeren Ceza Kanunu'nda değişiklik yapılması gerekmektedir.

Erkeklerin tarihsel kontrolünü tesis eden iş, sosyal güvenlik ve kişisel statü kanunlarına ek olarak, kadınları siyasi karar alma süreçlerine gerçek katılımdan dışlamayı amaçlayan, miras alınan sosyal engeller de ortaya çıkmaktadır. Toplumlarda geleneksel bir toplumsal yapı ve gerici bir değer sistemi hâkim olup, devletin ve toplumun bir arada yönetilmesinde eril söyleme birincil rol verilmektedir.

Çalışma sonuçlarına ve literatüre dayanılarak kadına yönelik şiddet olgusunun azaltılması için öneriler oluşturulmuştur:

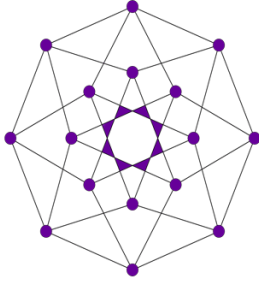
- Kadını hakları insan hakkı olarak tanınmalıdır.
- Kadına yönelik şiddetin mutlaka azaltılması gereken kötü bir olgu olduğunu açıkça ortaya koyan eğitim programlarının sağlanmalıdır.
- Kadına yönelik şiddet faillerine yönelik katı kanunlar uygulanmalı ve cezasızlık olgusunu azaltmak için yargının rolü etkinleştirilmelidir.
- Adalet ve eşitlik ilkesine dayalı olarak kadın ve erkek arasındaki insan ilişkilerini düzenleyen yasalar oluşturmaktadır.
- Kadınlara yönelik hukuk okuryazarlığı farkındalık programları sağlanmalıdır.
- Kadınların haklarına ilişkin farkındalıklarını artıracak programlar düzenlenmelidir.
- Evlenmek üzere olanların birbirlerine karşı haklarını ve görevlerini netleştirmek için özel ofisler kurulmalıdır.
- Kadına yönelik şiddetle mücadelede kadın derneklerinin ve diğer sivil kurumların rolü tanınmalıdır.
- Kadına yönelik şiddet konusu, çalışmalar ve araştırmalar yoluyla kapsamlı bir şekilde ele alınmalı ve şiddetin toplum üzerindeki etkileri konusunda farkındalık yaratmaya çalışılmalıdır.
- Kadına yönelik şiddetle mücadeleyi teşvik eden olumlu mesajların yayılmasında medyanın rolünden yararlanılmalıdır.
- Şiddet olgusunun tehlikesi konusunda toplumdaki bireyler arasında farkındalığın yaygınlaştırılmalıdır.
- Kadınlara zarar veren olumsuz fikirler yerine, olumlu kavramlar ve insani değerler yaygınlaştırılmalıdır.
- Ailelerini desteklemenin yanı sıra kadınların eğitim düzeyleri ve para kazanma yetenekleri artırılmalıdır.
- Topluluklar ve aileler erken ve zorla evliliğin olumsuzlukları konusunda eğitilmeli ve bu tür evlilikler cezalandırılmalıdır.
- Kadınlar siyasi ve ekonomik katılıma teşvik edilmelidir.

-Şiddetin, şiddete maruz kalan kadınlar üzerinde ortaya çıkardığı zorluk ve problemleri hafifletmeye yönelik sosyal bakım programları uygulanmalıdır.

7. Kaynakça

- Açıkgöz, H. (2014). "Zonguldak İl Merkezinde Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Yaygınlığı, Şiddet Türleri, Şiddet Algısı ve Kadınların Şiddete Yönelik Tutumları." Zonguldak: Bülent Ecevit Üniversitesi, Tıp Fakültesi, (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi).
- Akcan, A. ve Yiğit, B. (2023). *Kadın ve Yaşam*. Ankara: Eğitim Yay.
- Altunok, H. vd. (2021). Ankara: Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Yay.
- Amal Salim Hasan Aleawawidah. (1998). "Aleunf Dida Alzawjat Fi Almujtamae Al'urduniyi." ("Ürdün Toplumunda Kadına Yönelik Şiddet"). Ürdün Üniversitesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Arslan, D. (1998). "Aile İçinde Kadına Yönelen Şiddet ve İstanbul Kadın Misafirhanesi." İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Avcı, Ö. H. (2020). Erkeklik Çalışmaları." içinde *Toplumsal Cinsiyet Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Güncel Konular*, (Ö. H. Avcı, Edt.) Ankara: Nobel Akademik Yay.
- Bahar, H. İ. (2009). *Sosyoloji*, 3. Baskı, Ankara: USAK Yay.
- Bayrak Karsli, M., (2020), "Nitel Araştırmalarda Veri Toplama Süreci." İçinde: Araştırma Yöntem ve Teknikleri II, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Besni RAM. (2020). Besni Rehberlik Araştırma Merkezi. "Şiddet", *Dipnot*, (2020) 1. Çevrimiçi, ET: 25.01.2025 https://adiyaman.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_11/30170308_1_DERGY_Yiddet.pdf
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development, Experiments By Nature And Design*. Cambridge: Harvard University Press.
- Cengil, M. (2023) "Kadına Yönelik Şiddetin Anatomisi." içinde *Kadın ve Hayat* [Akcan A. ve Bür Yiğit, B. Edt.) İstanbul: Eğitim Yay.
- Çiler Kılıç, B. (1999). "Aile İçi Kadına Yönelik Şiddetin Belirlenmesi ve Hemşirenin Rolü." İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Çalmuk, H. (2022). "Kadına Yönelik Şiddet." Ankara: Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Çoklar, I. (2014). "Sosyal Psikoloji Perspektifinden Kadına Yönelik Cinsel Şiddete İlişkin Tutumlar" içinde *Kadın ve Toplum* (G. Erciyeş, N. Aydınoglu, Edt.), İzmir: İzmir Üniversitesi.
- Dilmi Ayubi, Zabuwj Samia, & Taw'ami Muhamad. (2014/2015). Alunf Aljasadiu Dida Almar'at Fi Al'usrat Aljazayiria." ("Cezayirli Ailede Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet"), Cezayir: Lounisi Ali Blida Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji ve Demografi Bölümü. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Dollard, J., Miller, N. E., Doob, L. W, Mowrer, O. H. ve Sears, R. R. (1939). *Frustration and aggression*. New Haven: Yale University Press.
- Ealyh Aihmad Salih Dayf Allah. (2008). "Aleunf Dida Almar,at Bayn Alfiqh Walmawathiq Alduwaliyh : Dirasuh Muqaranatan." ("İçtihat ve Uluslararası Sözleşmeler Arasında Kadına Yönelik Şiddet: Karşılaştırmalı Bir Çalışma"), Ürdün: Ürdün Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Fakültesi , (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- Elmas, N., (2017), *Kadın ve Aile Hayatı*, 1. Baskı, Ankara, Pegem Akademi Yayınları.

- Erdem, S., (2017), “Düzce İlinde Lise Birinci Sınıflarda Şiddet Algısı, Şiddete Maruziyet ve Şiddet Uygulama Sıklığı”, Düzce, Düzce Üniversitesi, Tıp Fakültesi, (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi).
- Fahima Kerim El-Meşhedani. (t.y.), Aleunf Dida Almar’a, (“Kadına Yönelik Şiddet.”) Bağdat: Bağdat Üniversitesi.
- Gültekin, L. vd. (2013). *Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları*, Ankara, Atılım Üniversitesi Yay.
- İlgaz, A. (2023). “Psikoloji ve Şiddet İlişkisi” içinde *Medya, Şiddet ve Toplum* (M. İnce, Edt). İstanbul: Eğitim Yay.
- Kabakçı Yurdakul, I., (2013), “Evren ve Örneklem.” İçinde: Bilimsel Araştırma Yöntemleri. (Edt. A. A. Kurt), Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını.
- KADAV (2018). Kadın Dayanışma Vakfı. *Kadına Yönelik Şiddet Nedir?* Ankara: Şen Matbaa. <https://www.kadindayanismavakfi.org.tr/wpcontent/uploads/2021/06/2018-Kadina-Yonelik-Siddet-Nedir-2018.pdf>
- Kumkale, İ. (2019). *Kadının İş Yaşamı ve Etik*. Ankara: Nobel Akademik Yay.
- Kümbetoğlu, B., (2008), *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*, 2. Baskı. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Lindsey, L. (1997). Gender Roles A Sociological Perspective, Third Edition, Printed in the United States of America.
- Molina, T. (2020). “The Relationship Between Childhood Psychological Violence in The Family Of Origin And Spousal Psychological Violence Victimization Of Women Mediated By The Attitude Toward Psychological Violence”, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Okutan, N. (2007). “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet-Van’da, Kadınların Şiddet Deneyimleri, Şiddeti Doğuran Koşullar ve Baş etme Biçimleri, Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri”, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi).
- Rabana Eadnan Saed Saed. (2015). *Aleunf Dida Almar’at Fi Mekan Aleamal Fi Almuasasat Alhukumih Walkhasat Fi Madinat Jinin*. (“Cenin Şehrinde Kamu ve Özel Kurumlarda İşyerlerinde Kadına Yönelik Şiddet”), Nablus, Filistin: An-Najah Ulusal Üniversitesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Sayılan, F. (2012). *Toplumsal Cinsiyet ve Eğitim Olanaklar ve Sınırlar*. Ankara: Dipnot Yay.
- Sekmen, B. (2024). “Aile Sağlığı Çalışanlarının Kadına Yönelik Şiddet Davranışlarını Tanıma, Danışmanlık ve Bildirim Yapma Düzeylerinin Değerlendirilmesi”, İstanbul: Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Shima’ F Hamuwdi, Eali Al Alkhazeali. (2019). *Tajaliyaat Aleunf Dida Almar’at Fi Aladibayn Al’iisrayiylî Walearabii*, (“İsrail ve Arap Edebiyatında Kadına Yönelik Şiddetin Tezahürleri”), Amman: Amjad Yay.
- Suğur, S. vd. (2006). *Toplumsal Yaşamda Kadın*, Gürsel (Y. Oğuz Edt.), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Şahin, D. (2013). “Cezaevindeki Şiddet Failleri ve Sığınma Evinde Kalan Şiddet Mağdurlarının Şiddete Bakış Açıları ile Suçluluk Utanç Duygularının Değerlendirilmesi.” İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- TDK (2025). “Şiddet.” ET: 13.03.2025 <https://tdk.gov.tr>
- WALBY, S. (2020), *Patriyarka Kuramı* (Çev. H. Osmanağaoğlu) İstanbul: Dipnot Yay.
- Yıldırım, A., ve Şimşek H., (2013), *Sosyal Bilimlerde Nitel araştırma Yöntemleri*. 9. Baskı, Ankara: Seçkin Yay.

8gen-ART

e-ISSN: 2792-0569

Rabia DEMİRALAY*

<https://orcid.org/0000-0003-3696-8980>

eposta: rabiademiralay3032@gmail.com

Süleyman Demirel Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Isparta/TÜRKİYE

Ömer K. ÖRÜCÜ

<https://orcid.org/0000-0002-2162-7553>

eposta:omerorucu@sdu.edu.tr

Süleyman Demirel Üniversitesi

Mimarlık Fakültesi

Peyzaj Mimarlığı Bölümü

Isparta/Türkiye

*Sorumlu yazar

(Corresponding author)

Bu makale Rabia DEMİRALAY'ın Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalında hazırladığı **"KENT PARKLARINDA İNSANSIZ HAVA ARAÇLARI (İHA) İLE KULLANICI ETKİNLİĞİNİN BELİRLENMESİ, ISPARTA KULE PARK ÖRNEĞİ"** adlı Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

**Araştırma makalesi
(Research Article)**

Gönderilme tarihi/Submission date

12.03.2025

Kabul tarihi/Accepted date

28.05.2025

Yayınlanma tarihi/Publishing date

28.06.2025

2025

Cilt/Volume : 5 Sayı/Issue : 1

Sayfa: 25-49 Doi:10.53463/8genart.202500386

İNSANSIZ HAVA ARAÇLARI (İHA) İLE KENT PARKLARINDA KULLANICI ETKİNLİĞİNİN BELİRLENMESİ, ISPARTA KULE PARK ÖRNEĞİ

ÖZET

Bu çalışmada, Isparta kent merkezi Hızırbey Mahallesinde bulunan Kule Park İnsansız Hava Aracı (İHA) teknolojisi aracılığıyla kullanıcı davranışları detaylı bir şekilde gözlemlenmiştir. Katılımcıların yaş, cinsiyet ve fiziksel hareket biçimleri temel alınarak, gerçekleştirdikleri aktiviteler, kullandıkları mekânlar ve zaman geçirme alışkanlıkları analiz edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında, kullanıcı yoğunluğu, mekânsal dağılım, erişilebilirlik düzeyi ve hareketlilik desenleri gibi unsurlar Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) destekli analizlerle değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım, geleneksel gözlem yöntemlerine kıyasla daha kapsamlı, sistematik ve objektif sonuçlar sunmaktadır. Araştırma, kullanıcı odaklı mekânsal tasarımların geliştirilmesine, parkların etkin yönetimine ve fiziksel aktiviteyi teşvik eden müdahale stratejilerinin oluşturulmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca, İHA teknolojisinin peyzaj mimarlığı disiplinine entegrasyonu, mesleki uygulamalarda dijital dönüşüm sürecine ivme kazandırarak, bilimsel ve pratik açıdan değerli bir model ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: İnsansız Hava Aracı, SOPARC, Isparta Kule Park, Kullanıcı etkinliği

DETERMINATION OF USER ACTIVITIES IN URBAN PARKS WITH UNMANNED AERIAL VEHICLES (UAVS), CASE STUDY OF ISPARTA KULE PARK

ABSTRACT

In this study, the user behaviors of Kule Park in Hızırbey Neighborhood of Isparta city center were observed in detail through Unmanned Aerial Vehicle (UAV) technology. Based on the age, gender and physical movement patterns of the participants, the activities they perform, the spaces they use and their time-spending habits were analyzed. In the light of the data obtained, elements such as user density, spatial distribution, accessibility level and mobility patterns were evaluated with Geographic Information Systems (GIS) supported analysis. This approach provides more comprehensive, systematic and objective results compared to traditional observation methods. The research contributes to the development of user-oriented spatial designs, effective management of parks and intervention strategies that encourage physical activity. In addition, the integration of UAV technology into the discipline of landscape architecture accelerates the process of digital transformation in professional practices and provides a valuable model in scientific and practical terms.

Keywords: Unmanned Aerial Vehicle, SOPARC, Isparta Kule Park, User activity

1. GİRİŞ

Kentsel yeşil alanlar yalnızca dinlenme ve eğlenme mekânları olmanın ötesinde; toplumsal etkileşim, aidiyet hissi, sosyal bütünleşme ve psikolojik denge açısından da işlevseldir. Parklar, kullanıcıların hem aktif (yürüyüş, spor) hem de pasif (gözlem, dinlenme) biçimlerde doğayla bağ kurmasına olanak tanır. Bu çok yönlü kullanımlar sayesinde yeşil alanlar, kent yaşamının yoğunluğuna karşı bir denge unsuru olarak bireylerin yaşam kalitesine doğrudan katkıda bulunur (Bedimo-Rung vd., 2005). Öte yandan, çağdaş yaşamın getirdiği fiziksel hareketsizlik; obezite, kardiyovasküler rahatsızlıklar ve çeşitli kronik hastalıkların temel nedenlerinden biri hâline gelmiştir. Özellikle gelişmiş kentlerde yaygınlaşan bu hareketsiz yaşam biçimi, toplum sağlığı açısından ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Bu nedenle, çevresel düzenlemelerle bireyleri hareket etmeye teşvik eden kamusal açık alanların planlanması büyük önem taşımaktadır (Floyd vd., 2008). Araştırmalar, doğal ortamlarda geçirilen zamanın bireylerin yalnızca fiziksel sağlığına değil, aynı zamanda zihinsel iyilik hâline de olumlu katkılar sağladığını ortaya koymaktadır. Yeşil alanlarda bulunmak stres düzeylerini düşürmekte, ruh hâlini düzenlemekte ve kaygıyı azaltmaktadır. Hatta sadece doğaya kısa süreli bir bakış bile zihinsel yenilenmeye katkı sunabilmektedir (Bedimo-Rung vd., 2005; Lin vd., 2014).

Kentsel çevre kalitesi halkın yeterli sayıda dengeli, dağılımlı ve nitelikli açık alanlara erişimiyle doğrudan ilişkilidir. Bu doğrultuda, yeşil alanların yalnızca sayıca artırılması yeterli olmayıp, aynı zamanda bu alanların işlevsellik, erişilebilirlik ve kullanıcı ihtiyaçları açısından niteliksel olarak da geliştirilmesi gerekmektedir. Ancak bu potansiyelin toplum sağlığı ve yaşam kalitesi üzerinde anlamlı bir etki yaratabilmesi, sosyo-kültürel yapıya duyarlı planlama yaklaşımlarının benimsenmesi ve kullanıcı profiline uygun tasarımların hayata geçirilmesiyle mümkündür (Floyd vd., 2008; McCormack vd., 2010).

Özellikle Türkiye gibi hızlı kentleşmenin yaşandığı toplumlarda, bireylerin doğayla daha fazla etkileşim kurabileceği, fiziksel aktivitenin teşvik edildiği ve sosyal etkileşim olanaklarının genişletildiği kentsel düzenlemeler, sağlıklı ve sürdürülebilir kentler yaratmada temel bir gereklilik olarak değerlendirilmelidir (Akpınar & Cankurt, 2015). Bu kapsamda, açık ve yeşil alanların kullanıcı davranışları ile etkileşim düzeylerinin doğru ve sistematik biçimde incelenmesi, alanların etkinliğini artırmak ve toplumsal faydayı maksimize etmek adına önem taşımaktadır (True & Türel, 2017). Bu doğrultuda, park ortamlarının ve politika değişikliklerinin fiziksel olarak daha aktif kullanım biçimlerini nasıl teşvik edebileceğine yönelik bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle, park kullanımını etkileyen öncül koşulların ve çevresel faktörlerin belirlenmesi, hem kullanımın kapsamını hem de niteliğini anlamak açısından gereklidir (Bedimo-Rung vd., 2005).

Park kullanıcı davranışlarını incelemeye yönelik geleneksel yöntemler, genellikle anketler veya doğrudan gözlemler gibi yaklaşımları içermektedir. Ancak bu yöntemler, zaman alıcı ve maliyetli olabilmekte, ayrıca katılımcıların ya da gözlemcilerin öznelliğinden etkilenme riski taşımaktadır. Bununla birlikte, bireysel şehirlerdeki park kullanımına ilişkin sistematik ve tutarlı veri üretimine yönelik standart yöntemlerin eksikliği, bu alandaki çalışmaları sınırlamaktadır (Park & Park, 2016).

Park kullanıcı davranışlarını analiz etmek amacıyla geliştirilen SOPARC (System for Observing Play and Recreation in Communities) yöntemi, araştırmacılar tarafından tercih edilen önemli ve güvenilir bir araçtır (Floyd vd., 2008; Cohen vd., 2010; Banda vd., 2014). Bu yöntem, parklar ve açık alanlar başta olmak üzere kamusal rekreasyon alanlarında kullanıcıların demografik özellikleri (cinsiyet, yaş grubu), fiziksel aktivite düzeyleri ve türlerini sistematik şekilde kaydeder. Ayrıca, hedef alanların erişilebilirliği, kullanılabilirliği, donanımı, denetimi, organizasyon düzeyi, aydınlatma durumu ve

doluluk oranı gibi çevresel koşullara ilişkin veriler de toplanır (Banda vd., 2014; Cunningham-Myrie vd., 2019; Lopes vd., 2021). Böylece SOPARC, fiziksel aktiviteyi etkileyen sosyal ve fiziksel bağlamsal faktörlerin eş zamanlı olarak incelenmesine olanak tanıyarak, çevresel koşullar ile katılım ve aktivite düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır (McKenzie vd., 2006). Bu yöntemi kullanan çalışmalar, park kullanım örüntülerini detaylı şekilde ortaya koymuş, kullanıcı davranışlarını ve fiziksel aktiviteyi etkileyen faktörleri belirlemiş, ayrıca park özellikleri ile kullanım düzeyi arasındaki ilişkileri incelemiştir (Rung vd., 2011; McCormack vd., 2014; Salvo vd., 2017; Park, 2020). SOPARC özellikle topluluk parkları ve rekreasyon alanlarında fiziksel aktivite ve alan kullanım biçimlerinin güvenilir göstergesi olarak kabul edilmektedir (McKenzie & van der Mars, 2015). Doğrudan gözlem temelli bu yaklaşım, öz bildirimlere dayalı yöntemlerin sınırlılıklarını aşarak, park ortamları ve kullanıcı etkileşimlerinin nesnel olarak değerlendirilmesini sağlamaktadır. Nitekim, birçok SOPARC çalışmasında, park kullanıcılarının büyük çoğunluğunun hareketsiz olduğu, ancak çok amaçlı alanlar, voleybol sahaları, tenis kortları ve basketbol sahaları gibi belirli bölümlerde ise yürüyüş ve yoğun fiziksel aktivite oranlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (McKenzie vd., 2006; Cohen vd., 2007).

Son yıllarda gelişen teknolojilerle birlikte, İnsansız Hava Araçları (İHA'lar) park kullanıcı davranışlarının incelenmesinde geleneksel yaklaşımlara alternatif, yenilikçi bir yöntem olarak değerlendirilmektedir. Yüksek çözünürlüklü görüntüleme ve üç boyutlu modelleme kapasitesine sahip bu araçlar, çevresel veri toplama süreçlerinde önemli avantajlar sunmaktadır. Fotogrametri ve LiDAR teknolojilerinin entegrasyonu ile oluşturulan nokta bulutları, Dijital Yükseklik Modeli (DEM), Dijital Arazi Modeli (DTM) ve Kanopi Yükseklik Modeli (CHM) gibi çıktılar aracılığıyla; yeşil alan yoğunluğu, ağaç gölgeliği ve kentsel açık alan genişliği gibi çevresel parametreler yüksek hassasiyetle analiz edilebilmektedir (Floyd vd., 2008; Isibue & Pingel, 2020). Bunun yanında, İHA'lar parkların fiziksel altyapısına (spor alanları, yürüyüş yolları, aydınlatma gibi donatılar) ilişkin nesnel ve mekânsal veriler sağlayarak SOPARC yöntemiyle yürütülen davranış gözlemlerine önemli katkılar sunmaktadır (Bedimo-Rung vd., 2005; D.-H. Lee vd., 2021; Ritter, 2014). Bu sayede, algılanan ve ölçülen çevresel faktörler arasındaki farkların daha sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesi mümkün olmaktadır (Ries vd., 2009). Ayrıca, geniş alanların kısa sürede gözlemlenebilmesi, İHA'ların zaman, alan ve erişilebilirlik kısıtlarını aşma potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir.

İleri teknolojilerle donatılmış RTK ve GNSS modüllü İHA sistemleri, yer kontrol noktası (GNSS) kullanımına olan gereksinimi azaltarak hem yüksek doğrulukta veri üretimi hem de zaman ve maliyet tasarrufu sağlamaktadır (D.-H. Lee vd., 2021). Bu yönüyle, İHA'lar SOPARC gözlemlerinin mekânsal ve zamansal doğruluğunu artıran tamamlayıcı bir araç hâline gelmiştir.

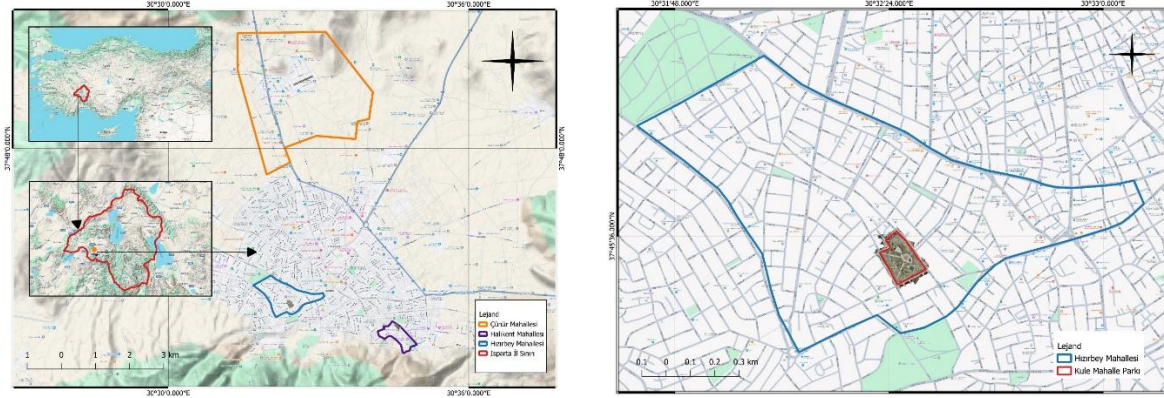
Bu çerçevede yürütülen bir çalışmada, İHA'larla elde edilen video görüntüleri, SOPARC protokolü doğrultusunda değerlendirilmiş ve analiz süreci iSOPARC adlı tablet tabanlı uygulama üzerinden gerçekleştirilmiştir. Gözlemciler, kullanıcıların cinsiyet, yaş grubu ve fiziksel aktivite düzeyi gibi bilgilerini geleneksel SOPARC uygulamalarında olduğu gibi sistematik olarak kaydetmiştir. Araştırma bulguları, İHA gözlemleri ile SOPARC yöntemi arasında yüksek düzeyde korelasyon bulunduğunu ortaya koymuş; iki yöntemle belirlenen kullanıcı sayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır. Ayrıca, her iki yöntemin de test-tekrar test güvenilirliği yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlar, İHA destekli gözlem yaklaşımının, SOPARC kadar güvenilir olduğunu ve benzer kalitede veri üretebildiğini göstermektedir (Park & Park, 2016).

Bu çalışmanın temel amacı, İnsansız Hava Aracı (İHA) teknolojisinin sunduğu yüksek çözünürlüklü gözlem ve mekânsal analiz kapasitesinden yararlanarak, park kullanıcılarının yaş, cinsiyet ve fiziksel aktivite düzeylerine göre açık alanlarda nasıl zaman geçirdiklerini, hangi aktiviteleri ne şekilde gerçekleştirdiklerini ve hangi mekânsal bileşenleri tercih ettiklerini sistematik olarak ortaya koymaktır. Çalışma kapsamında Isparta kent merkezinde yer alan Çünür Mahallesi Yenişehir Parkı, Hızırbey Mahallesi Kulepark ve Halıkent Mahallesi Mahir Göker Parkı, farklı kullanıcı profilleri ve mekânsal özellikler açısından karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. Materyal

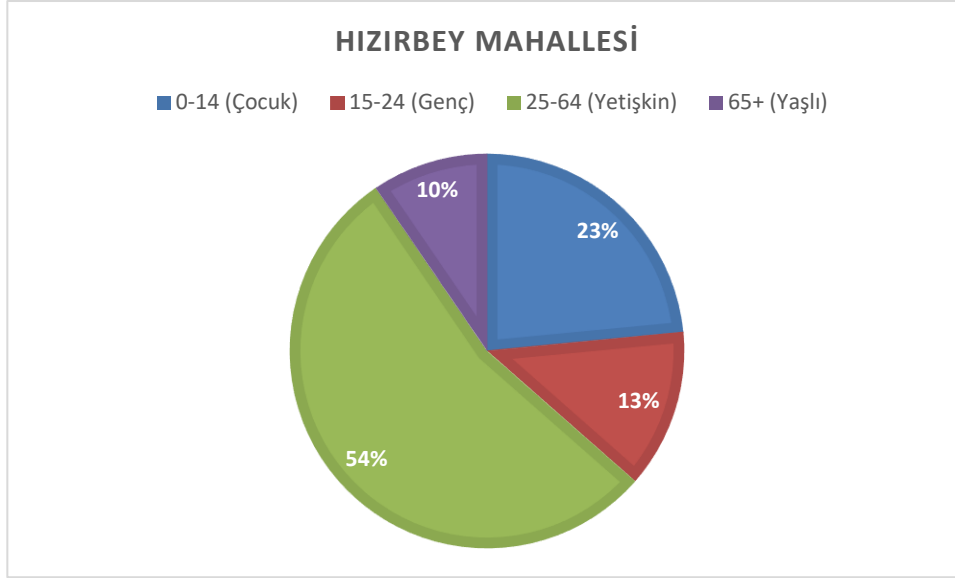
Bu çalışma kapsamında, Isparta kent merkezi Hızırbey Mahallesinde bulunan Kule Park araştırma sahası olarak belirlenmiştir. Kule Park hem fiziksel büyüklüğü hem de sunduğu donatılar ve çevresel bağlamları bakımından birbirinden farklı nitelikler taşımaktadır (Şekil 1). Alan seçiminde, parkın büyüklüğü, rekreasyonel donatı çeşitliliği, çevreleyen mahallenin demografik yapısı ve kullanıcı yoğunlukları gibi ölçütler etkili olmuştur.

Şekil 1. Araştırma alanı olarak seçilen Kule Park'ın konumu

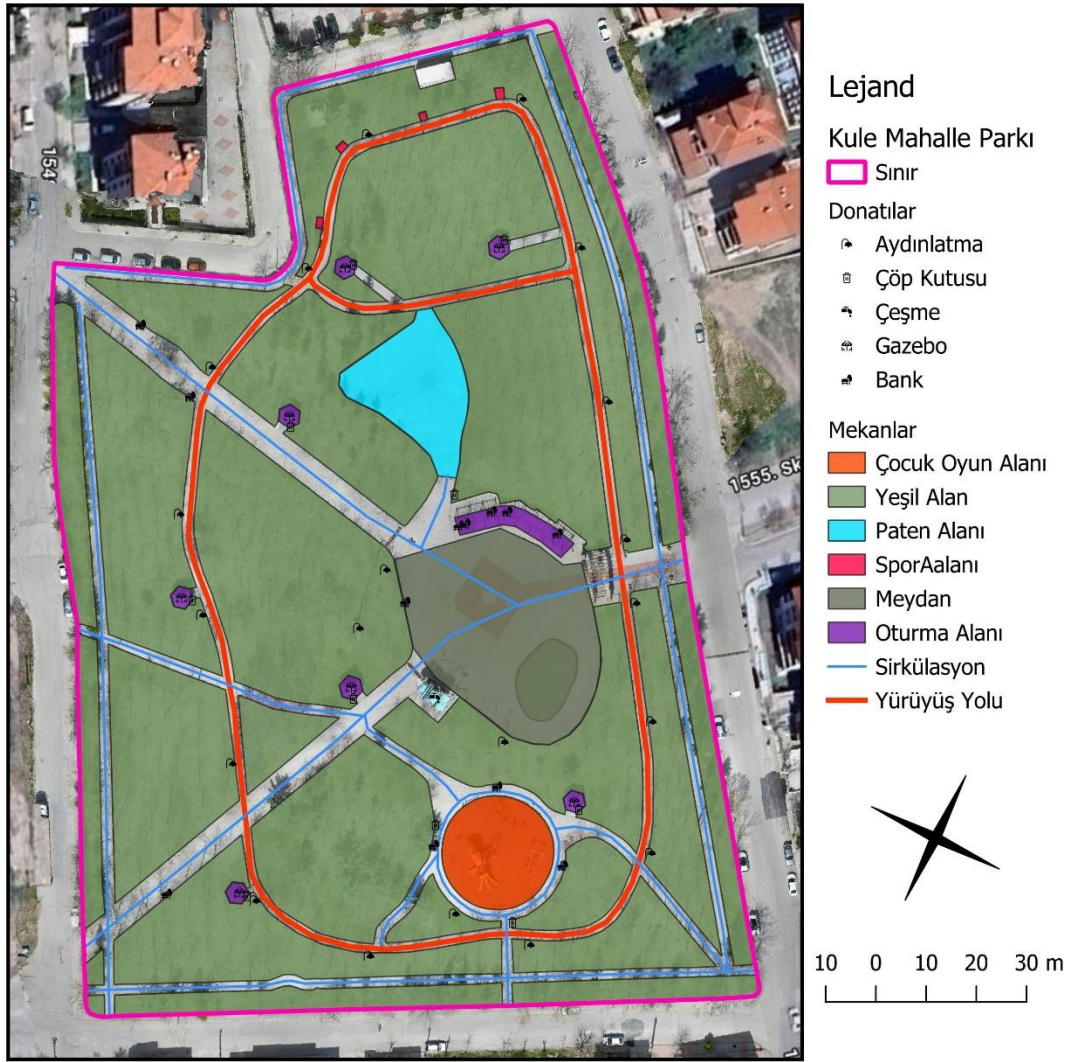
Kule Park, Isparta kent merkezinde yer alan Hızırbey Mahallesi sınırları içerisinde, 21.923 m² yüzölçümüne sahip geniş bir kentsel yeşil alandır. Park, özellikle geniş çim alanları, açık meydanı ve sade mekânsal organizasyonu ile mahalle halkı için önemli bir sosyal buluşma noktası işlevi görmektedir.

Hızırbey Mahallesi nüfusu 2024 yılına ait verilere göre %54'ü kadın, %46'sı erkek olmak üzere toplam 11.234 kişidir (Nufusune.come, 2024). Yaş grubu dağılımına göre park, özellikle çocuklar, yetişkinler ve yaşlı bireyler tarafından kullanılma potansiyeline sahiptir (Endeksa, 2023) Mahalledeki yaş gruplarına göre demografik yapı Şekil'te gösterilmiştir.

Şekil 2. Hızırbey mahallesi yaşlara göre dağılım oranı (Endeksa, 2023)

Parkın genel mekânsal düzeni ve içerisindeki donatı elemanlarının konumsal dağılımı, kullanıcıların park içindeki hareketliliği ve kullanım alanlarının işlevsel organizasyonu açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, Kule Park'ında bulunan farklı rekreasyonel donatıların yerleşimi ve parkın fiziksel yapısı, Şekil'da detaylı bir şekilde harita üzerinde görselleştirilmiştir. Böylece parkın çeşitli kullanım alanlarının mekânsal ilişkileri ve erişilebilirlik durumları açıkça ortaya konmaktadır.

Şekil 3. Kule Park'ındaki donatı elemanlarının mekânsal dağılımı

Park, 15.400 m² yeşil alan kapasitesiyle kullanıcılarına pasif ve aktif rekreasyonel faaliyetler için geniş bir kullanım alanı sunmaktadır. Özellikle mangalsız piknik faaliyetlerinin yaygın olduğu alanda, kullanıcıların dinlenme ve sosyalleşme ihtiyaçlarına yönelik çeşitli donatılar yer almaktadır. Park içerisindeki 600 metre uzunluğundaki yürüyüş parkuru günlük egzersiz ihtiyacına yanıt verirken, 4 adet spor aleti düşük düzeyde kullanım göstermektedir.

Parkın dikkat çeken alanlarından biri, 460 m²'lik paten alanıdır. Bu alan, özellikle çocuklar ve gençler için güvenli bir eğlence mekanı sunmakta ve diğer park alanlarından ayrıran bir kullanım profili oluşturmaktadır. Ayrıca, 1.250 m²'lik geniş meydan, mahalle etkinlikleri, açık hava gösterileri ve toplu buluşmalar için çok amaçlı bir açık alan olarak değerlendirilmektedir.

Çocuk kullanıcılar için ayrılmış olan 400 m²'lik oyun alanı, sınırlı sayıda kaydırak ve salıncak içermekle birlikte temel oyun ihtiyaçlarına yanıt vermektedir. Dinlenme alanlarında ise 7 kamerye, 11 bank, 1 piknik masası, 1 çeşme ve pergola yer almaktadır. Bu donatılar, mahalle sakinleri arasındaki günlük sosyal etkileşimi ve iletişimi destekleyici niteliktedir.

Kule Park hem fiziksel kapasitesi hem de sosyal işlevleri bakımından mahalle halkının sosyal bütünleşme, günlük dinlenme ve çocukların oyun ihtiyaçları açısından önemli bir kentsel yeşil alan işlevi üstlenmektedir. Parkın fiziksel özellikleri ve donatı bileşenlerine ilişkin detaylı bilgiler Çizelge 1’de sunulmuştur.

Çizelge 1. Kule Parkı fiziksel alanlar ve donatı özellikleri

Kategori	Açıklama	Tür	Alan/Miktar
Yeşil Alan	Bitkisel peyzaj	Alan	15.400 m ²
Yürüyüş Parkuru	Spor amaçlı yürüyüş hattı	Uzunluk	600 m
Serbest Etkinlik Alanı	Meydan	Alan	1.250 m ²
	Paten Alanı	Alan	460 m ²
Çocuk Oyun Alanı	Genel oyun bölgesi	Alan	400 m ²
	Kaydırak	Ekipman	4 adet
	Salıncak	Ekipman	2 adet
	Tahterevalli	Ekipman	1 adet
	Büyük Salıncak (6 kişilik)	Ekipman	1 adet
Spor Alanı	Açık alan spor bölgesi	Alan	12 m ²
	Spor Aleti	Ekipman	4 adet
Dinlenme / Sosyalleşme	Kameriye (10 kişilik)	Donatı	7 adet
	Bank (2 kişilik)	Donatı	11 adet
	Piknik Masası (8 kişilik)	Donatı	1 adet
Diğer	Çeşme	Donatı	1 adet
	Çöp kutusu	Donatı	10 adet
	Aydınlatma elemanı	Donatı	20 adet
Toplam Alan		Alan	21.923 m ²

2.2. Yöntem

Bu çalışmada, kullanıcı davranışlarının mekânsal analizi ve görselleştirilmesi amacıyla çeşitli donanımsal ve yazılımsal araçlardan yararlanılmıştır. Gerek veri toplama gerekse veri işleme ve analiz aşamalarında kullanılan bu araçlar, çalışmanın hem görsel hem de mekânsal doğruluk açısından güçlü bir temele oturmasını sağlamıştır.

Donanımsal araçlar arasında, temel veri toplama aracı olarak DJI Mini 3 Pro model İnsansız Hava Aracı (İHA) tercih edilmiştir. Bu cihaz; 48 MP çözünürlüğünde fotoğraf, 4K/60 fps video kaydı kapasitesi, 249 gram kalkış ağırlığı ve tek batarya ile 34 dakikalık uçuş süresi gibi kullanıcı dostu ve yasal sınırlar içinde çalışmaya olanak tanıyan özellikleriyle öne çıkmaktadır. Cihaza ait yüksek çözünürlüklü kamera, park alanlarında gerçekleştirilen video gözlemleri ve hava fotoğraflarının elde edilmesi sürecinde etkin biçimde kullanılmıştır.

Üretilen bu veri setleri, açık kaynaklı bir CBS yazılımı olan QGIS 3.34.11 aracılığıyla analiz edilmiştir. QGIS yazılımı; mekânsal veri işleme, sınıflandırma, tematik harita üretimi ve yoğunluk analizlerinin gerçekleştirilmesinde kullanılmıştır (Quamar vd., 2023).

Çalışmada elde edilen video gözlemleri doğrultusunda QGIS 3.34.11 yazılımı kullanılarak park kullanıcılarının mekânsal konumları, cinsiyet, yaş grubu ve etkinlik türleri noktasal veriler olarak işlenmiş ve sınıflandırılmıştır. Bu veriler Microsoft Excel 2019 ortamına aktarılarak tablolastırılmış ve kullanıcı profillerinin belirlenmesi amacıyla analiz edilmiştir.

Gözlem güvenilirliğini değerlendirmek amacıyla, iki bağımsız gözlemci tarafından aynı video kayıtları izlenmiş ve kullanıcı sınıflandırmaları ayrı ayrı Excel formatına girilmiştir. Elde edilen bu veri setleri SPSS 25.0 yazılımına aktarılmış ve her iki gözlemcinin

değerlendirmeleri arasındaki tutarlılığı ölçmek amacıyla Cohen's Kappa uyum katsayısı hesaplanmıştır.

Çalışma 5 aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşama veri toplama sürecini kapsar. Bu aşamada İHA aracılığı ile hava fotoğrafları ve video kayıtları alınmıştır. Çekimler altı farklı günde sabah, öğle ve akşam olmak üzere üç farklı zaman diliminde tekrarlanmıştır. İkinci aşama SOPARC Yöntemiyle Gözlem aşamasıdır. SOPARC (System for Observing Play and Recreation in Communities), topluluk ortamlarında fiziksel aktivite düzeylerini ve rekreasyonel alanların kullanımını ölçmek amacıyla geliştirilmiş sistematik bir gözlem yöntemidir. McKenzie ve çalışma arkadaşları tarafından geliştirilen bu sistem, özellikle dış mekânlardaki fiziksel aktivite davranışlarını daha doğru şekilde değerlendirmek için tasarlanmıştır (McKenzie vd., 2006; Whiting vd., 2012). Çalışmada saha gözlemleri yerine DJI Mini 3 Pro ile çekilen video kayıtları kullanılmış ve SOPARC veri kodlama prosedürüne uygun olarak park kullanıcılarının cinsiyet, yaş grubu ve fiziksel aktivite düzeyleri sistematik şekilde analiz edilmiştir. İHA ile elde edilen video kayıtları, park kullanıcılarının davranışlarını analiz edebilmek amacıyla sistematik bir incelemeye tabi tutulmuştur. Bu inceleme sürecinde, video verileri iki bağımsız gözlemci tarafından tablet cihazlar üzerinden VLC Media Player benzeri oynatıcılar aracılığıyla manuel olarak izlenmiş, her bir kullanıcının yaş, cinsiyet ve fiziksel aktivite türü nitelikleri dikkatli bir şekilde değerlendirilmiştir. Gözlemciler videoları defalarca durdurma, geri sarma ve yakınlaştırma işlevlerini kullanarak analiz etmiş; böylece kullanıcıların bireysel niteliklerine dair daha doğru tahminler yapılması sağlanmıştır. Kodlama sürecinde her bir kullanıcının fiziksel özellikleri (boy, kilo, vücut tipi, saç rengi), duruş biçimi, diğer kullanıcılarla kurduğu etkileşimler ve giydiği kıyafetler gibi birçok görsel ipucu değerlendirilmiş, özellikle yaş ve cinsiyet tahminlerinde bu unsurlar belirleyici olmuştur. Üçüncü aşamada saha gözlemleri ve İHA ile elde edilen mekânsal verilerin analizi ve görselleştirilmesi gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla QGIS 3.34.11 Coğrafi Bilgi Sistemi yazılımı kullanılmıştır. İHA'dan sağlanan görüntüler ve video kayıtları üzerinden, kullanıcıların mekânsal konumları noktasal veri olarak CBS ortamına aktarılmıştır. Bu işlem sırasında kullanıcıların cinsiyet, yaş grubu ve gerçekleştirdikleri etkinlik türleri, ayrıca gözlem tarih ve saat bilgileri dikkate alınarak sınıflandırılmıştır. Böylece her üç park için ayrı ayrı kullanıcı profili ve davranış verileri oluşturulmuştur. Dördüncü aşamada CBS ortamına aktarılan kullanıcı verileri, mekânsal analizler kapsamında Kernel yoğunluk analizi ile analiz edilmiştir. Bu analizde, kullanıcıların mekânsal dağılımı cinsiyet (kadın, erkek), yaş grupları (çocuk, genç, yetişkin, yaşlı), fiziksel aktivite türleri (örneğin yürüyüş, oturma, spor) ve gün içi zaman dilimleri (sabah, öğle, akşam) bazında değerlendirilmiştir. Analizlerde kullanılan Kernel yarıçapı 10 metre olarak belirlenmiştir. Kernel Yoğunluk Analizleri, kullanıcıların park içindeki yoğunluklarını mekânsal olarak görselleştirmiş ve mekânsal davranış kalıplarının anlaşılmasına katkı sağlamıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Demografik Özelliklere Göre Kullanıcı Analizi

Cinsiyet: Kule Park'ında İHA ile yapılan gözlemler sonucunda toplam 659 kullanıcı gözlenmiştir. Bu kullanıcıların cinsiyete göre dağılımına bakıldığında %54 kadın %46'sı erkeklerden oluşmaktadır.

Bu dağılım, kadın ve erkek kullanıcılar arasında görece dengeli bir kullanım profiline işaret etmektedir. Park kullanımındaki cinsiyet oranlarının, mahallenin demografik yapısıyla büyük ölçüde örtüşmesi, alanın her iki cinsiyet tarafından da benzer düzeyde benimsendiğini göstermektedir. Bu durum, parkın fiziksel ve işlevsel özelliklerinin, farklı cinsiyet gruplarının ihtiyaçlarına eşit ölçüde hitap edebildiğini ve kapsayıcı bir kullanım potansiyeline sahip olduğunu düşündürmektedir.

Yaş: Kule Park'ında gözlemlenen toplam 659 kullanıcının %52,35'i çocuk (n=345), %8,95'i genç (n=59), %33,69'u yetişkin (n=222) ve %5,01'i yaşlı (n=33) bireylerden oluşmaktadır. Kullanıcıların yarısından fazlasının çocuklardan oluşması, parkın çocuk kullanıcılar tarafından yoğun biçimde tercih edildiğini göstermektedir. Oysa mahallenin demografik yapısında çocuk nüfusu %23 ile sınırlı kalmaktadır. Bu durum parkın çocuk kullanıcılar tarafında fazlaca tercih edildiğini göstermektedir. Gözlemler, çocukların yalnızca oyun elemanlarını kullanmakla kalmayıp, bisiklet sürmek ve açık alanlarda hareketli aktivitelerde bulunmak için Kule Park'ını sıklıkla tercih ettiğini ortaya koymuştur. Mahalle nüfusunun yetişkin (%54) oranına bakıldığında yetişkinlerin parkı en çok kullanan kullanıcılar olduğu düşünülebilir fakat %33,69 ile çocuk kullanıcıların sayıca altında kalmıştır. Genç ve yaşlı kullanıcılar kullanım yoğunluğu en az olan yaş gruplarıdır. Yaş grupları arasındaki bu farklılık, parkın ağırlıklı olarak çocuk ve yetişkin odaklı kullanım biçimlerine hizmet ettiğini göstermektedir.

3.2. Etkinlik Türlerine Göre Kullanıcı Analizi

Kule Park'ında gerçekleştirilen gözlemler neticesinde, kullanıcıların gerçekleştirdiği etkinlik türleri kullanıcı sayılarına göre sıralanarak analiz edilmiştir. En fazla katılımın gözlemlendiği etkinlik türü, toplamda 308 birey ile dinlenme faaliyeti olmuştur. Bu durum, parkın büyük ölçüde sosyalleşme, dinlenme ve gözlemlene gibi sedanter kullanım biçimlerine olanak tanıyan bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Diğer yoğun fiziksel aktiviteler 113 kullanıcı ile çocuk oyunları ve 81 kullanıcı ile açık alan oyunları olarak gözlemlenmiştir. Bu iki etkinlik türünün yüksek katılımlarla öne çıkması, parkın özellikle çocuklara yönelik aktif kullanım alanları sunduğunu ve bu alanların yoğun talep gördüğünü ortaya koymaktadır.

Park alanında scooter, kaykay, bisiklet gibi mikromobilité araçlarını kullanan 67 kullanıcı ile bu kullanım biçimi dikkat çekmektedir. Alanda yer alan paten pisti ve geniş meydan, bu tür ekipmanların rahatlıkla kullanılmasına olanak tanımakta, aynı zamanda güvenli bir fiziksel çevre sunduğu için özellikle çocuk kullanıcılar ve ebeveynlerini teşvik etmektedir. Bu durum, çocukların bireysel hareketliliğini desteklerken, risk algısını azaltan güvenli ortam sayesinde ebeveynlerin de çocuklarını serbest bırakabilmesine katkı sunmaktadır. Nitekim, alanda gözetmen ebeveyn konumunda bulunan 40 kullanıcı, çocukların güvenliğini sağlamak üzere aktif şekilde gözlemlerde bulunmakta, bu da yetişkin varlığının çocuk kullanıcılar üzerindeki koruyucu etkisini ortaya koymaktadır.

Park alanında gerçekleştirilen yürüyüş etkinliği, 48 kullanıcı ile orta düzey fiziksel aktivite biçimini yansıtmaktadır. Buna karşılık, egzersiz amacıyla spor aletlerini kullanan kişi sayısı yalnızca 2 ile sınırlı kalmıştır. Bu durum, parkta yer alan dört adet spor aletinin konumunun kullanıcılar tarafından fark edilmemesi veya ilgi çekici bulunmamasıyla ilişkilendirilebilir. Kullanıcıların büyük çoğunluğunun spor aletlerini kullanmak yerine yürüyüşü tercih etmesi hem alanın kullanım alışkanlıklarını hem de fiziksel aktiviteye yönelimi etkilemektedir. Yürüyüş güzergâhlarının erişilebilirliği ve sürekliliği, bu tercihi destekleyen önemli bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Park alanında saha sporları (futbol, basketbol vb.) ve evcil hayvan gezdirme gibi faaliyetlere yönelik herhangi bir kullanıcı gözlemlenmemiştir. Bu durum, parkın bazı fiziksel aktivite türleri için yeterli donatıya sahip olmadığını veya kullanıcı alışkanlıklarının bu tür etkinliklere yönelik sınırlı olduğunu düşündürmektedir. Parkta herhangi bir spor sahasının bulunmaması, saha sporlarının yapılabilirliğini doğrudan kısıtlamaktadır. Bununla birlikte, çocuk kullanıcıların açık alanlarda futbol ve voleybol gibi top oyunları oynadığı gözlemlenmiştir. Bu durum, kullanıcıların mekânsal ihtiyaçlarını mevcut donatılarla değil, parkın açık alanlarını dönüştürerek karşıladığını

göstermektedir. Dolayısıyla, parkta saha oyunlarına yönelik bir talep bulunmakla birlikte, bu talep donatı eksikliği nedeniyle farklı yollarla karşılanmaktadır.

Bu bulgular doğrultusunda, Kule Park'ın çocuk odaklı aktif oyun alanları ve erişilebilir dinlenme noktalarıyla hem enerjik hem de sedanter aktivitelere olanak tanıyan çok işlevli bir açık alan olarak işlev gördüğü söylenebilir.

Çizelge 2. Kule Park yaş, cinsiyet ve etkinlik türü dağılımları

Fiziksel Aktivite	Çocuk		Genç		Yetişkin		Yaşlı	
	(E)	(K)	(E)	(K)	(E)	(K)	(E)	(K)
Açık alan oyun kullanıcısı (enerjik)	63	17	-	1	-	-	-	-
Çocuk oyunları (enerjik)	56	57	-	-	-	-	-	-
Dinlenme (sedanter)	50	36	23	24	33	113	12	17
Egzersiz (enerjik)	2	-	-	-	-	-	-	-
Evcil hayvan gezdirme (orta d.)	-	-	-	-	-	-	-	-
Gözetmen ebeveyn (sedanter)	-	-	-	1	8	31	-	-
Rekreatif Mikromobilite (orta d.)	45	16	3	2	1	-	-	-
Saha sporları (enerjik)	-	-	-	-	-	-	-	-
Yürüyüş (orta d.)	2	1	1	4	5	31	2	2
Genel Toplam	218	127	27	32	47	175	14	19

Çizelge 2 incelendiğinde, çocuk kullanıcılar (özellikle erkek çocuklar) parkta yoğun olarak yer almakta ve daha çok enerjik etkinlikleri tercih etmektedir. Çocuk oyunları (n=113) ve açık alan oyunları (n=81), çocuklar için parkın en çekici bölümleri olurken, rekreatif mikromobilite (n=61) kullanımı da bu yaş grubunun aktif bir biçimde paten alanını değerlendirdiğini göstermektedir. Bununla birlikte, çocuklar arasında dinlenme faaliyetinde bulunan birey sayısının da (n=86) azımsanmayacak düzeyde olduğu gözlenmiştir.

Genç kullanıcılar arasında genellikle dinlenme (n=47) tercih edilirken, yürüyüş (n=5) aktivitesinin sınırlı kullanıcı tarafından yapıldığı gözlemlenmiştir. Enerjik fiziksel aktivitelerin oldukça sınırlı düzeyde olduğu, egzersiz ve çocuk oyunları gibi etkinliklerde neredeyse hiç yer almadıkları belirlenmiştir. Bu durum genç kullanıcıların parkı daha çok sedanter veya orta düzey aktiviteler için değerlendirdiklerini göstermektedir.

Yetişkin kullanıcılar, özellikle dinlenme (n=146), yürüyüş (n=36) ve gözetmen ebeveynlik (n=39) faaliyetlerinde yoğunluk göstermiştir. Rekreatif mikromobilite (n=1) gibi aktivitelerde de sınırlı katılım mevcuttur. Bu da yetişkinlerin parktaki etkinlik tercihlerinin genellikle düşük ya da orta düzey fiziksel aktivite ile sınırlı kaldığını göstermektedir.

Yaşlı kullanıcılar ise büyük ölçüde dinlenme (n=29) gibi düşük tempolu aktiviteleri tercih etmektedir. Yürüyüş (n=4) aktivitesini tercih eden yaşlı kullanıcı sayısı beklenildiği gibi sınırlı kullanıcı tarafından tercih edilmiştir. Bu da yaşlı kullanıcı grubunun parkı daha çok pasif kullanımlar için değerlendirdiğini ortaya koymaktadır.

Kule Park'ında elde edilen bulgular, yaş gruplarının fiziksel aktivite düzeyleriyle ilişkili tercihlerini ortaya koymaktadır. Özellikle çocuklar, enerjik fiziksel aktivite düzeyinde yer alan çocuk oyunları, açık alan oyunları ve rekreatif mikromobilite etkinliklerinde yüksek düzeyde katılım göstermektedir. Buna karşın, genç, yetişkin ve yaşlı kullanıcı grupları ise büyük ölçüde sedanter (ör. dinlenme, gözetmenlik) ve orta düzey (ör. yürüyüş) etkinliklerde yer alırken, egzersiz ve saha sporları gibi yüksek düzey fiziksel aktivitelere çok sınırlı katılım göstermektedir.

Bu durum, parkın kullanıcı profiline bağlı olarak fiziksel aktivite düzeylerinin çeşitlilik gösterdiğini ve buna uygun donatı alanlarının varlığının farklı kullanıcı gruplarına hitap edebilmek açısından kritik önem taşıdığını ortaya koymaktadır.

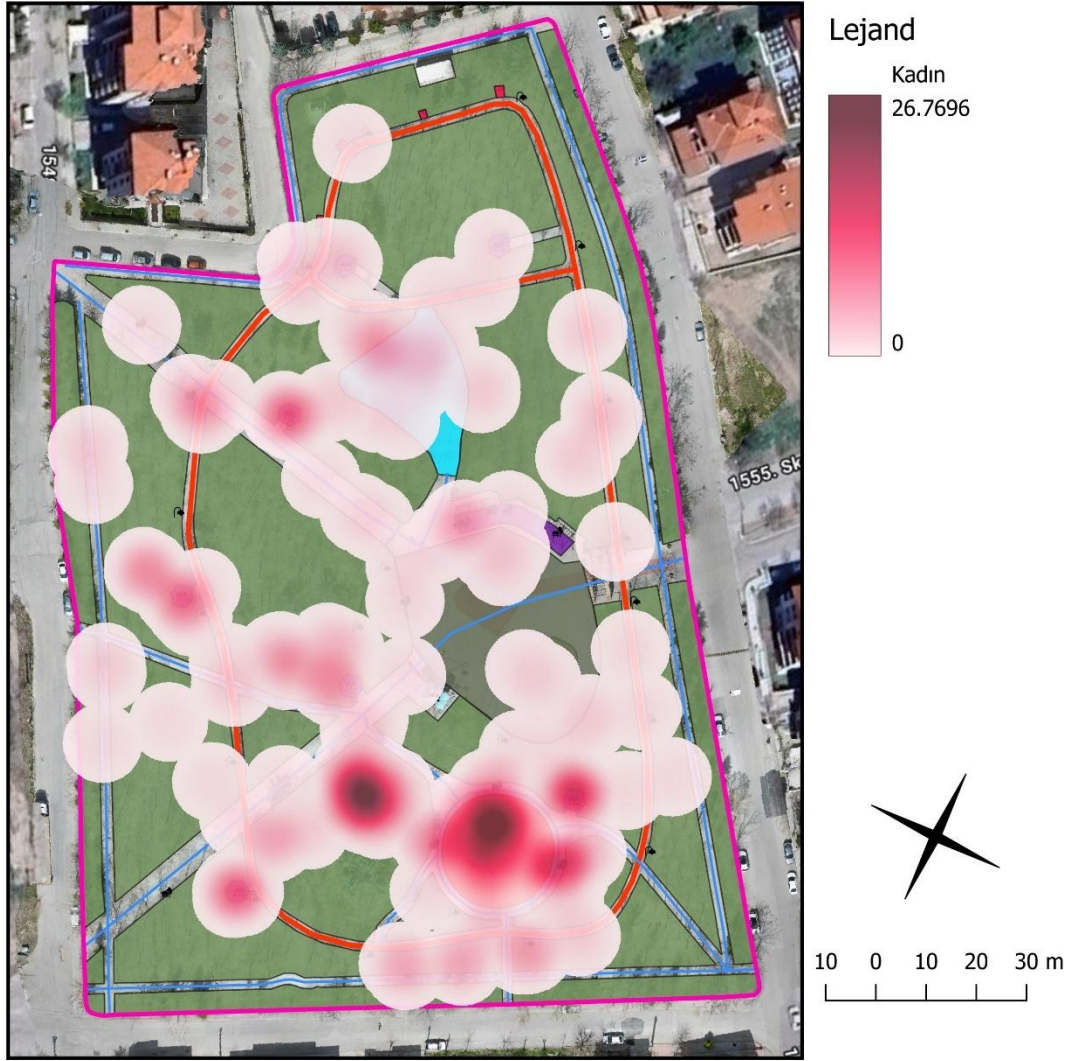
3.3. Mekansal Davranış Analizleri

Park kullanıcıları cinsiyete, yaşa ve yaptıkları etkinlik türlerine göre mekânsal dağılımları QGIS yazılımı aracılığıyla yoğunluk analizlerine dönüştürülmüştür.

3.3.1. Cinsiyete Göre Yoğunluk Analizi

Park kullanıcılarının cinsiyete göre mekânsal dağılımları QGIS yazılımı aracılığıyla yoğunluk analizlerine dönüştürülmüştür. Kadın ve erkek kullanıcıların konumları ayrı katmanlarda işlenmiş, her biri için Kernel yoğunluk haritaları oluşturulmuştur. Bu haritalar, cinsiyet temelli mekânsal tercihlerin görselleştirilmesine olanak sağlamış ve parklardaki davranış örüntülerinin mekânsal çözümlemesini mümkün kılmıştır.

Kule Park'ında gözlem süresince toplam 353 kadın ve 306 erkek kullanıcı tespit edilmiştir. Cinsiyet dağılımı dengeli olmakla birlikte, bazı mekânsal farklılıklar dikkat çekmektedir.

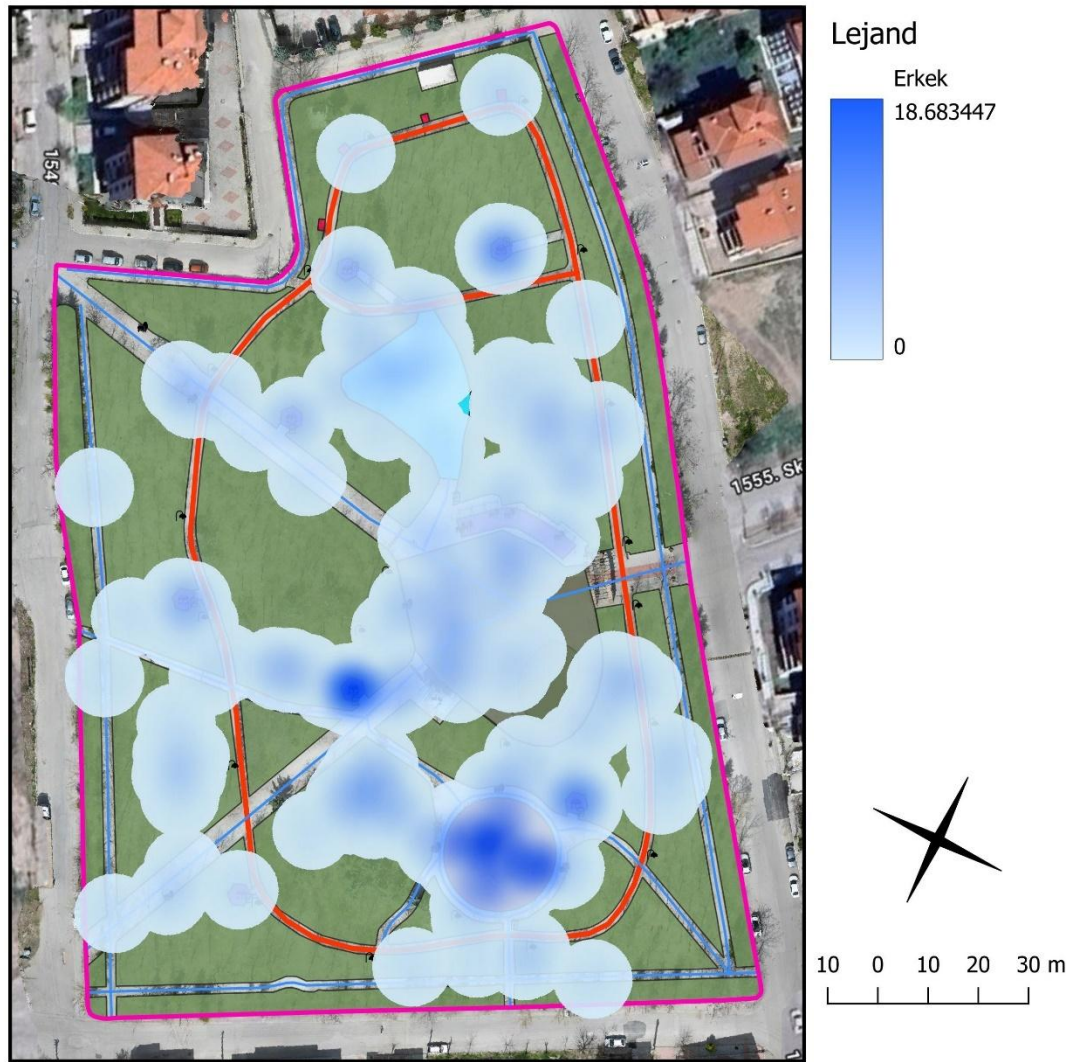
Şekil 4. Kule Park Kadın Kullanıcı Yoğunluk Haritası

Kule Park'ında kadın kullanıcıların park içi mekânsal tercihlerine ilişkin yoğunluk dağılımı Şekil 4'te sunulmuştur. Kadın kullanıcıların park içerisindeki en yoğun varlığı, çocuk oyun alanı çevresinde gözlemlenmiştir. Bu alan, yalnızca çocukların aktif katılım gösterdiği bir donatı olmakla kalmamakta, aynı zamanda kadın kullanıcıların gözetmen, refakatçi ya da etkileşim kuran figürler olarak yer aldığı sosyal bir çekim merkezi işlevi görmektedir.

Oyun alanına yakın konumlanan oturma alanlarında saptanan yüksek kullanıcı yoğunluğu da bu ilişkiyi desteklemektedir. Bu alanlar, kadın kullanıcılar için hem çocuklarını gözlemleyebilecekleri bir bakış noktası hem de sosyal etkileşim, dinlenme ve gölgelenme gibi pasif kullanımlar için tercih edilen yarı-aktif mekânsal birimlerdir. Bu bağlamda, oturma alanlarının çocuk oyun alanına olan fiziksel yakınlığının, kullanım yoğunluğunda belirleyici bir unsur olduğu söylenebilir.

Açık yeşil alanlarda gözlemlenen kadın kullanıcı varlığı ise, bu mekânların çok işlevli kullanım potansiyelini gösterir. Bu tür alanlar, bireysel ya da grup hâlinde geçirilen serbest zaman etkinliklerine (piknik, sohbet, uzanma, izleme vb.) olanak tanımakta ve bu yönüyle kadın kullanıcılar açısından daha esnek bir kullanım zemini sunmaktadır. Gözlemler sırasında, Kule Park'ındaki açık yeşil alanların kadın kullanıcılar tarafından yoğun biçimde kullanıldığı ve bu kullanım biçimlerinin özellikle oturma ve piknik yapma odaklı olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, açık yeşil alanların yalnızca boşluk tanımıyla değil, kullanıcı davranışlarına olanak tanıyan esnek mekânsal örgütlenmeleriyle de kadınlar için erişilebilir, güvenli ve sosyalleşmeye uygun alanlar olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Aynı zamanda bu alanlar, topluluk temelli etkileşimlerin gerçekleştiği yarı-formal sosyal mekânlar olarak kadın kullanıcıların park deneyiminde merkezi bir rol üstlenmektedir.

Parkta yer alan paten alanında ise sınırlı düzeyde bir kadın kullanıcı yoğunluğu tespit edilmiştir. Bu alanı kullanan bireylerin büyük çoğunluğunun kız çocukları olduğu ve paten, bisiklet gibi tekerlekli kişisel araçlarla mekânda aktif hareket ettikleri gözlemlenmiştir. Bu durum, cinsiyetin yaş grubu ile değerlendirildiğinde, kullanım biçimlerinin farklı yaş evrelerinde nasıl çeşitlendiğine dair önemli bir ipucu sunmaktadır. Yürüyüş yolları boyunca tespit edilen düşük yoğunluk ise, kadın kullanıcıların park içi sirkülasyonunu desteklemekle birlikte, bu alanların birincil kullanım odağı olmadığını göstermektedir.

Şekil 5 Kule Park Erkek Kullanıcı Yoğunluk Haritası

Kule Park'ında erkek kullanıcıların fiziksel mekâna dağılımı, belirgin bir çoklu kullanım desenine işaret etmektedir (Şekil 5). Parkın farklı işlev alanları incelendiğinde, erkek kullanıcıların yalnızca tek bir donatı etrafında yoğunlaşmadığı, aksine hem aktif hem de pasif kullanımları kapsayan çeşitli mekânsal tercihler geliştirdikleri görülmektedir. En yüksek kullanıcı yoğunluğu, çocuk oyun alanı çevresinde gözlemlenmiştir. Bu alanın yalnızca çocuk kullanıcılar için değil, aynı zamanda onlara eşlik eden yetişkin erkek bireyler için de bir odak noktası oluşturduğu düşünülmektedir.

Oturma alanları da erkek kullanıcıların sıklıkla tercih ettiği bölgeler arasında yer almaktadır. Ancak bu kullanım, yalnızca dinlenme ya da bekleme işleviyle sınırlı olmayıp, sosyal etkileşim, izleme ve gözlem gibi dolaylı etkinliklerle de ilişkilidir. Parkın merkezî boşluğu olan meydan bölgesi ise, erkek çocuk kullanıcılar için dikkat çekici bir biçimde aktif oyun alanına dönüşmektedir. Yapılan gözlemler, bu açık alanın çoğunlukla futbol ve voleybol gibi kuralsız, spontane oyunlarla kullanıldığını ve bu bağlamda formel bir donatıya gerek duymadan fiziksel aktiviteyi mümkün kıldığını ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte, açık yeşil alanlar erkek kullanıcılar tarafından hem dinlenme hem de hareket temelli etkinlikler için kullanılmaktadır. Gözlemler, bu alanların kimi zaman pasif oturma ve serbest zaman geçirme amacıyla değerlendirildiğini; kimi zaman ise çocuk kullanıcılar tarafından çeşitli açık alan oyunlarının oynandığı geçici oyun sahalarına

dönüştüğünü göstermiştir. Bu bağlamda açık yeşil alanlar, biçimsel esneklikleri sayesinde erkek kullanıcıların farklı yaş grupları ve kullanım ihtiyaçlarına hitap edebilmektedir. Yürüyüş yolları ise erkek kullanıcıların mekânla kurduğu ilişkinin daha düşük yoğunluklu ama süreklilik taşıyan bir boyutunu temsil etmektedir; bu yollar, hareket hâlindeki kullanıcıların kısa süreli varlıklarıyla sınırlı bir yoğunluk üretmektedir.

3.3.2. Yaş Gruplarına Göre Yoğunluk Analizi

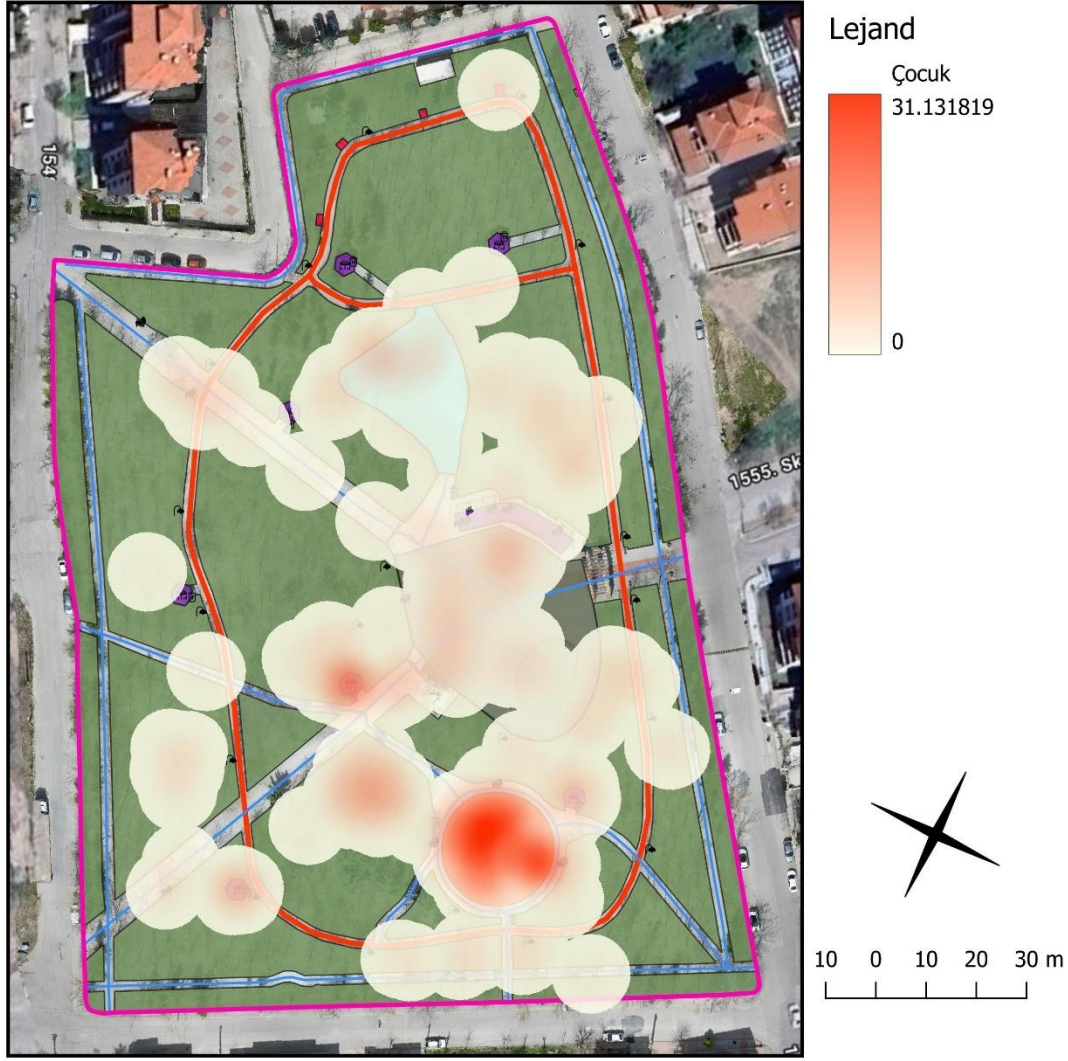
Park kullanıcılarının yaş gruplarına göre sergilediği davranış biçimleri, kamusal alanların planlanması ve kullanıcı ihtiyaçlarının karşılanması açısından önemli bir gösterge niteliğindedir. Farklı yaş gruplarının mekânsal dağılımı, park içi donatı tercihleri ve fiziksel aktivite düzeyleri arasındaki farklar, kullanıcı odaklı tasarım yaklaşımlarını desteklemektedir. Bu bağlamda, çalışma alanı olarak seçilen üç parkta gerçekleştirilen gözlemler doğrultusunda; çocuk, genç, yetişkin ve yaşlı kullanıcıların parktaki dağılımları ve etkinlik türleri analiz edilerek, yaş gruplarına özgü davranış örüntüleri ortaya konmuştur. Haritalar aracılığıyla görselleştirilen bu veriler, yaşa bağlı mekânsal kullanım eğilimlerinin belirlenmesine katkı sağlamaktadır.

Kule Park'ında çocuk kullanıcıların mekânsal dağılımı incelendiğinde, en yoğun kullanımın çocuk oyun alanında gerçekleştiği görülmektedir. Bu bulgu, park tasarımında yaşa özgü donatıların hedef kitleyle örtüştüğünü ve işlevsel bir şekilde kullanıldığını göstermektedir. Ancak yalnızca bu alanla sınırlı kalmayan dağılım, çocuk kullanıcıların parkın daha geniş bir bölümüne yayıldığını da ortaya koymaktadır.

Yoğunluk haritası, çocuk kullanıcıların oturma alanları, açık yeşil alanlar ve parkın merkezinde yer alan meydan bölgesinde de yoğunlaştığını göstermektedir. Yapılan gözlemler doğrultusunda, bu açık yeşil alanların çocuklar tarafından yalnızca dinlenme amaçlı değil, aynı zamanda çeşitli açık alan oyunları (örneğin futbol, voleybol gibi) için aktif olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Bu durum, mekânın esnek kullanıma olanak tanıyan yapısının çocukların oyun davranışlarını desteklediğini göstermektedir.

Meydan bölgesi de benzer şekilde serbest oyun ve sosyal etkileşimlerin yoğunlaştığı bir alan olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, parkta yer alan paten alanı da çocuk kullanıcılar tarafından aktif biçimde kullanılmaktadır. Gözlemler, bu alanın rekreatif mikromobilité faaliyetleri (özellikle paten, kaykay veya scooter gibi bireysel hareket araçları) için tercih edildiğini ortaya koymaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Kule Park çocuk kullanıcılar açısından sadece sabit oyun donatılarıyla değil, aynı zamanda serbest ve yaratıcı oyunlara uygun esnek alanlarıyla da önemli bir kullanım çeşitliliği sunmaktadır. Şekil 6'da çocuk kullanıcıların mekânsal yoğunluklarını gösteren harita yer almaktadır.

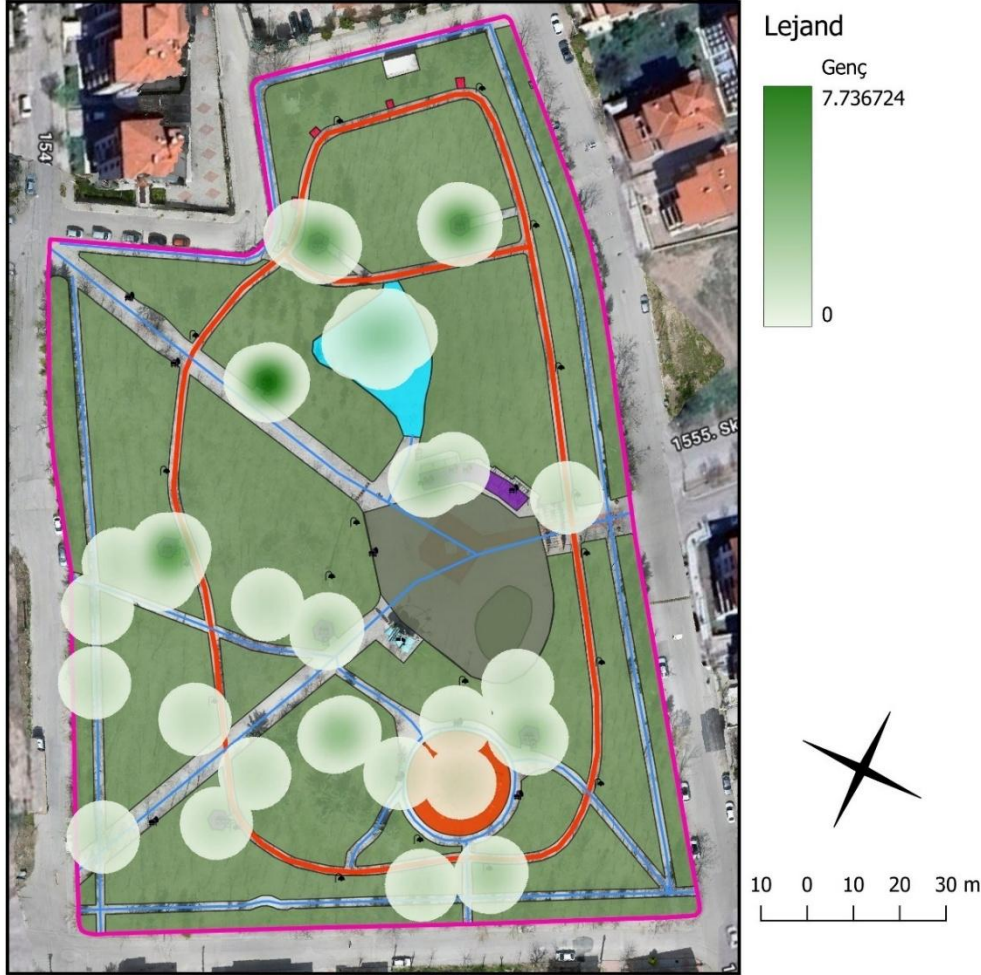
Şekil 6. Kule Park Çocuk Kullanıcı Yoğunluk Haritası

Kule Park'ında genç kullanıcıların mekânsal dağılımı, bu yaş grubunun parkı çocuk ve yetişkin kullanıcılara kıyasla daha sınırlı ölçüde ve seçici biçimde kullandığını göstermektedir. Yoğunluk haritası incelendiğinde, genç kullanıcıların özellikle oturma alanlarında yoğunlaştığı görülmektedir. Genç kullanıcıların park kullanımına ilişkin gözlemler sırasında, dinlenme etkinliği gösteren 47 kullanıcının sayısının diğer etkinliklere kıyasla en yüksek düzeyde olması, bu yaş grubunun parkı daha çok pasif ve sosyal amaçlı kullanmayı tercih ettiğini yansıtmaktadır. Bu durum, gençlerin parkı daha çok bireysel vakit geçirme, arkadaş çevresiyle sosyalleşme ya da düşük tempolu etkinlikler amacıyla tercih ettiğini düşündürmektedir.

Çocuk oyun alanı çevresinde ise yok denecek kadar az sayıda genç kullanıcıya rastlanmıştır. Bu durum, söz konusu alanların yaşa özgü kullanım sınırları nedeniyle genç kullanıcılar tarafından tercih edilmediğini göstermektedir. Açık yeşil alanlarda gözlemlenen sınırlı düzeyde varlık ise genç kullanıcıların bu alanları pasif rekreasyon amaçlı, yani oturma, dinlenme ya da gözlem yapma gibi etkinlikler için kullandığını ortaya koymaktadır.

Buna ek olarak, parkın paten alanında da genç kullanıcıların az da olsa varlık gösterdiği görülmektedir. Saha gözlemleri, bu kullanıcı grubunun söz konusu alanı rekreatif mikromobilité etkinlikleri (paten, kayak ya da bisiklet) için değerlendirdiğini göstermektedir. Ancak bu kullanım, çocuklara kıyasla daha sınırlı düzeydedir.

Genel olarak, Kule Park'ndaki genç kullanıcı profili, parkı yoğun fiziksel etkinliklerden çok, düşük enerjili ve sosyal odaklı kullanımlar doğrultusunda değerlendiren bir yapıya sahiptir. Bu durum, genç yaş grubuna hitap eden daha çeşitli ve onları aktif katılıma teşvik edici mekânsal unsurların eksikliğiyle de ilişkili olabilir. Şekil 7'de genç kullanıcıların mekânsal yoğunluklarını gösteren harita sunulmuştur.

Şekil 7. Kule Park Genç Kullanıcı Yoğunluk Haritası

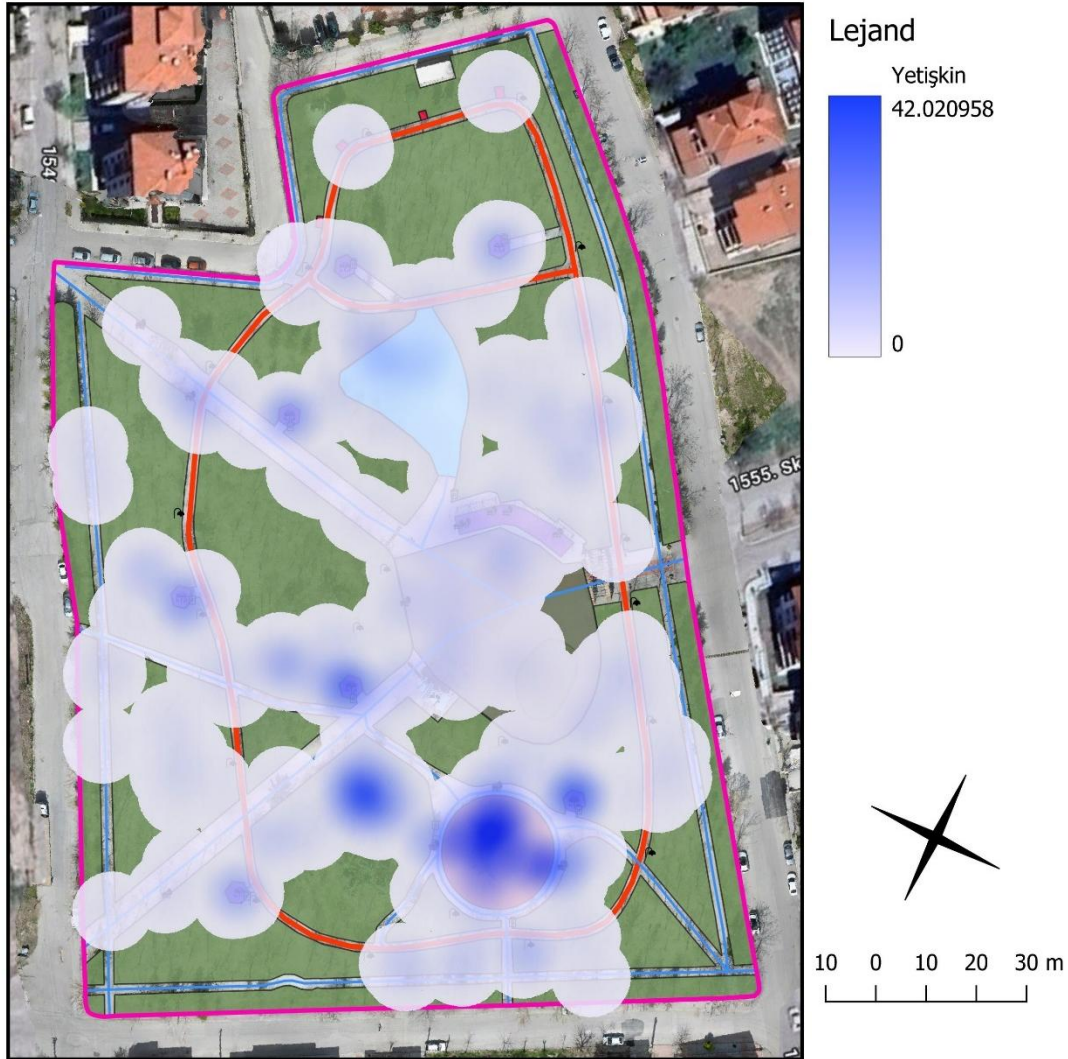
Kule Park'ında yetişkin kullanıcıların mekânsal dağılımı, parkın farklı işlevsel bölgelerinde dengeli bir yayılım sergilediğini göstermektedir. Harita analizleri, bu yaş grubunun en yoğun şekilde çocuk oyun alanı çevresinde konumlandığını ortaya koymaktadır. Bu durum, yetişkinlerin büyük oranda ebeveynlik ve gözetim sorumluluğu kapsamında parkı kullandıklarını ve çocuk odaklı alanlarda dolaylı kullanıcı olarak aktif bir rol üstlendiklerini işaret etmektedir. Gözlemler sırasında tespit edilen 146 dinlenme ve 39 gözetmen ebeveynlik etkinliği, bu mekânsal yoğunluk dağılımını ve yaşanan sosyal etkileşimi desteklemektedir.

Oturma alanları ile açık yeşil alanlar, yetişkin kullanıcıların bir diğer yoğunlaştığı alan gruplarını oluşturmaktadır. Bu bölgelerin, bireysel dinlenme, sosyal etkileşim ve kısa süreli gözlem gibi pasif rekreatif etkinlikler için elverişli koşullar sunduğu anlaşılmaktadır. Açık yeşil alanlarda gerçekleştirilen bu tür kullanımlar, parkın gündelik yaşam rutinine entegre olmuş mekânsal kurgusunu desteklemektedir.

Yetişkin kullanıcıların yalnızca geleneksel oturma ve bekleme alanlarıyla sınırlı kalmadığı, meydan bölgesi ve paten alanı gibi daha dinamik kullanıma açık mekânlarda da varlık gösterdiği gözlemlenmiştir. Bu tür alanlardaki kullanıcı varlığı, doğrudan

katılımdan ziyade çocuklara refakat etme ya da sosyal etkileşim ortamına eşlik etme biçiminde ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, parkın yürüyüş yolu boyunca süregelen kullanıcı varlığı, orta düzey fiziksel aktiviteye olan eğilimi yansıtmakta ve bu yaş grubunun sağlık temelli park kullanım biçimlerine açık olduğunu göstermektedir. Yürüyüş etkinliği gerçekleştiren 36 yetişkin kullanıcının tespit edilmesi, bu gözlemi destekleyen önemli bir bulgudur.

Sonuç olarak, Kule Park'ında yetişkin kullanıcılar, parkın çok işlevli yapısından yararlanarak hem sosyal hem fiziksel ihtiyaçlarını karşılamakta hem de diğer yaş gruplarının kullanımını dolaylı olarak desteklemektedir. Bu kullanıcı profili, parkın çok kuşaklı kullanım potansiyelini ortaya koymak açısından önemli bir göstergedir. Şekil 8'de yetişkin kullanıcıların mekânsal yoğunluk dağılımını gösteren harita sunulmuştur.

Şekil 8. Kule Park Yetişkin Kullanıcı Yoğunluk Haritası

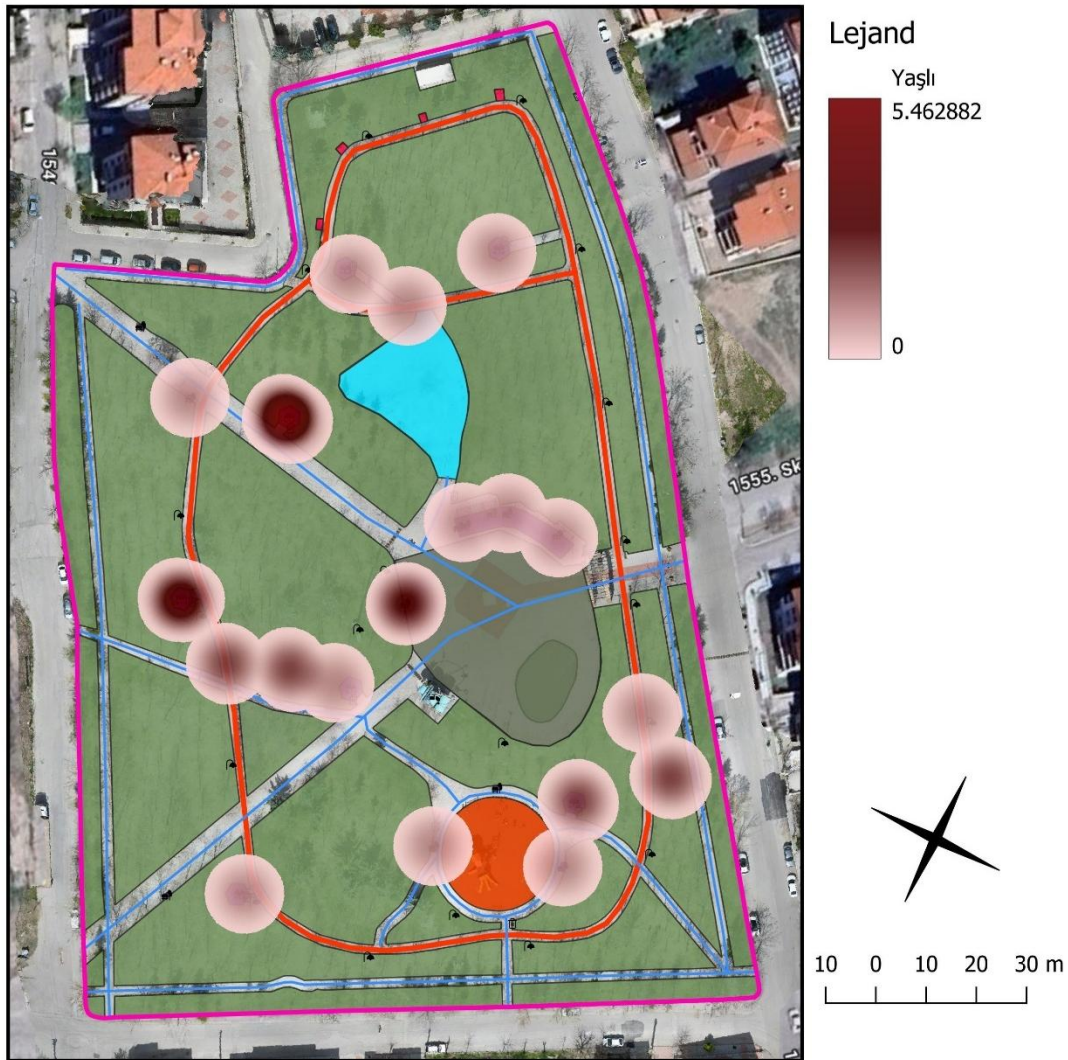
Kule Park'ında yaşlı kullanıcıların mekânsal dağılımı analiz edildiğinde, bu yaş grubunun parkı en sınırlı düzeyde kullanan kullanıcı profili olduğu net biçimde ortaya çıkmaktadır. Yoğunluk haritalarına ilişkin veriler ile saha gözlemleri birlikte değerlendirildiğinde, yaşlı bireylerin park içerisindeki etkinliklerinin büyük oranda oturma alanları ile sınırlandırıldığı tespit edilmiştir. Toplamda belirlenen 31 yaşlı kullanıcının 29'unun dinlenme faaliyeti içinde bulunması, yaşlı kullanıcıların park kullanım biçimlerinin temel olarak düşük fiziksel efor gerektiren, pasif rekreatif etkinliklerle kısıtlı olduğunu göstermektedir. Bu durum, yaşlı bireylerin park kullanım motivasyonlarının çevresel gözlem yapma, sosyal

etkileşim veya dinlenme gibi daha sakin ve az hareket gerektiren faaliyetlere yöneldiğini işaret etmektedir.

Yürüyüş yolu ve açık yeşil alanlarda ise yok denecek kadar az kullanıcı varlığı tespit edilmiştir. Özellikle yürüyüş gibi hafif fiziksel aktivitelerin yaşlılar tarafından düşük oranda tercih edildiği; yapılan gözlemler doğrultusunda yalnızca dört kullanıcının bu amaçla parkı değerlendirdiği belirlenmiştir. Bu bulgu, yaşlı bireylerin fiziksel aktiviteye katılım düzeyinin oldukça sınırlı olduğunu ortaya koymakta ve parkın erişilebilirlik, güvenlik ya da konfor düzeyi gibi yaşa bağlı kullanım bariyerleri açısından yeniden değerlendirilmesi gerekliliğine işaret etmektedir.

Yaşlı kullanıcıların çocuk oyun alanı, paten alanı ve meydan gibi daha hareketli ya da genç yaş gruplarına hitap eden mekânlarda hiç varlık göstermemesi, bu alanların fiziksel koşulları kadar işlevsel çekiciliklerinin de bu kullanıcı grubuna hitap etmediğini göstermektedir. Parkın sunduğu mekânsal çeşitlilik içerisinde yaşlı bireyler için ayrılmış ya da onların kullanım alışkanlıklarına uygun biçimde tasarlanmış alanların eksikliği, kullanım yoğunluğundaki düşüklüğü kısmen açıklamaktadır.

Sonuç olarak, yaşlı kullanıcıların Kule Park'ındaki varlığı oldukça sınırlı kalmakta ve bu kullanıcı grubunun parkı büyük oranda dinlenme amaçlı, kısa süreli ziyaretler kapsamında değerlendirdiği anlaşılmaktadır. Şekil 9'da yaşlı kullanıcıların mekânsal yoğunluk dağılımını gösteren harita sunulmuştur.

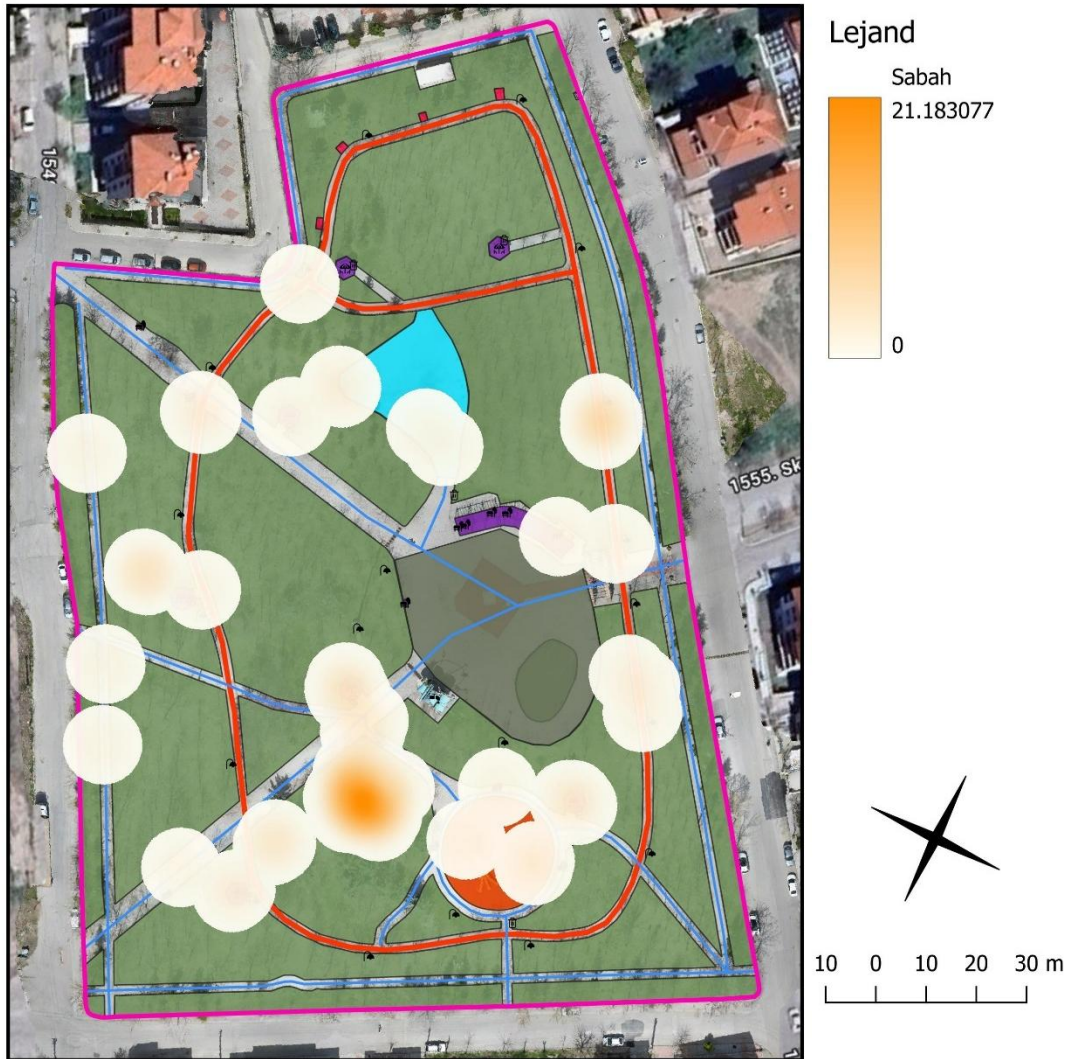

Şekil 9. Kule Park Yaşlı Kullanıcı Yoğunluk Haritası

3.3.3. Kullanım Zamanına Göre Yoğunluk Analizi

Kentsel açık ve yeşil alanların kullanıcı profili ve kullanım biçimi, yalnızca mekânsal değişkenlere değil, aynı zamanda zamanın ritmine de bağlı olarak farklılık göstermektedir. Park alanlarının günün farklı saatlerindeki kullanım örüntülerini analiz etmek, kullanıcı davranışlarının zamansal boyutunu anlamak açısından önemli bir zemin sunmaktadır. Bu bağlamda, sabah, öğle ve akşam olmak üzere üç temel zaman diliminde yapılan gözlemler ve oluşturulan yoğunluk haritaları, park kullanıcılarının hangi saat aralıklarında hangi etkinliklere yöneldiklerini ve mekânsal tercihlerini detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular, farklı yaş gruplarının ve etkinlik türlerinin zamana bağlı dağılımını analiz etmeye olanak sağlamakta, bu da park tasarımı ve yönetimi açısından önemli ipuçları sunmaktadır.

Sabah saatleri, Kule Park'ında kullanıcı yoğunluğunun günün diğer zaman dilimlerine kıyasla daha düşük seviyelerde seyrettiği bir dönemdir. Toplamda 87 kişinin tespit edildiği bu zaman diliminde, kullanıcıların belirli mekânlarda sınırlı bir dağılım sergilediği görülmektedir. Ancak sabah saatlerindeki bu sınırlı yoğunluk, tekdüze bir kullanım biçimi sergilememekte; özellikle belirli alanlarda ortaya çıkan ani ve dönemsel kullanıcı artışları, farklı etkinliklerin park kullanımı üzerindeki etkisini gözler önüne sermektedir. Şekil 10'da Kule Park'nın sabah saatlerindeki kullanıcı yoğunluğunu gösteren harita sunulmuştur.

Şekil 10. Kule Park Sabah Saatleri Kullanım Yoğunluk Haritası

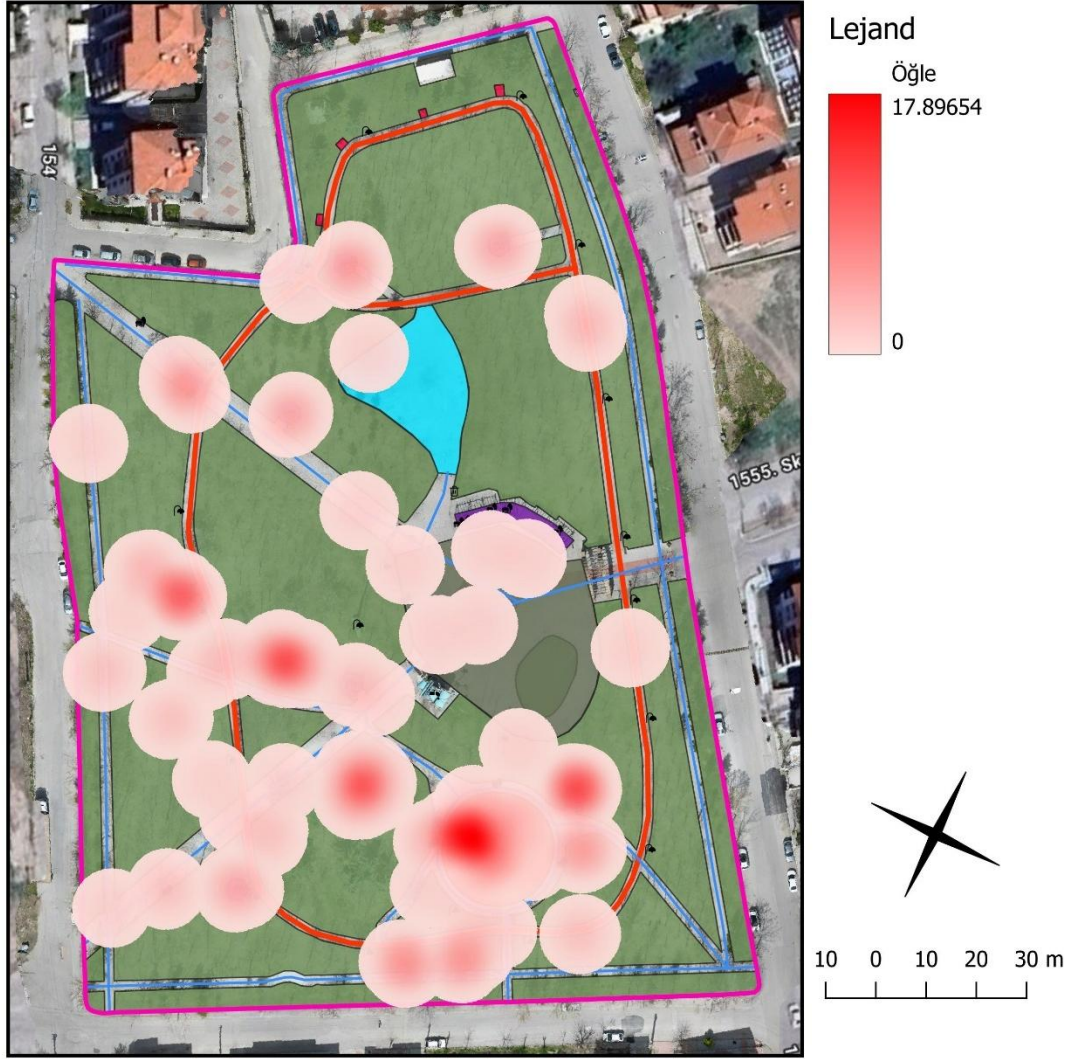
Yoğunluk haritasında dikkat çeken ilk unsur, parkın açık yeşil alanlarında gözlemlenen belirgin kullanıcı yoğunluğudur. Gözlemler sırasında bu alanlarda dinlenme etkinliği gerçekleştiren toplam 62 kişi kaydedilmiştir. Söz konusu yoğunluk, olağan kullanım düzeninin ötesinde özel bir duruma işaret etmektedir. Sabah saatlerinde parkın açık yeşil alanlarında düzenlenen okul temelli bir piknik etkinliği kapsamında çocuk ve yetişkin bireylerin bir araya geldiği tespit edilmiştir. Bu durum, parkın yalnızca gündelik rekreatif kullanımlar için değil, aynı zamanda planlı sosyal ve eğitim temelli organizasyonlara da ev sahipliği yaptığını göstermektedir.

Yürüyüş yolu, sabah saatlerinde kullanıcıların sınırlı ancak belirgin bir başka odak noktası olarak öne çıkmaktadır. Gözlemler sırasında yürüyüş yapan 18 kişinin varlığı, sabah saatlerinin orta düzey fiziksel aktiviteye yönelik bireysel kullanımlar açısından önem taşıdığını ortaya koymaktadır. Bu kullanım biçimi, parkın erken saatlerde sessiz ve sakin bir çevre sunmasıyla ilişkilendirilebilir.

Çocuk oyun alanında ise yoğunluk son derece düşüktür. Yalnızca 3 çocuğun bu alanda oyun oynarken tespit edilmesi, sabah saatlerinde çocuk kullanıcıların parka olan ilgisinin oldukça sınırlı kaldığını göstermektedir. Bu durum, hem günün erken saatlerinin çocuklar açısından daha az tercih edilmesiyle hem de hafta içi sabah saatlerinde okul öncesi aktivitelerin sınırlı olmasıyla açıklanabilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Kule Park'ında sabah saatlerindeki kullanım, daha çok kısa süreli ve düşük tempolu etkinliklerle şekillenmekte; belirli durumlarda ise özel organizasyonlar, kullanıcı yoğunluğunu olağan kalıpların dışına taşıyabilmektedir.

Günün öğle saatleri, Kule Park'ında kullanıcı sayısının sabah saatlerine kıyasla belirgin şekilde arttığı, ancak mekânsal dağılımın yine belli alanlarda yoğunlaştığı bir zaman dilimidir. Toplamda 168 kullanıcının tespit edildiği bu zaman aralığında, özellikle çocuk oyun alanında dikkat çeken bir yoğunluk gözlemlenmektedir. Şekil 11'de Kule Park'ının öğle saatlerindeki kullanıcı yoğunluğunu gösteren harita sunulmuştur.

Şekil 11. Kule Park Öğle Saatleri Kullanım Yoğunluk Haritası

Yoğunluk haritasında ilk göze çarpan unsur, çocuk oyun alanının çevresindeki yoğunluk artışıdır. Gözlemsel veriler, bu alanda yalnızca 26 çocuğun oyun etkinliği gerçekleştirdiğini ve 6 kişinin gözetmen ebeveyn olarak bulunduğunu gösterse de haritada bu bölgenin en yoğun nokta olarak öne çıkması dikkat çekicidir. Bu durum, çocuk oyun alanının çevresinde yer alan oturma birimlerinin yoğun biçimde kullanılmasıyla ilişkilendirilebilir. Ayrıca parkta yalnızca tek bir çocuk oyun alanının bulunması, bu alanın tüm çocuk kullanıcılar tarafından ortak bir merkez olarak benimsenmesine ve çevresinde mekânsal yığılma oluşmasına neden olmaktadır.

Buna karşılık, oturma alanları haritada ikinci derecede yoğunluk sergilemekte; oysa gözlemler, dinlenme etkinliği gerçekleştiren kullanıcı sayısının 104 ile çok daha fazla olduğunu göstermektedir. Bu fark, oturma birimlerinin park genelinde daha dağınık konumlanmasından kaynaklanmakta, dolayısıyla harita üzerinde homojen bir yoğunluk dağılımı yaratmaktadır. Açık yeşil alanlar da dinlenme etkinliklerinin gerçekleştirildiği mekânlar arasında yer almakta; bu durum, bu alanlardaki görece yoğunlukla da örtüşmektedir.

Yürüyüş yolu boyunca sınırlı fakat sürekli bir kullanıcı varlığı gözlemlenmiştir. 16 kişinin yürüyüş yaptığı tespit edilmiştir ve bu kullanıcılar, sabah saatlerindeki kullanım örüntüsüne benzer bir biçimde, parkın çevresel hareketliliğine katkı sağlamaktadır. Patene alanı ile meydan bölgesi ise rekreatif mikromobilité faaliyetleriyle ilişkili sınırlı

edilen kullanım biçimi olmuştur. Bu etkinliğin, yalnızca oturma birimleriyle sınırlı kalmayıp parkın çevresine yayılmış açık yeşil alanlarda da sürdürüldüğü anlaşılmaktadır. Nitekim, açık yeşil alanlar üzerindeki yaygın ve orta yoğunlukta kullanıcı varlığı, harita üzerinde sürekli ve akışkan bir kullanım desenine işaret etmektedir. Gözlemler, bu alanların 79 açık alan oyunu kullanıcısı ve 50 rekreatif mikromobilité kullanıcısı tarafından değerlendirildiğini göstermektedir; bu da parkın doğal zeminli bölümlerinin çocuklar ve gençler tarafından çok amaçlı kullanıldığını ortaya koymaktadır.

Paten alanı ve meydan bölgesi gibi daha dinamik kamusal alanlar da akşam saatlerinde kullanıcı varlığına sahne olmuştur. Bu alanların yoğunluk düzeyi, doğrudan sayısal bir yığılmadan çok, kullanıcı davranışlarının çeşitliliği ve sürekliliği üzerinden harita üzerinde görünür hale gelmiştir.

Yürüyüş yolu, sabah ve öğle vakitlerindeki kullanım eğilimlerini sürdürerek akşam saatlerinde de belirli düzeyde tercih edilmiştir. 14 yürüyüş kullanıcısı ile bu yolun özellikle daha serin saatlerde tercih edilen bir rota olduğu anlaşılmaktadır.

Öte yandan, parkın dört noktasında yer alan açık hava spor aletleri, gözlemler boyunca yalnızca akşam saatlerinde ve 2 kullanıcı tarafından kullanılmıştır. Harita üzerinde neredeyse görünmeyecek düzeyde bir yoğunluk oluşturan bu donatılar, park genelindeki rekreatif faaliyetlerin diğer alanlara kıyasla daha az ilgi gören bileşenleri arasında yer almaktadır. Bu durum hem mekânsal yerleşimleri hem de kullanıcı profiline yeterince hitap etmemeleri bağlamında yeniden değerlendirilmesi gereken bir alanı işaret etmektedir. Böylece akşam saatleri Kule Park'ında en yoğun ve fonksiyonel çeşitliliğin en fazla gözlemlendiği zaman dilimi olup, kullanıcıların mekânları çok boyutlu ve eşzamanlı biçimde değerlendirdikleri bir kullanım senaryosunu ortaya koymaktadır.

4. SONUÇ

Bu çalışmada, Isparta kent merkezi Hızırbey Mahallesinde bulunan Kule Park'ının sistematik gözlemlerle, kullanıcı davranışlarının mekânsal örüntüleri detaylı biçimde analiz edilmiştir. Gözlemler, geleneksel saha çalışmaları yerine İnsansız Hava Aracı (İHA) kullanılarak gerçekleştirilmiş, bu yöntem sayesinde geniş alanlar kısa sürede, yüksek doğrulukla ve kesintisiz biçimde gözlemlenebilmiştir.

Elde edilen bulgular, park büyüklüğü, donatı çeşitliliği ve mekânsal tasarım unsurlarının kullanıcı profili ve etkinlik düzeyleri üzerinde belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Büyük ve çok işlevli parklarda kullanıcı sayısının arttığı, donatı yetersizliğinin ise belirli kullanıcı gruplarının (örneğin çocuklar) park kullanımını sınırladığı gözlemlenmiştir. Cinsiyet ve yaş gruplarına göre farklılaşan kullanım biçimleri, özellikle kadın ve yaşlı kullanıcıların daha sakin ve güvenli alanlara yöneldiğini göstermektedir. Ayrıca, sedanter aktivitelerin genellikle oturma alanları çevresinde; orta ve enerjik aktivitelerin ise yürüyüş yolları, spor sahaları ve açık yeşil alanlarda yoğunlaştığı belirlenmiştir. Akşam saatleri ise en yoğun kullanımın gerçekleştiği zaman dilimi olmuştur.

Bu çalışma, İHA teknolojisinin sistematik gözlem süreçlerine entegrasyonu açısından önemli bir uygulama örneği sunmaktadır. Video kayıtlarının tekrar izlenebilme özelliği sayesinde, kullanıcıların yaş ve cinsiyet tahminleri gibi niteliksel veriler daha tutarlı biçimde sınıflandırılmış, gözlemciler arası uyum güçlendirilmiştir. Ayrıca, geniş açılı ve yüksek çözünürlüklü verilerle kullanıcı davranışları zamana ve mekâna bağlı olarak detaylı şekilde analiz edilmiştir. Ancak İHA'nın bazı durumlarda kullanıcı dikkatini çekmesi gibi sınırlılıklar gözlemlenmiş, bu nedenle mahremiyete duyarlı uçuş planlamalarının gerekliliği bir kez daha ortaya konmuştur.

Çalışmanın en dikkat çekici yönlerinden biri, İHA'nın yalnızca görüntüleme aracı değil, aynı zamanda peyzaj mekânlarının değerlendirilmesinde sistematik bir analiz aracı

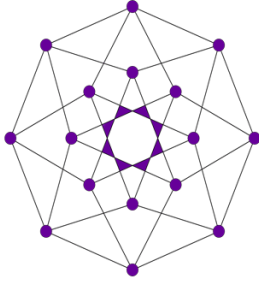
olarak kullanılabileceğini göstermesidir. Bu teknoloji, geleneksel gözlem yöntemlerinin zamana, iş gücüne ve mekânsal sınırlamalara bağlı kısıtlarını büyük ölçüde aşarak peyzaj mimarlığı alanında yeni bir veri üretim ve analiz aracı olarak değerlendirilebilir.

Gelecek araştırmalar için, farklı mevsim ve hava koşullarında yapılacak İHA gözlemleri, yıl boyunca kullanıcı davranışlarında meydana gelen değişimlerin belirlenmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca, İHA verilerinin otomatik analizini mümkün kılacak yapay zekâ tabanlı görüntü işleme yaklaşımları, gözlem süreçlerini daha hızlı ve nesnel hale getirebilir. Peyzaj mimarları için bu tür teknolojilerin entegrasyonu, hem kullanıcı odaklı tasarımların geliştirilmesini kolaylaştıracak hem de kamusal açık alanların işlevselliğini bilimsel verilerle değerlendirme imkânı sunacaktır.

KAYNAKÇA

- Akpınar, A., & Cankurt, M. (2015). Türkiye’de Kişi Başına Düşen Yeşil Alan Miktarı İle Ölüm Oranı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 12(2), 101-107.
- Banda, J. A., Wilcox, S., Colabianchi, N., Hooker, S. P., Kaczynski, A. T., & Hussey, J. (2014). The Associations Between Park Environments and Park Use in Southern US Communities. *The Journal of Rural Health*, 30(4), 369-378.
- Bedimo-Rung, A. L., Mowen, A. J., & Cohen, D. A. (2005). The Significance of Parks to Physical Activity and Public Health: A Conceptual Model. *American journal of preventive medicine*, 28(2), 159-168.
- Cohen, D. A., McKenzie, T. L., Sehgal, A., Williamson, S., Golinelli, D., & Lurie, N. (2007). Contribution of Public Parks to Physical Activity. *American Journal of Public Health*, 97(3), 509-514. <https://doi.org/10.2105/ajph.2005.072447>
- Cohen, D. A., Marsh, T., Williamson, S., Derosé, K. P., Martinez, H., Setodji, C., & McKenzie, T. L. (2010). Parks and Physical Activity: Why Are Some Parks Used More Than Others? *Preventive medicine*, 50, S9-S12.
- Cunningham-Myrie, C. A., Royal-Thomas, T. Y., Bailey, A. E., Gustat, J., Theall, K. P., Harrison, J. E., & Reid, M. E. (2019). Use of a Public Park for Physical Activity in the Caribbean: Evidence from a Mixed Methods Study in Jamaica. *BMC public health*, 19, 1-12.
- Endeksa. (2023). *Isparta Demografi Verileri* [Dataset]. <https://www.endeksa.com/tr/analiz/turkiye/isparta/demografi>
- Floyd, M. F., Spengler, J. O., Maddock, J. E., Gobster, P. H., & Suau, L. J. (2008). Park-Based Physical Activity in Diverse Communities of Two US Cities: An Observational Study. *American journal of preventive medicine*, 34(4), 299-305.
- Isibue, E. W., & Pingel, T. J. (2020). Unmanned Aerial Vehicle Based Measurement of Urban Forests. *Urban Forestry & Urban Greening*, 48, 126574.
- Lee, D.-H., Kil, S.-H., & Lee, S.-B. (2021). A Study on Obtaining Tree Data from Green Spaces in Parks Using Unmanned Aerial Vehicle Images: Focusing on Mureung Park in Chuncheon. *Journal of People, Plants, and Environment*, 24(4), 441-450.
- Lin, B. B., Fuller, R. A., Bush, R., Gaston, K. J., & Shanahan, D. F. (2014). Opportunity or orientation? Who uses urban parks and why. *PLoS one*, 9(1), e87422.
- Lopes, G. T. de A., Urbano, M. R., Hino, A. A. F., & Kanashiro, M. (2021). Evaluating Park Usage Through Public Health Protocols: A Comparative Study. *Ambiente Construído*, 21, 225-241.
- McCormack, G. R., Rock, M., Toohey, A. M., & Hignell, D. (2010). Characteristics of Urban Parks Associated with Park Use and Physical Activity: A Review of Qualitative Research. *Health & place*, 16(4), 712-726.

- McCormack, G. R., Rock, M., Swanson, K., Burton, L., & Massolo, A. (2014). Physical Activity Patterns in Urban Neighbourhood Parks: Insights from a Multiple Case Study. *BMC Public Health*, 14(1), 962. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-14-962>
- McKenzie, T. L., Cohen, D. A., Sehgal, A., Williamson, S., & Golinelli, D. (2006). System for Observing Play and Recreation in Communities (SOPARC): Reliability and Feasibility Measures. *Journal of Physical Activity and Health*, 3(s1), S208-S222. <https://doi.org/10.1123/jpah.3.s1.s208>
- McKenzie, T. L., & van der Mars, H. (2015). Top 10 Research Questions Related to Assessing Physical Activity and Its Contexts Using Systematic Observation. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 86(1), 13-29. <https://doi.org/10.1080/02701367.2015.991264>
- Nufusune.come. (2024). *Isparta İlçe Nüfus Verileri* [Dataset]. https://www.nufusune.com/merkez-ilce-nufusu-isparta#google_vignette
- Park, K., & Park, S. (2016). A Preliminary Study on Usability of Unmanned Aerial Vehicles in Observing Park Users-Focused on Urban Parks in Busan. *Journal of the Korean Institute of Landscape Architecture*, 44(4), 35-44.
- Park, K. (2020). Park and Neighborhood Attributes Associated with Park Use: An Observational Study Using Unmanned Aerial Vehicles. *Environment and Behavior*, 52(5), 518-543.
- Quamar, M. M., Al-Ramadan, B., Khan, K., Shafiullah, M., & El Ferik, S. (2023). Advancements and Applications of Drone-Integrated Geographic Information System Technology—A Review. *Remote Sensing*, 15(20), 5039.
- Rung, A. L., Mowen, A. J., Broyles, S. T., & Gustat, J. (2011). The Role of Park Conditions and Features on Park Visitation and Physical Activity. *Journal of Physical Activity and Health*, 8(s2), S178-S187. <https://doi.org/10.1123/jpah.8.s2.s178>
- Salvo, D., Banda, J. A., Sheats, J. L., Winter, S. J., Lopes Dos Santos, D., & King, A. C. (2017). Impacts of a Temporary Urban Pop-Up Park on Physical Activity and Other Individual- and Community-Level Outcomes. *Journal of Urban Health*, 94(4), 470-481. <https://doi.org/10.1007/s11524-017-0167-9>
- Ritter, B. A. (2014). *Use of Unmanned Aerial Vehicles (UAV) for Urban Tree Inventories*.
- True, E. M., & Türel, H. S. (2017). PPS (Project for Public Spaces)'nin Mekan Diyagramı Temeline Kamusal Bir Mekanın Analizi. *Journal of Agriculture Faculty of Ege University*, 54(3), 319-326.
- Whiting, J. W., Larson, L. R., & Green, G. T. (2012). Monitoring Visitation in Georgia State Parks Using the System for Observing Play and Recreation in Communities (SOPARC). *Journal of Park and Recreation Administration*, 30(4), 21-37.

8gen-ART

e-ISSN: 2792-0569

Berna YAVUZ*

<https://orcid.org/0009-0007-0082-1174>

Eposta: yavuzberna26@gmail.com

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

İç Mimarlık Bölümü

İstanbul/Türkiye

İsmail Emre KAVUT

<https://orcid.org/0000-0003-2672-4122>

Eposta: emre.kavut@msgsu.edu.tr

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Mimarlık Fakültesi

İç Mimarlık Bölümü

İstanbul/Türkiye

* Sorumlu yazar

(Corresponding author)

Araştırma makalesi (Research Article)

Gönderilme tarihi/Submission date
17.05.2025

Kabul tarihi/Accepted date
12.09.2025

Yayınlanma tarihi/Publishing date
30.12.2025

2025

Cilt/Volume : 5 Sayı/Issue :1

Sayfa: 50-66 Doi: 10.53463/8genart.20250371

KÜÇÜK SUALTI EVLERİ TASARIMI

ÖZET

Bu çalışma, kentleşme ihtiyaçlarına yanıt veren ve iklim değişikliği ile hızlı nüfus artışının sebep olduğu çevresel zorluklara çözüm üretmeyi amaçlayan sürdürülebilir bir mimarlık yeniliği olarak küçük sualtı evleri konseptini ele almaktadır. Araştırmada, su altı inşaatında kullanılan temel teknikler olan sandık yapılar, dalgıç tüneller ve geçici baraj sistemleri detaylı bir şekilde incelenmiş; bu süreçlerde karşılaşılan yüksek su basıncı, korozyon ve yüksek maliyet gibi zorluklar kapsamlı bir analizle değerlendirilmiştir. Bunun yanında, sualtı yapılarının inşasında kullanılan yenilikçi malzemelerin dayanıklılık ve çevre dostu özellikleri araştırılmıştır. Çalışma kapsamında, Sentosa Dünya Tatil Köyü, Atlantis Sanya ve Muraka gibi başarılı örnekler incelenmiş, bu yapıların çevresel sürdürülebilirliğe katkıları ve turizm sektörünü canlandırmadaki mimarlık ve estetik potansiyelleri vurgulanmıştır. Ayrıca, bu yapıların yerel topluluklara sağladığı ekonomik faydalar ve deniz kaynaklarının korunmasına katkıları ele alınmıştır. Araştırma sonuçları, küçük sualtı evlerinin doğa ile uyumlu bir yaşam tarzı sunmanın yanı sıra deniz ekosisteminin korunmasına ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik yenilikçi bir vizyon sağladığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, sualtı mimarisi, gelecek nesiller için çevresel, ekonomik ve sosyal faydalar sunabilecek öncü bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Küçük evler, Sürdürülebilir mimari, Sualtı evleri, Kentleşme ihtiyaçları

DESIGN OF SMALL UNDERWATER HOUSES

ABSTRACT

This study addresses the concept of small underwater houses as a sustainable architectural innovation that aims to respond to urbanization needs and provide solutions to environmental challenges caused by climate change and rapid population growth. The research thoroughly examines the fundamental techniques used in underwater construction, including caisson structures, immersed tunnels, and temporary dam systems; challenges such as high water pressure, corrosion, and high costs encountered in these processes are analyzed comprehensively. Additionally, the study investigates the durability and eco-friendly properties of innovative materials used in underwater structures. As part of the research, successful examples such as Sentosa World Resort, Atlantis Sanya, and Muraka are analyzed, highlighting their contributions to environmental sustainability and their architectural and aesthetic potential in revitalizing the tourism sector. Furthermore, the economic benefits provided by these structures to local communities and their contributions to marine resource conservation are discussed. The research findings reveal that small underwater houses not only offer a lifestyle in harmony with nature but also provide an innovative vision for preserving marine ecosystems and promoting sustainable development. In this context, underwater architecture is evaluated as a pioneering approach capable of offering environmental, economic, and social benefits for future generations.

Keywords: Tiny houses, Sustainable architecture, Underwater houses, Urbanization needs

1. GİRİŞ

Artan çevresel zorluklar ve hızlı nüfus artışı, yenilikçi konut çözümlerine duyulan ihtiyacı giderek daha acil bir hale getirmiştir (Moghayedi, 2023). Bu bağlamda, sualtı evleri konsepti, estetik, yaşam kalitesi ve çevreyle uyum gibi unsurları bir araya getirerek mimari yeniliklerin en dikkat çekici örneklerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Sualtı evleri yalnızca bir yapı inovasyonu değil, aynı zamanda ev kavramında köklü bir değişimi, insan-doğa ilişkisini yeniden tanımlama çabasını ve iklim değişikliği ile uyum sağlama arayışını temsil etmektedir. İklim değişikliğinin kıyı bölgeleri ve kentsel alanlar üzerindeki tehditleri göz önünde bulundurulduğunda, sualtı evleri, deniz ortamında yaşam için sürdürülebilir bir çözüm sunarken, aynı zamanda deniz ekosistemine saygılı tasarım teknikleriyle öne çıkmaktadır (Garcia, 2022).

Sualtı evlerinin inşası, su basıncı, tuzluluk ve deniz akıntıları gibi karmaşık çevresel koşullara dayanıklı ve güvenli yapılar tasarlamak için en ileri teknoloji ve malzemelerin kullanımını gerektiren önemli bir mühendislik meydan okumasıdır. Bu tür projeler, sivil mühendislik, deniz bilimleri ve çevresel koruma tekniklerini bir araya getirerek disiplinler arası iş birliğinin entegre bir modelini sunmaktadır. Sualtı evleri, araziye müdahale etmeden kentsel genişleme için yenilikçi çözümler sunarken, aynı zamanda ekoturizm ve macera odaklı yeni fırsatlar yaratmaktadır. Ancak bu konsept, maliyet ve fizibilite arasındaki dengeyi sağlama, yenilik ile deniz koruma arasındaki ilişkiyi yönetme gibi ekonomik ve sosyal zorlukları da beraberinde getirmektedir (Piątek, 2022).

2. SUALTI EVLERİ KAVRAMI

Sualtı yapıları, su seviyesinin altında inşa edilen ve araştırma, turizm ya da yenilikçi ve cesur konut projeleri için kullanılan özgün mimari yapılardır. Sualtı mimarisinin başlangıcı, 1960'lı yıllarda Jacques Cousteau'nun liderliğinde geliştirilen Fevola'nın sualtı araştırma istasyonlarının inşasıyla atılmış olup, bu yapılar modern mimari tasarımlar için bir referans niteliği taşımıştır. Malzeme bilimi ve inşaat tekniklerindeki ilerlemeler, geçmişte teknolojik yetersizlikler nedeniyle gerçekleştirilemeyen sualtı evlerinin hayata geçirilmesine olanak tanımış, aynı zamanda mimaride sürdürülebilirlik odaklı bir dönüşümü teşvik etmiştir. Böylelikle, su altında yaşama olgusu, gerçekleştirilebilir bir gerçeklik haline gelmiştir (Ross, 2011).

Sualtı yapıları, her birinin inşa amacı ve yapım türüne göre belirli bir motivasyonla ilişkilendirildiği yapılardır. Sualtı üretim fikri, 20. yüzyılın 1960'larında Jacques Cousteau'nun ekibi tarafından geliştirilen sualtı araştırma istasyonlarıyla ortaya çıkmıştır. Ancak geniş halk kitlesi, sualtı yapılarının erişimi ve kullanımı konusunda sınırlı bilgiye sahiptir. Buna karşın, sualtı evlerinin geliştirilmesi, teknoloji ve yenilikçilik açısından önemli bir ilerleme olarak değerlendirilmektedir (Rajput, 2021).

2.1.Sandıklar

"Fund" veya "Caisson" terimi, Latince'den türetilmiş olup "temel" ya da "kapalı alan" anlamına gelmekte ve sualtı inşaatında kullanılan özgün mühendislik çözümlerinden birini ifade etmektedir. Bu yapı, kapalı duvarları ve iç mekânıyla öne çıkmaktadır; genellikle önceden monte edilir veya sahada inşa edilerek, su tabanındaki sağlam bir taşıyıcı katmana dikkatlice yerleştirilir. Stabilitelerini sağlamak amacıyla betonla doldurulur veya ağır bir yükü sabitlenir ve bu şekilde su akıntılarına ve çevresel faktörlere karşı dayanıklılık kazanır (Kammen, 2010)

Şekil 1. Caisson in Qatar

Dünya genelinde farklı temel sistemleri arasında kutu tipi temel sistemleri, köprü ve deniz yapılarında sağladığı avantajlar nedeniyle önemli bir yere sahiptir. Beton yapısı sayesinde kutular, toprakla doldurulabilir, boş bırakılabilir veya hava sızdırmaz hale getirilerek sıvı sürtünmesini azaltmak ve sıkıştırılmış hava kullanımıyla temel birimlerine daha iyi erişim sağlamak için kullanılabilir. Bu yapısal esneklik, kutuyu farklı çevresel ve yapısal gerekliliklere uygun hale getirerek karmaşık deniz ortamlarında en uygun çözüm olarak öne çıkarmaktadır. Düşük seviye uygulamaları ve artırılmış hizmet kolaylığı konseptine dayanan kutu temelleri, köprü ve deniz tesislerinin yapısal bütünlüğü, maliyet etkinliği ve performansı açısından inşaat mühendisliği alanında önemli bir güven unsuru haline gelmiştir (Yılmaz, 2021).

Bu sistemlerin kullanımında, betonun dayanıklılığını artırmak için kullanılan yüksek mukavemetli çelik ve korozyona dayanıklı malzemeler, sualtı yapıların uzun ömürlü olmasını sağlayan temel bileşenlerdendir. Ayrıca, gelişmiş montaj ve hizalama teknikleri, kutuların su tabanına doğru bir şekilde yerleştirilmesini kolaylaştırmakta, bu da yapının genel dayanıklılığını ve güvenliğini artırmaktadır. Bu nedenlerle, kutu temelleri, deniz mühendisliği projelerinde hem ekonomik hem de yapısal anlamda en verimli çözümlerden biri olarak değerlendirilmektedir.

2.2.Geçici Kutular

Geçici kutular, mühendislik literatüründe "coffer" olarak adlandırılan ve su yollarında veya deniz ortamlarında kullanılan geçici yapıların önemli bir örneğidir. Bu yapılar, inşaat veya onarım faaliyetlerinin gerçekleştirileceği alanlarda kuru ve güvenli bir çalışma ortamı sağlamak amacıyla tasarlanmıştır. Özellikle kalıcı barajlar, petrol platformları ve liman rıhtımları gibi yapıların inşası veya onarımı sırasında kullanılan bu geçici mühendislik yapıları, çevrelerindeki suyun tahliye edilmesiyle işçilere ve ekipmana stabil bir çalışma ortamı sunar. Genellikle çelikten yapılan kaynaklı yapılar olan bu kutular, su basıncına karşı dayanıklılık gösterecek şekilde sac levhalar, kazıklar ve çapraz destek elemanlarıyla donatılmıştır. Bu tasarım, çalışma süresi boyunca yapının stabilitesini ve güvenliğini garanti altına almayı amaçlamaktadır (Etienne, 2002).

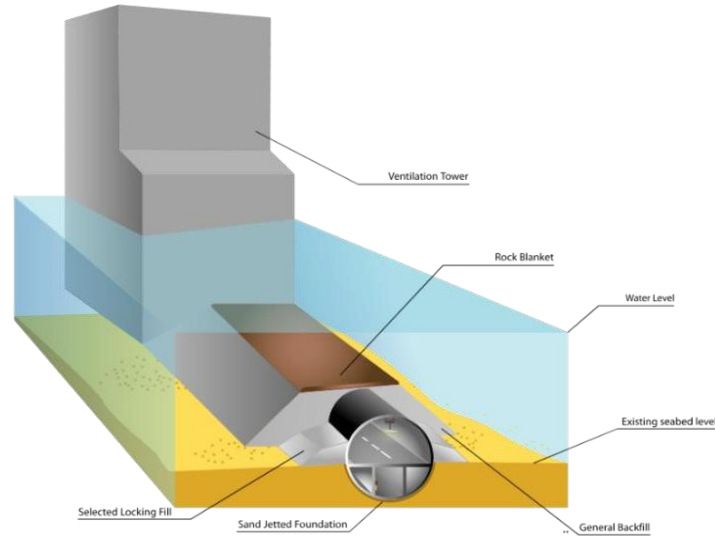
Şekil 2. Buhen Tapınağı, Wadi Halfa, Sudan

Geçici barajlar, proje gereksinimlerine ve saha koşullarına uyum sağlayacak şekilde geniş bir tasarım çeşitliliği sunar. Örneğin, kil gibi doğal malzemelere dayanan toprak barajlar, büyük kayalar kullanılarak su akıntılarına direnç sağlanan kaya barajları ve güçlendirilmiş çelik levhalarla inşa edilen tek veya çift duvarlı barajlar bu tasarımlar arasında yer almaktadır. Ayrıca, basıncın eşit şekilde dağıtılmasını sağlamak amacıyla petek benzeri bir yapıya sahip olan hücresel barajlar ve dış iskelet yapılarının ek destek sağlamak amacıyla kullanıldığı destekleyici barajlar da sıkça tercih edilmektedir. Bu çeşitlilik, geçici barajların farklı çevresel ve yapısal gereksinimlere uyum sağlamasını mümkün kılmakta ve onları mühendislik projelerinde vazgeçilmez kılmaktadır (Zhao, 2022).

Geçici kutuların etkin kullanımı, modern mühendislikte önemli avantajlar sunmaktadır. Örneğin, Hollanda gibi su mühendisliğinin yoğun olduğu ülkelerde, bu yapılar, su baskınlarına karşı koruma sağlamak ve altyapı projelerini desteklemek için yaygın olarak kullanılmaktadır. Prefabrikasyon teknikleriyle üretilebilen bu yapılar, iş gücü maliyetlerini azaltırken, saha koşullarına hızlı bir şekilde uyarlanabilmektedir. Ayrıca, çelik ve beton gibi dayanıklı malzemelerin kullanımı, korozyon ve kimyasal aşındırma gibi sorunlara karşı uzun vadeli dayanıklılık sağlamaktadır. Çalışma alanlarının güvenliği ve iş verimliliği üzerindeki olumlu etkileri, geçici kutuların mühendislik projelerinde vazgeçilmez bir çözüm olarak kabul edilmesine katkıda bulunmaktadır.

2.3.Daldırma Tünel Teknolojisi

Gelişmiş teknoloji, su altı tünellerinin inşasında, tünel segmentlerinin kara üzerinde donanımlı tesislerde önceden prefabrike edilmesi, ardından belirlenen lokasyona taşınarak su altına indirilmesi sürecini içermektedir. Bu yöntemle, segmentler, deniz tabanında ya da nehir yatağında önceden hazırlanmış bir tabana dikkatlice yerleştirilmekte ve su geçirmez bağlantı sistemleri aracılığıyla birbirine sıkıca bağlanmaktadır. Özellikle demiryolu tünelleri ve su altı yolları gibi yapıların inşasında kullanılan bu yöntem, karmaşık su yapısına sahip alanlar veya geleneksel kazı yöntemlerinin uygulanmasının mümkün olmadığı bölgeler için pratik ve yenilikçi bir çözüm sunmaktadır. Geleneksel kazı yöntemlerine kıyasla daha hızlı ve verimli bir süreç sağlayan bu yöntem, tünelin su basıncı ve zorlu çevresel koşullar altında stabilitesini ve sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla titiz bir planlama ve ileri düzey ekipman kullanımını zorunlu kılmaktadır (Zhang, 2023).

Şekil 3. Daldırılmış Tüp

Prefabrikasyon teknolojisinin su altı tünellerinde kullanımı, gelişmiş izleme ve hizalama sistemlerinin entegrasyonu ile desteklenmekte ve bu durum tünel inşasının doğruluğunu artırmaktadır. GPS, sonar ve lazer güdümlü teknolojilerden yararlanılarak, tünel segmentlerinin deniz tabanına hassas bir şekilde yerleştirilmesi sağlanmaktadır. Vinçler ve dubalar, segmentlerin taşınması ve yerleştirilmesi sırasında gelişmiş teknikler kullanarak yapıda meydana gelebilecek çatlakları en aza indirmektedir. Ayrıca, güçlendirilmiş beton ve çelik gibi yüksek mukavemetli ve korozyona dayanıklı malzemelerin kullanımı, su basıncı ve kimyasal aşındırma gibi faktörlere karşı tünelin dayanıklılığını artırarak uzun ömürlü yapılar elde edilmesini sağlamaktadır. Bu yöntem, inşaat süresini kısaltmanın yanı sıra büyük ölçekli delme ve kazı işlemlerine gerek kalmaması nedeniyle çevresel etkilerin azaltılmasını da mümkün kılmaktadır (Zhang, 2023).

3. SUALTINDA KÜÇÜK EVLER İNŞA ETMENİN ZORLUKLARI

Sualtı inşaat projeleri, oldukça karmaşık mühendislik süreçlerini içermekte olup, birçok niteliksel zorlukla karşı karşıya kalmaktadır. Bu zorluklar, doğru planlama ve uygun çözümlerle aşılabılır; ancak,

bu süreçlerin başarısı, yapıların güvenliğinin sağlanması ve deniz ekosistemine minimum zarar verilmesi adına kritik öneme sahiptir. Aşağıda, bu projelerin karşılaştığı başlıca zorluklar detaylı bir şekilde ele alınmaktadır (Rajput, 2021):

3.1.Yüksek Su Basıncı

Derinlik arttıkça, suyun hidrostatik basıncı da her 10 metre için 1 bar oranında artış göstermektedir. Bu durum, su altı yapılarında ciddi bir yapısal baskıya yol açmaktadır. Bu tür ortamlar, dayanıklılığı artırılmış malzemeler ve hidrostatik gerilimleri karşılayabilecek gelişmiş mühendislik tasarımlarının kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Aksi takdirde, yapının bütünlüğü ve uzun vadeli güvenilirliği tehlikeye girebilir. Bu bağlamda, su basıncına dayanıklı malzemelerin kullanımı ve bu malzemelerin mühendislik standartlarına uygun bir şekilde yapı tasarımına entegre edilmesi, su altı projelerinin başarısında kritik bir rol oynamaktadır (Rajput, 2021).

3.2.Korozyon ve Paslanma

Tuzlu suya sürekli maruz kalma, su altı yapılarının karşılaştığı en önemli sorunlardan biri

olan korozyon ve paslanmaya yol açmaktadır. Deniz ortamında gerçekleşen korozyon, yapının ömrünü ciddi ölçüde kısaltabilir ve yapısal zayıflıklara neden olabilir. Bu nedenle, korozyona dayanıklı malzemelerin seçimi ve bu malzemelerin etkin koruma yöntemleriyle desteklenmesi büyük önem taşır. Örneğin, korozyon önleyici kaplamalar, katodik koruma sistemleri ve yüksek alaşımlı çelik gibi yenilikçi teknolojilerin kullanımı, yapıların dayanıklılığını ve uzun ömürlülüğünü artırmak adına etkili bir yaklaşım sunmaktadır (Adnan, 2020).

3.3.Yüksek Maliyet

Sualtı inşaat projeleri, gerek teknik karmaşıklıkları gerekse özel ekipman ve eğitimli ekiplerin gerekliliği nedeniyle, geleneksel inşaat projelerine kıyasla oldukça yüksek maliyetli bir süreçtir. Bu projelerde kullanılan ekipmanların geliştirilmesi, taşınması ve operasyonel süreçlerin yönetilmesi gibi faktörler, maliyetleri daha da artırmaktadır. Örneğin, prefabrikasyon, taşımacılık ve montaj süreçlerinde kullanılan özel vinçler, duba sistemleri ve lazer güdümlü hizalama teknolojileri, bütçe üzerinde büyük bir yük oluşturabilir. Bu nedenle, etkin kaynak yönetimi, maliyet analizleri ve proje planlaması, bütçenin aşılmasını önlemek ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamak adına son derece önemlidir (Adnan, 2020).

Sualtı inşaat projelerinde bu zorlukların ele alınması, yalnızca teknik başarıyı değil, aynı zamanda çevresel ve ekonomik sürdürülebilirliği de mümkün kılmaktadır. İleri düzey mühendislik çözümleri ve yenilikçi teknolojilerin entegrasyonu, bu tür projelerin başarı oranını artırarak, deniz altı yapıların hem çevreye uyumlu hem de uzun ömürlü olmasını sağlayacaktır.

4.SUALTI EVLERİNE ÖRNEKLER

Sualtı inşaat projeleri, oldukça karmaşık mühendislik süreçlerini içermekte olup, birçok niteliksel zorlukla karşı karşıya kalmaktadır. Bu zorluklar, doğru planlama ve uygun çözümlerle aşılabılır; ancak, bu süreçlerin başarısı, yapıların güvenliğinin sağlanması ve deniz ekosistemine minimum zarar verilmesi adına kritik öneme sahiptir. Aşağıda, bu projelerin karşılaştığı başlıca zorluklar detaylı bir şekilde ele alınmaktadır (Rajput, 2021).

4.1.Sentosa World Resort (Singapur)

Singapur'daki Sentosa World Resort bünyesinde yer alan Equarius Ocean Suites, yenilikçi bir su altı mimarisi örneği olarak öne çıkmaktadır. İki katlı olarak tasarlanan bu lüks konaklama birimlerinin üst katında, misafirlere özel bir jakuzi ve teras sunulurken, alt katta yer alan su altı yatak odası, 40.000'den fazla deniz canlısını içeren bir ekosistemin etkileyici manzarasını sergilemektedir. Bu panoramik görüntü, kalın akrilik camdan üretilmiş ve yüksek su basıncı ile tuzlu suya dayanıklı olarak tasarlanmış bir pencere aracılığıyla sağlanmaktadır. Ayrıca, yapının sağlam deniz tabanı, titreşimleri en aza indirerek hem yapısal stabiliteyi hem de misafirlerin konforunu garanti altına almaktadır (Lensgraf vd, 2023).

Şekil 4. Sentosa World Resort, Singapur

Bu tasarım, lüks turizmi ileri deniz teknolojileriyle birleştirerek mimaride önemli bir dönüm noktası oluşturmaktadır. Özellikle, misafirlere deniz yaşamıyla doğrudan etkileşim imkânı sunması, deniz ekosistemlerine yönelik farkındalığı artırmakta ve sürdürülebilir turizm anlayışını desteklemektedir. Bununla birlikte, bu tür projeler yalnızca teknik yeniliklerle değil, aynı zamanda beraberinde getirdiği zorluklarla da dikkat çekmektedir. Örneğin, tesisin su altı ortamındaki tuzlu suyun ve yüksek basıncın yol açabileceği korozyon gibi uzun vadeli risklere karşı düzenli bakım gereksinimi oldukça enerji yoğun bir süreçtir. Aynı şekilde, su altı mimarisinin inşaat aşamasında ve işletim sürecinde çevresel etkilerinin minimumda tutulması büyük bir önem taşımaktadır. Bu bağlamda, Equarius Ocean Suites'in enerji tüketimi ve çevresel etkilerini dengelemek için yenilenebilir enerji kaynaklarının entegrasyonu gibi sürdürülebilir çözümler kritik bir rol oynamaktadır (Melissa, 2012).

Bu tür yenilikçi projelerin su altı mimarisine katkısı, yalnızca teknolojik bir başarı olarak değil, aynı zamanda çevresel sürdürülebilirlik ve mimari tasarım arasında bir denge kurma çabası olarak da değerlendirilmektedir. Equarius Ocean Suites, modern su altı yapılarında hem lüks hem de çevre duyarlılığını bir araya getiren öncü bir model olarak, turizm sektöründe yeni standartlar belirlemekte ve bu alandaki ilerlemelere yön vermektedir. Ancak, bu tür projelerin daha geniş ölçekli uygulanabilirliği, uzun vadeli çevresel etkiler ve ekonomik sürdürülebilirlik açısından kapsamlı değerlendirmeleri gerektirmektedir. Bu nedenle, su altı mimarisinde bu tür öncü projeler, gelecekteki tasarımlar için hem bir ilham kaynağı hem de dikkatle ele alınması gereken bir referans noktası olarak önemini korumaktadır.

4.2. Atlantis Resort Sanya (Çin)

Çin'in Hainan Adası'nda bulunan Atlantis Resort Sanya, iki sualtı süiti olan Neptune ve Poseidon süitleriyle modern sualtı mimarisinin öncü örneklerinden biri olarak dikkat çekmektedir. Hainan Adası'ndaki akvaryuma yerleştirilen su üstü geniş açılı cam paneller, misafirlere deniz yaşamını kesintisiz bir şekilde gözlemleme imkânı sunmaktadır. Süitler, en son inşaat teknikleri kullanılarak tasarlanmış ve deniz tabanına güvenli bir şekilde sabitlenmiştir. Bu sağlam mühendislik yaklaşımı sayesinde, yapıların yüksek su basıncı veya derinliklere düşme riski bulunmamaktadır.

Bu özgün tasarım, lüks otel konaklamasını sanatsal bir deneyimle harmanlayarak, modern turizm anlayışında önemli bir yenilik sunmaktadır. Atlantis efsanesinden ilham alan tesis, dünya çapında benzersiz bir turizm destinasyonu olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, sualtı otellerinin karşılaştığı belirli zorluklar dikkat çekmektedir. Özellikle, iklim kontrolü ve aydınlatma gibi süreçlerdeki yüksek enerji tüketimi, çevresel sürdürülebilirlik açısından önemli bir endişe kaynağıdır. Bu tür yapıların çevresel etkilerini en aza indirmek ve sürdürülebilirlik standartlarını karşılamak amacıyla, etkin atık yönetim stratejilerinin uygulanması gerekmektedir. Ayrıca, yenilenebilir enerji kaynaklarının entegrasyonu ve enerji verimliliği odaklı tasarımlar, bu zorlukların

üstesinden gelmede kritik bir rol oynayabilir. Atlantis Resort Sanya, lüks turizm ve ekolojik sorumluluk arasında denge kurma potansiyeline sahip bir tesis olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, çevre dostu uygulamalarla desteklenen bu tür projeler, yalnızca ekolojik sürdürülebilirliği teşvik etmekle kalmayıp aynı zamanda ekolojik lüks turizminin bir vitrini olarak hizmet etmektedir (Zhang, 2022).

Şekil 5. Atlantis Resort Sanya, Çin

4.3.Murka (Maldivler)

Murka, Conrad Maldives Rangali Island tatil köyü bünyesinde yer alan ve Hint Okyanusu'nun 16 fit (yaklaşık 5 metre) derinliğinde konumlandırılmış yatak odasıyla, benzersiz bir su altı deneyimi sunan öncü bir mimari tasarımıdır. Yapı, 180 derecelik geniş bir görüş alanı sağlayan eğimli ve kavisli akrilik cam kubbeyle çevrelenmiştir. Bu kubbe, yüksek tuzlu su basıncına dayanıklılığı ve çevresel değişimlere uyum yeteneği göz önünde bulundurularak tasarlanmış olup, hem dayanıklılık hem de güvenlik açısından üst düzey mühendislik çözümleri içermektedir. Yapının stabilitesini sağlamak adına, beton bir temel üzerine yerleştirilmiş ve okyanus tabanında sağlam bir şekilde sabitlenmiştir.

Bu tasarım, estetik ve işlevselliği başarılı bir şekilde bir araya getirerek, misafirlere deniz yaşamıyla çevrili bir ortamda konaklama imkânı sunmaktadır. Kubbenin hassas mühendislik anlayışı, yenilikçi su altı mimarisi uygulamalarını vurgulamakta ve kullanıcılarına lüks bir deneyim sağlamaktadır. Bununla birlikte, bu tür yapıların inşası ve bakımı, yüksek maliyetler ve kaynak tüketimi gerektirmekte olup, çevresel sürdürülebilirlik açısından önemli zorluklar barındırmaktadır. Bu bağlamda, yenilenebilir enerji kaynaklarının entegrasyonu ve çevre dostu uygulamaların benimsenmesi, bu olumsuz etkilerin azaltılmasında kritik bir rol oynayabilir. Böylece, Muraka, yalnızca yenilikçi bir su altı mimarisi örneği olmakla kalmayıp, aynı zamanda sürdürülebilir lüks konseptinin öncüsü olarak da değerlendirilebilir (Van Rheenen et al., 2024).

Şekil 6. Murka (Maldivler)

5.FARKLI TASARIMLARIN GELİŞTİRİLMESİ

Küçük su altı evlerinin inşası üzerine yaptığım araştırmalar sonucunda, su altında yaşam alanları oluşturmak için çeşitli yenilikçi fikirler geliştirdim. Bu kapsamda, istenilen tasarım biçimini oluşturmak amacıyla yapay zekâ tabanlı programlardan yararlanarak farklı konseptler geliştirdim. Bu yaklaşımla, hem işlevsellik hem de estetik açısından özgün tasarımlar ortaya konulmuştur.

5.1.Denizaltı Prensibiyle Tasarlanmış Sualtı Evleri

Şekil 7. Denizaltı Prensibiyle Tasarlanmış Sualtı Evleri Örnekeleri (OpenAI, 2024).

Sualtı hareketliliği, denizaltı prensibine dayalı olarak tasarlanan ve inşa edilen yapılarla yeni bir boyut kazanmıştır. Bu yapılar, yerleşik bir itme sistemi ve özel donanımlarla desteklenerek deniz ortamında hareket kabiliyeti kazandırılmaktadır. Gelişmiş teknoloji ve yenilikçi yöntemlerin kullanıldığı bu yapılar, düşük enerji tüketimiyle hem güvenli hem de esnek bir tasarım sunmakta ve bu özellikleriyle bilimsel araştırmaların yanı sıra lüks turizm için de uygun bir alternatif oluşturmaktadır.

Yenilikçi bir sualtı yapısı olan "SeaOrbiter", sualtı hareketliliğini desteklemek için güneş enerjisi ve dalga gücü gibi yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanabilmektedir. Bu durum, çevresel sürdürülebilirlik açısından önemli bir katkı sunmaktadır. Deniz ortamında yenilenebilir enerji (RE) teknolojilerinin etkili bir şekilde dağıtılması ve bakım altyapısının geliştirilmesi, deniz taşımacılığının işletme maliyetlerini azaltırken sera gazı etkisinin düşürülmesine de katkı sağlayabilir.

Şekil 8. SeaOrbiter

Bununla birlikte, bu yapılarla ilişkili yüksek üretim ve işletme maliyetleri, erişilebilirliklerini sınırlandıran önemli bir faktördür. Gemi taşımacılığına benzer şekilde, bu tür yapıların bakım ve işletim maliyetlerini artıran başlıca nedenler arasında, zararlı gaz salınımlarına neden olan yük taşımacılığı ve karmaşık bakım gereksinimleri yer almaktadır. Bu zorlukların üstesinden gelmek ve bu tür yapıları daha geniş ölçekte uygulanabilir hale getirmek için maliyet yönetimine yönelik yenilikçi yaklaşımlar ve sürdürülebilir enerji çözümleri gereklidir (Ukoba, 2022).

5.2.Daldırılabilir Yüzer Evler

Şekil 9. Daldırılabilir Yüzer Evlere Örnekler (OpenAI, 2024).

Batabilir yüzer evler, su yüzeyi ile su altı ortamları arasında geçiş yapabilen yenilikçi bir yaşam deneyimi sunarak modern mimaride önemli bir yer edinmiştir. Bu yapılar, gelişmiş denge sistemleri ve kaldırma kuvvetini düzenleyen hava odaları aracılığıyla yüzdürme kabiliyetini kontrol etmekte ve hem estetik hem de fonksiyonel bir yaşam alanı oluşturmaktadır. Özellikle turizm ve eğlence sektöründe tercih edilen bu tasarımlar, benzersiz manzaralar ve dinamik bir konut deneyimi sağlamasıyla dikkat çekmektedir.

Bu yapıların çarpıcı örneklerinden biri olan Dubai'deki "The Floating Seahorse", lüks yüzey olanaklarını panoramik deniz yaşamı manzarası sunan su altı yatak odalarıyla birleştirerek modern su altı mimarisine yenilikçi bir yaklaşım getirmektedir. Benzer şekilde, Fransa'nın "Anthenea" kapsülü, çevre dostu güneş enerjisi sistemlerini ve stabil modüler tasarımları bir araya getirerek sürdürülebilir yenilik için bir örnek teşkil etmektedir. Bu tür tasarımlar, yalnızca lüks konut deneyimi sunmakla kalmayıp aynı zamanda çevresel sürdürülebilirliği destekleyen ileri teknolojilere de olanak tanımaktadır.

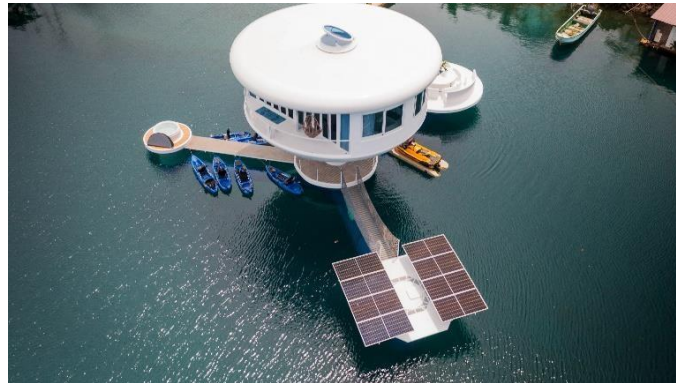

Görsel 10. Anthenea, Fransa

Şekil 11. SubSea Villas, Dubai

Ancak, bu yapılar dalış derinliği ve stabilite gibi mühendislik sınamalarıyla karşı karşıyadır. Bu durum, hassas mühendislik çözümlerine ve düzenli bakım süreçlerine duyulan ihtiyacı artırmaktadır. Panama'da geliştirilen "SeaPods" projesi, bu tür zorlukları ele alarak, sürdürülebilir ve erişilebilir yüzer evlerin gelecekteki potansiyelini sergileyen önemli bir çalışma olarak öne çıkmaktadır. Bu projeler, hem yenilikçi yaşam alanlarının geliştirilmesi hem de çevresel etkilerin en aza indirilmesi açısından modern mimaride önemli bir ilerleme kaydetmektedir (Liu, 2016).

Şekil 12. SeaPods, Panama

5.3.Sabit Sualtı Evleri

Şekil 13. Sabit Sualtı Evleri Örnekleri (OpenAI, 2024).

Sualtı yapıları, geleneksel inşaat projelerinden farklı olarak, benzersiz bir tasarım anlayışı ve mühendislik perspektifi sunmaktadır. Bu yapılar, yalnızca açık deniz sektöründe değil, aynı zamanda sualtı turizmi alanında da macera, estetik ve teknolojik yeniliklerin öncüsü olarak dikkat çekmektedir.

İnsanlığın deniz ortamlarını giderek daha fazla keşfetmesi ve bu çevrenin sunduğu eşsiz olanaklardan yararlanmasıyla birlikte, sualtı yapıları geleceğin mimarisi olarak konumlanmaktadır. Bu yapılar, mevcut teknolojilerle uyum içinde olmakla kalmayıp, deniz ortamlarının potansiyelini ortaya çıkaran ileri düzey çözümleri temsil etmektedir. Her ne kadar inşa edilebilecekleri alanlarda belirli sınırlamalar bulunsa da, bu tür yapılar özel gayrimenkul, egzotik oteller ve lüks restoranlar gibi alanlarda yeni standartlar belirleyerek benzersiz bir cazibe merkezi yaratmaktadır. Sualtı yapıları, insan yaratıcılığının ve mühendislik yeteneğinin sınır tanımadığını gösteren simgesel yapılar olarak öne çıkmaktadır. Bu yapılar, yalnızca estetik açıdan etkileyici olmakla kalmayıp, fırtına, şiddetli deniz koşulları, kıtasal kaymalar ve depremler gibi doğal tehditlere karşı da güvenli bir şekilde tasarlanmaktadır.

Tasarım sürecinde, çevresindeki devasa su kütlesine dayanabilecek şekilde detaylı mühendislik hesaplamaları yapılmakta ve her bir unsur titizlikle ele alınmaktadır. Tıpkı yoğun şehir merkezlerinde yer alan gökdelenlerde olduğu gibi, sualtı yapılarında da dayanıklılık ve güvenlik öncelikli kriterler olarak değerlendirilmekte, bu da onları hem mimari hem de mühendislik açısından olağanüstü bir başarı haline getirmektedir (Piaçtek, 2022).

5.4.Sabit ve Taşınabilir Kabinler

Şekil 14. Sabit ve Taşınabilir Kabin Örnekleri (OpenAI, 2024).

Sabit ve taşınabilir kabinler, deniz tabanında stabiliteyi sağlama özelliğini ihtiyaç halinde taşınabilirlikle birleştiren, yenilikçi ve esnek tasarımlar olarak öne çıkmaktadır. Bu kabinler, demonte edilebilir ve taşınabilir platformlar üzerine inşa edilerek otel kiralama, ekoturizm projeleri ve hatta bilimsel araştırma merkezleri için ideal bir çözüm sunmaktadır. Kabinlerin, farklı lokasyonlara kolayca taşınabilmesi ve yeniden kullanılabilir olması, işlevsellik ve çevresel sürdürülebilirlik açısından önemli bir avantaj sağlamaktadır. Bu özellik, özellikle değişen turizm taleplerine ve farklı çevresel koşullara hızlı bir şekilde uyum sağlama kabiliyeti sunmaktadır. Sabit tasarımlara kıyasla, taşınabilir kabinlerin düşük taşınma ve bakım maliyetleri, bu yapıların ekonomik açıdan en belirgin avantajlarından biri olarak görülmektedir. Ayrıca, geçici kullanımlar için tasarlanan bu yapılar, büyük ölçekli inşaat gerekliliklerini en aza indirerek çevresel etkiyi de azaltmaktadır. Ancak, yeni lokasyonlarda kurulum sırasında stabilite ve güvenliği sağlama gerekliliği, mühendislik ve lojistik açıdan çözülmesi gereken temel zorluklar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, deniz tabanının jeolojik yapısının değerlendirilmesi ve uygun bağlantı mekanizmalarının kullanılması kritik bir öneme sahiptir.

Taşınabilir kabinler, sürdürülebilir turizm, çevre dostu yaşam alanları ve çok yönlü kullanım alanları açısından yenilikçi bir çözüm sunmaktadır. Örneğin, deniz ekosistemlerinin korunmasına yönelik projelerde bu tür kabinler, çevresel etkileri azaltmak ve geçici araştırma tesisleri sağlamak amacıyla kullanılabilmektedir. Bunun yanı sıra, lüks turizm ve ekoturizm sektörlerinde değişen tüketici taleplerine hızla yanıt verme yetenekleri, bu yapıların popülerliğini artırmaktadır. Bu kabinler, hem işlevsellik hem de sürdürülebilirlik açısından modern mimaride önemli bir yere sahiptir (Resorts, 2013).

6.SUALTI KOLONİLERİ: BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE DENİZ KORUMA İÇİN YENİLİKÇİ ÇÖZÜMLER

Sualtı kolonileri, uzun vadeli deniz altı yaşamını mümkün kılmak amacıyla tasarlanmış, geniş ölçekli ve ileri teknolojiye sahip tesislerdir. Bu yapılar, özellikle bilimsel araştırmaların yürütülmesi ve deniz biyolojisi ile çevresel değişimlerin uzun süreli gözlemi için ideal bir ortam sunmaktadır. Bu kapsamda, ünlü okyanus bilimci Jacques Cousteau'nun torunu Fabien Cousteau tarafından geliştirilen Proteus Projesi, sualtı kolonilerine önemli bir örnek teşkil etmektedir. Curaçao açıklarında inşa edilmesi planlanan bu sualtı araştırma istasyonu, deniz biyolojik çeşitliliğini incelemek ve çevresel değişiklikleri sürekli olarak izlemek için bilim insanlarına hem yaşam hem de çalışma alanı sağlamayı amaçlamaktadır.

Şekil 15. Proteus Projesi

Bu tür koloniler, yüksek basınç ve tuzlu su korozyonuna dayanıklılık sağlamak üzere ileri mühendislik teknikleriyle tasarlanmaktadır. Yapılar, oksijen ve enerji gibi temel ihtiyaçları karşılamak için kapsamlı lojistik destek sistemleriyle donatılmıştır. Ayrıca, çevresel sürdürülebilirlik prensiplerine uygun olarak tasarlanan bu koloniler, deniz ekosistemleri üzerindeki insan etkisini en aza indirmeyi hedeflemektedir. Sualtı kolonilerinin inşası ve işletilmesi yüksek maliyetler gerektirse de, sağladıkları katkılar göz ardı edilemez. Bu yapılar, okyanusların ve deniz ekosistemlerinin daha iyi anlaşılmasına olanak sağlamakta, aynı zamanda deniz koruma çalışmalarını teşvik etmektedir. Dolayısıyla, sualtı kolonileri, yalnızca bilimsel araştırmalar için değil, aynı zamanda sürdürülebilir deniz yönetimi için de stratejik bir öneme sahiptir (Proteus Ocean Group, 2023).

7.BULGULAR

Araştırma bulguları, küçük sualtı evlerinin hem sürdürülebilir yaşam alanı sunma hem de yenilikçi turizm deneyimleri yaratma potansiyeline sahip olduğunu ortaya koymaktadır. İncelenen örneklerde kullanılan caisson temelleri ve daldırma tüneller gibi teknolojiler, yapısal güvenliği sağlamakta ve çevresel etkileri minimize etmektedir. Malzeme seçiminde kullanılan korozyona dayanıklı alaşımlar ve geri dönüştürülmüş bileşenler, bu yapıların uzun ömürlü olmasına katkıda bulunmuştur. Sentosa World Resort ve Muraka gibi örneklerde, sualtı yaşamın doğrudan gözlemlenebildiği mimari tasarımlar, hem kullanıcı deneyimini zenginleştirmekte hem de deniz ekosistemine duyarlılığı artırmaktadır. Aynı zamanda, bu yapılar yerel ekonomiye katkı sağlamakta ve ekoturizmde öncü roller üstlenmektedir. Bununla birlikte, bu projelerin yüksek maliyet, teknik zorluklar ve bakım gereksinimleri gibi dezavantajları da bulunmaktadır. Ancak, yenilenebilir enerji sistemlerinin entegrasyonu ve sürdürülebilir tasarım ilkelerinin uygulanması, bu zorlukların aşılmasına yönelik önemli adımlar olarak değerlendirilmektedir.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sualtı evleri, 21. yüzyılın mimari alanında, kentsel yaşamın ileri düzeyini ve teknolojik kesinliğini yüksek su basıncı ve sürekli su aşındırması gibi mühendislik zorlukları, sualtı inşaat projelerinde dikkatle ele alınması gereken temel tehditlerdir.

Bu bağlamda, küçük ölçekli sualtı evleri, insan yaratıcılığını çevresel sürdürülebilirlikle birleştirerek artan çevresel sorunlara, nüfus artışına, refah gereksinimlerine ve doğa sevgisine yenilikçi çözümler sunmaktadır. Yüksek su basıncı, erozyon ve yüksek maliyet gibi önemli zorluklara rağmen, modern teknolojiler, batabilir kutular ve tüneller gibi yenilikçi yöntemlerle lüks ve sürdürülebilirlik arasında bir denge kurulabileceğini kanıtlamıştır. "Centosa World", "Atlantis Sanya" ve Muraka gibi küresel örnekler, sualtı konutlarının mimari potansiyelini gözler önüne sermekte ve konut kavramını yeniden tanımlamaktadır. Bu yapılar, doğayla yenilikçi ve sürdürülebilir bir uyum içinde yaşama fikrini hayata geçirerek, deniz ortamıyla daha uyumlu bir geleceğe doğru önemli bir adım atılmasını temsil etmektedir.

- Türkiye'nin kıyı ve nehir şehirlerinde turizmi geliştirmek amacıyla yenilikçi turizm projelerinin hayata geçirilmesi ve bu alandaki potansiyelin değerlendirilmesi.
- Su altı inşaatlarının karşılaştığı teknik ve çevresel zorluklar üzerine kapsamlı araştırmalar yapılması, bu zorlukların daha iyi anlaşılması ve çözüm önerileri geliştirilmesi.

- Su altı inşaatlarının maliyetlerini azaltmaya yönelik yenilikçi yöntemlerin ve teknolojilerin geliştirilmesi, bu projelerin uygulanabilirliğini artıracak çözümler üzerine odaklanması.
- Su altı yapıları için organik formlar ve doğayla uyumlu tasarım prensipleri benimsenerek çevresel etkilerin en aza indirilmesi. Gün ışığı kullanımını artıracak ve deniz yaşamını koruyacak yarı saydam yapı elemanlarının kullanılması.
- Su altı konutlarının iç tasarımında deniz yaşamını yansıtan temalar kullanılarak misafirlerin mekansal deneyimlerinin zenginleştirilmesi. Doğal ışığın maksimum düzeyde kullanımı, çevre dostu malzemelerle tasarım ve yüksek nem oranına dayanlı mobilyaların tercih edilmesi.
- Su altı yapılarının hem mimari hem de iç mimari tasarımlarında sürdürülebilirlik ilkelerinin benimsenmesi, deniz ekosistemiyle uyumlu sistemlerin entegrasyonu ve çevresel etkilerin en aza indirildiği tasarım yaklaşımlarının uygulanması.

KAYNAKÇA

Adnan, A. (2020). *Floating cities from concept to creation: A discussion of the challenges that are pending the floating city through literature review* (Doctoral dissertation, University of British Columbia). <https://open.library.ubc.ca/media/stream/pdf/24/1.0394848/4>

Etienne, H., & Berthouly, M. (2002). Temporary immersion systems in plant micropropagation. *Plant Cell, Tissue and Organ Culture*, 69, 215–231. <https://doi.org/10.1023/A:1015668610465>

Garcia, O., & Cater, C. (2022). Life below water: Challenges for tourism partnerships in achieving ocean literacy. *Journal of Sustainable Tourism*, 30(10), 2428–2447. <https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1850747>

Lensgraf, S., Balkcom, D., & Quattrini Li, A. (2023). Buoyancy enabled autonomous underwater construction with cement blocks. *arXiv preprint arXiv:2305.05552*. <https://arxiv.org/abs/2305.05552>

Liu, Y., Li, S., Yi, Q., & Chen, D. (2016). Developments in semi-submersible floating foundations supporting wind turbines: A comprehensive review. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 60, 433–449. <https://doi.org/10.1016/j.rser.2016.01.109>

Melissa, L. L. H. (2012). *Integrated resort's retail and entertainment space planning and management and its impact on visitor's satisfaction (Marina Bay Sands and Resort World Sentosa)*. <https://scholarbank.nus.edu.sg/handle/10635/222851>

Moghayedi, A., Phiri, C., & Ellmann, A. M. (2023). Improving sustainability of affordable housing using innovative technologies: Case study of SIAH-Livable. *Scientific African*, 21, e01819. <https://doi.org/10.1016/j.sciaf.2023.e01819>

Piątek, Ł. (2022). Amphibious buoyant architecture—Designs for living with water: Floating futures. In *The Routledge Companion to Ecological Design Thinking* (pp. 413–423). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003183181-37>

Rajput, D., & Dubal, A. (2021). Underwater construction: A review. *Journal of Emerging Technologies and Innovative Research (JETIR)*, 8(6), 219–224. <https://www.jetir.org/papers/JETIR2106432.pdf>

Resorts, A. L. H. (2013). *Floating Leisure's* (Doctoral dissertation, Punjab University).

Ross, C., Hajj, M., Little, A., & Rodriguez-McCullough, R. J. (2011). A conceptual design of an underwater hotel. In *The Thirteenth International Conference on Civil, Structural and Environmental Engineering Computing*. <https://doi.org/10.4203/ccp.96.66>

Ukoba, O. K., Eng, B., Olowonubi, J. A., & Fatokunbo, S. A. (2011). Development of submersible fish housing operating with submarine principle. *The Pacific Journal of Science and Technology*, 12(2), 130–142. https://www.akamai.university/files/theme/AkamaiJournal/PJST12_2_130.pdf

Yıldız, P. (2014). Su üzeri yaşam alanlarının dünyada bulunan uygulama ve arayışlarına ilişkin örneklerin analizi. *Tunceli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 76–90. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/616751>

Yılmaz, S., & Kılıcı, S. B. (2021). Otonom sualtı araçlarında genel tasarım ilkeleri. *Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 119–131. <https://doi.org/10.21597/jist.715459>

Zhang, D. (2023). *Key technologies for safety construction of mined subsea tunnels*. Springer. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-981-19-8753-3>

Zhao, Y., & Li, X. (2022). Construction and curing behavior of underwater in situ repairing coatings. *Polymers*, 16(3), 306. <https://doi.org/10.3390/polym16030306>

Zheng, L. (2022). The influence of hotel website performance on customers' booking intention—A study of Atlantis Online Official Website in Sanya. *Tourism Management and Technology Economy*, 5(3), 55–63. https://www.clausiuspress.com/assets/default/article/2022/10/29/article_16670529_61.pdf

Görsel Kaynakçaları

SlideShare. (2023). *Caisson construction* [Slide]. <https://www.slideshare.net/slideshow/caissonsptx/262676284> (20/12/2024)

X. (2021). *SudaneseCulture'in Sudan kültürel mirası üzerine paylaşımı* [Fotoğraf]. X. <https://x.com/SudaneseCulture/status/1385808556394438658/photo/1> (21/12/2024)

Wikipedia. (2024). *Immersed tube* [Wikipedia sayfası]. https://en.wikipedia.org/wiki/Immersed_tube (21/12/2024)

Sentosa. (2024). *Equarius Ocean Suites, Resorts World Sentosa* [Web sayfası]. <https://www.sentosa.com.sg/en/places-to-stay/equarius-ocean-suites-resorts-world-sentosa/> (23/12/2024)

SBID Awards. (2024). *Atlantis Sanya* [Web sayfası]. <https://www.sbidawards.com/finalist/atlantis-sanya/> (23/12/2024)

Conrad Maldives. (2024). *The Muraka* [Web sayfası]. <https://www.conradmaldives.com/stay/the-muraka/> (25/12/2024)

OpenAI. (2024). *Yapay zekâ tarafından üretilmiş görsel* [Görsel]. ChatGPT. <https://chatgpt.com/> (22/12/2024)

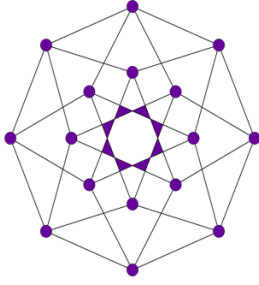
World Ocean Network. 2024). *Sea Orbiter* [Web sayfası]. <https://www.worldoceannetwork.org/en/portfolio-posts/sea-orbiter-2/> (27/12/2024)

Agence API. (2025). *Anthenea luxury floating suite* [Web sayfası]. <https://agence-api.ouest-france.fr/article/a-lannion-anthenea-sort-dusine-sa-premiere-suite-flottante-de-luxe-en-direction-du-qatar> (02/01/2025)

CNN Style. (2025). *Floating underwater villas* [Web sayfası]. <https://edition.cnn.com/style/article/floating-underwater-villas/index.html> (02/01/2025)

Architectural Digest. (2025). *Ocean Builders' eco-restorative floating home* [Web sayfası]. <https://www.architecturaldigest.com/story/ocean-builders-exclusive-look-inside-the-worlds-first-eco-restorative-floating-home> (05/01/2025)

New Atlas. (2025). *Proteus: Fabien Cousteau'nun su altı ISS istasyonu* [Web sayfası]. <https://newatlas.com/marine/proteus-fabien-cousteau-underwater-iss-station/> (07/01/2025)

8gen-ART

e-ISSN: 2792-0569

Ayşenur KANDEMİR *

<https://orcid.org/0000-0002-9558-2984>
Eposta: aysenur.kandemir@nisantasi.edu.tr
İstanbul Nişantaşı Üniversitesi
Sanat ve Tasarım Fakültesi
İç Mimarlık (İngilizce)
İstanbul/Türkiye

* Sorumlu yazar
(Corresponding author)

Araştırma makalesi (Research Article)

Gönderilme tarihi/Submission date
01.09.2025
Kabul tarihi/Accepted date
10.12.2025
Yayınlanma tarihi/Publishing date
30.12.2025

2025

Cilt/Volume : 5 Sayı/Issue :1
Sayfa: 67-85 Doi: 10.53463/8genart.20250392

DİJİTAL DENEYİM MÜZELERİ VE SERGİLERİNDE MEKÂNSAL ALGI: KULLANICI PERSPEKTİFİNDEN BİR İNCELEME

ÖZET

Bu çalışma, dijital deneyim müzeleri ve sergilerinde mekânsal algının kullanıcı perspektifinden incelenmesini amaçlamaktadır. Örneklem olarak seçilen; "Efes Deneyim Müzesi", "İBB Dijital Deneyim Müzesi" ve "Kandinsky: Mavi Süvari'nin Yolculuğu Dijital Sergisi" üzerinden gerçekleştirilen analizlerde, mekânın algılanmasında etkili olan duyuşsal faktörler bütüncül bir yaklaşımla ele alınmıştır. Renk, ışık, doku ve malzeme, biçim ve form, ölçü ve oran, ısı, ses ve koku unsurları üzerinden yapılan değerlendirmeler, dijital sergilerin klasik müze mekânlarından farklı olarak çok duyulu bir deneyim sunduğunu göstermektedir. Çalışmada elde edilen bulgular, dijital projeksiyonlar, hologramlar ve etkileşimli teknolojiler aracılığıyla mekânın sınırlarının yeniden tanımlandığını; görsel, işitsel ve zihinsel uyarıların birleşerek katılımcıda derinlemesine bir deneyim yarattığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda dijital deneyim mekânları, ziyaretçiyi pasif bir izleyici olmaktan çıkarıp aktif bir katılımcıya dönüştürmekte; mekânsal algıyı bireysel, kültürel ve duyuşsal katmanlarda şekillendirmektedir. Sonuç olarak, dijital müzeler ve sergiler, çağdaş sanat ve kültürel mirasın aktarımında yalnızca estetik bir araç değil, aynı zamanda kullanıcı odaklı algısal bir deneyim alanı olarak değerlendirilmektedir. Bu yönüyle çalışma, dijitalleşmenin müzecilik ve sergi tasarımı mekânsal algı boyutuna getirdiği yenilikleri vurgulamakta ve alandaki geleceğe yönelik araştırmalara katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Deneyim Müzeleri/Sergileri, Mekânsal Algı, Duyuşsal Faktörler, Kullanıcı Deneyimi

SPATIAL PERCEPTION IN DIGITAL EXPERIENCE MUSEUMS AND EXHIBITIONS: A USER-CENTERED ANALYSIS

ABSTRACT

The current study examines spatial perception in digital experience museums and exhibitions from the user's perspective. The analyses conducted on the cases, "Ephesus Experience Museum," "IMM Digital Experience Museum," and "Kandinsky: Journey of the Blue Rider Digital Exhibition", address the sensory factors that influence the perception of space through a holistic approach. Evaluations on color, light, texture and material, form and shape, scale and proportion, temperature, sound, and smell demonstrate that digital exhibitions, unlike traditional museum spaces, offer a multisensory experience. The findings reveal that digital projections, holograms, and interactive technologies redefine spatial boundaries, creating an immersive experience where visual, auditory, and cognitive stimuli converge. Digital experience spaces transform visitors from passive spectators into active participants, shaping spatial perception on individual, cultural, and sensory levels. Consequently, digital museums/exhibitions are considered aesthetic tools for transmitting contemporary art and cultural heritage and user-oriented perceptual experience environments. This study highlights the innovations brought by digitalization to the spatial perception dimension of museology and exhibition design, contributing to future research in the field.

Keywords: Digitalization, Experience Museums/Exhibitions, Spatial Perception, Sensory Factors, User Experience.

1. GİRİŞ

Tarihsel olarak kültürel mirasın korunması, sergilenmesi ve aktarılması işlevini üstlenen müzeler, günümüzde bilgiye erişimi kolaylaştıran, kullanıcıyla iletişim kurabilen ve kullanıcı odaklı deneyim sunan dijital mekânlara dönüşmektedir. 21. yüzyıldaki teknolojik gelişmeler, müze ve sergi alanlarını yalnızca bilgi aktarımının gerçekleştiği mekânlar olmaktan çıkararak, çok duyulu deneyimlerin yaşandığı interaktif ortamlara dönüştürmüştür. Geleneksel müzecilik anlayışının metinsel ve çoğunlukla görsel odaklı yapısı ise, yerini dijital teknolojilerle desteklenen, ziyaretçiye merkeze alan dinamik deneyim mekânlarına bırakmıştır. Bu bağlamda, dijital teknolojilerin fiziksel müzelere ve sergi mekânlarına entegrasyonu, yalnızca sergilenen içeriğin sunum biçimini değil, aynı zamanda kullanıcıların mekânı algılama, yön bulma ve mekânla etkileşim kurma biçimlerini de yeniden şekillendirmektedir (Parry, 2007).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na (2025) göre müze, "Tarihi eserleri tespit eden, bilimsel yöntemlere açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koruyan, tanıtan, sergileyen, eğitim programları aracılığıyla tarihi eserler konusunda halkı bilinçlendirerek toplumun kültür düzeyini yükseltmeyi amaçlayan eğitim, bilim ve sanat kurumlarıdır. Müzeler, bulunduğu kentin prestij yapıtlarındandır." şeklinde, TDK'ye (2025) göre ise, "Sanat ve bilim eserlerinin veya sanat ve bilime yarayan nesnelerin saklandığı, halka gösterilmek için sergilendiği yer" olarak tanımlanmaktadır. International Council of Museums tarafından yapılan tanıma göre müze, "Toplunun hizmetinde olan, kâr amacı gütmeyen, sürekli bir kurumdur. Somut ve soyut mirası araştırır, toplar, korur, yorumlar ve sergiler. Halka açık, erişilebilir ve kapsayıcıdır; çeşitliliği ve sürdürülebilirliği teşvik eder. Etik ve profesyonel biçimde, toplulukların katılımıyla çalışır ve iletişim kurar; eğitim, keyif alma, düşünme ve bilgi paylaşımı için çeşitli deneyimler sunar" şeklindedir (ICOM, 2022). 2022 yılında ICOM (International Council of Museums) tarafından güncellenen tanım, müzelerin koleksiyon merkezli mekânlardan ziyade erişilebilirliği, kapsayıcılığı ve topluluk katılımını merkezine alan deneyim alanları olarak yeniden konumlandırmıştır. Bu doğrultuda, dijital araçların mekânsal kurguya entegrasyonu, ziyaretçiyle etkileşimi güçlendiren tasarım unsurlarının yaygınlaşmasına sebep olmuştur.

Müzelerde yaşanan teknolojik gelişmeler ve dijitalleşme süreci, geleneksel müzecilik anlayışının yerini modern müzecilik yaklaşımlarına bırakmasına zemin hazırlamıştır. Bu dönüşüm, müzelerin toplumsal rollerinin ön plana çıkmasıyla birlikte, nesne ve koleksiyon odaklı "geleneksel müzecilik" anlayışının yerine; "yeni müzecilik teorisi", "yeni müze" ya da "eleştirel müze teorisi" olarak tanımlanan, ziyaretçi ve iletişim odaklı bir anlayışın gelişmesine olanak tanımıştır (Uluğ, 2020). Yeni müzecilik, yalnızca kuramsal bir değişim değil; aynı zamanda müze pratiklerinde ve kurum kimliğinde köklü bir dönüşümü ifade etmektedir. Ross'un (2004) belirttiği üzere, 1970'lerden itibaren ekonomik, politik ve toplumsal baskılar, müzelerin koleksiyon merkezli yapıdan uzaklaşarak ziyaretçi odaklı bir misyona yönelmesine neden olmuştur. Bu yaklaşımda müzecilik anlayışı, kavramsallaştığı biçimiyle "yorumlama" işlevine evrilerek kültürel anlamın tek taraflı olarak aktarımından, toplulukların farklı seslerini yansıtan ve kültürel çeşitliliği teşvik eden bir temsil anlayışına geçilmiştir (Bauman, 1987). Bu bağlamda, özellikle son yıllarda dijital teknolojilerin müze pratiklerine entegre edilmesi, yeni müzecilik anlayışını destekleyen ve ziyaretçi deneyimini zenginleştiren yenilikçi sergileme biçimlerinin önünü açmıştır.

Dijital deneyim müzeleri ve sergileri, artırılmış gerçeklik (AR), sanal gerçeklik (VR), projeksiyon haritalama, çoklu ekran teknolojileri ve ses-mekân entegrasyonları gibi ileri teknolojilerden yararlanarak ziyaretçilere zamansal, mekânsal ve duyuşsal açıdan

katmanlı bir anlatı sunmaktadır (Akçaova & Köse-Doğan, 2020). Bu yaklaşım, yalnızca bilgi aktarımını değil; aynı zamanda ziyaretçinin mekânla kurduğu estetik, duyuşsal ve etkileşim temelli ilişkiyi de yeniden yapılandırmaktadır. Mevcut literatürde bu tür deneyimsel tasarımların etkileri çoğunlukla kullanıcı memnuniyeti, bilgi edinme süreçleri veya teknolojik etkileşim boyutları üzerinden ele alınmış olsa da iç mekân algısının çok boyutlu ve bütüncül analizine odaklanan çalışmaların sayısı oldukça sınırlıdır. İç mekân algısı; renk, ışık, doku ve malzeme, biçim ve form, ölçü ve oran, ısı, ses ve koku gibi çeşitli fiziksel ve duyuşsal bileşenlerin kullanıcı zihninde oluşturduğu bütünsel deneyimle ilgilidir (Pallasmaa, 2005; Malnar & Vodvarka, 2004). Bingöl ve Bilgiç (2025), çalışmalarında akustik, sıcaklık, koku ve aydınlatma gibi unsurları “sosyal faktörler”; doku, malzeme ve renk gibi unsurları ise “tasarım faktörleri” olarak sınıflandırmıştır. Özellikle dijital deneyim odaklı sergileme pratiklerinde bu öğeler, teknolojik anlatımlarla birleşerek kullanıcıda daha yoğun, katılımcı ve etkileşimli bir mekânsal farkındalık yaratmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, dijital teknolojilerle yeniden şekillenen müze ve seri mekânlarının kullanıcı algısına etkisini, belirli algısal faktörler üzerinden incelemektir. Bu doğrultuda çalışma kapsamında üç örnek olay seçilmiştir: “Efes Deneyim Müzesi”, “İBB Dijital Deneyim Müzesi” ve “Kandinsky: Mavi Süvari’nin Yolculuğu Dijital Sergisi”. Söz konusu örnekler hem sergileme kurguları hem de teknolojik altyapıları açısından farklı deneyim tasarımlarına sahip olmaları nedeniyle tercih edilmiştir. Araştırma, nitel bir yöntem benimsenerek yürütülmüş; sergiler doğrudan araştırmacı tarafından ziyaret edilip gözlemlenmiş ve fotoğraflanmıştır. Elde edilen görseller, iç mekân algısını şekillendiren sekiz ana faktör (renk, ışık, doku ve malzeme, biçim ve form, ölçü ve oran, ısı, ses ve koku) doğrultusunda görsel içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Analiz süreci betimsel bir yaklaşımla yapılandırılmış ve örnekler arası karşılaştırmalı inceleme gerçekleştirilmiştir. Böylece dijital deneyim sergilerinin duyuşsal düzeyde nasıl farklılaştığı ve kullanıcı algısında ne tür etkiler yarattığı ortaya konmuştur. Çalışmanın, hem dijital müze ve sergi tasarımlarına ilişkin mevcut literatüre katkı sunması hem de iç mekân tasarımında algısal faktörlerin önemini vurgulaması bakımından anlamlı olduğu düşünülmektedir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Dijitalleşme Sürecinde Deneyim Odaklı Müze ve Sergi Tasarımı

21. yüzyılda hızlanan dijitalleşme süreci, müze ve sergi mekânlarının tasarımında köklü bir dönüşümü beraberinde getirmiştir. Geleneksel müzecilik anlayışında koleksiyonların korunması, sergilenmesi ve belgelenmesi öncelikli iken; günümüzde ziyaretçiyi merkeze alan, etkileşimli ve çok duyulu deneyimlerin ön plana çıktığı yeni bir yaklaşım benimsenmektedir. Bu dönüşüm, teknolojik belirleyiciliğin etkisiyle şekillenmekte olup, dijitalleşme yalnızca teknik bir yenilik süreci olarak değil, aynı zamanda müzelerin toplumsal işlevlerini yeniden tanımlayan temel bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Vargün’ün (2022) de belirttiği üzere, günümüz “post-dijital çağ” olarak tanımlanmakta ve bu çağın belirleyicisi, teknolojiden çok insan ve insana yönelik tutumlar olmaktadır. Bu bağlamda, müzelerde kullanılan teknolojiler; ziyaretçiye çok katmanlı bir deneyim sunma, etkileşimi artırma, öğrenmeyi destekleme ve mekânla duyuşsal bağ kurma amacıyla insan merkezli bir perspektifle ele alınmaktadır.

Dijitalleşmenin en belirgin yansımalarından biri ise dijital deneyim müzeleri ve sergileridir. Bu müzeler, tarihi, kültürel ve teknolojik bilgileri dijital etkileşim odaklı olarak sunan; akıllı teknolojilerle tasarlanan veya geleneksel müzelerden ayrıran mekânlardır. Akıllı teknoloji kullanan müzeler ise mevcut koleksiyonlarını dijital unsurlarla zenginleştirir. Her iki yaklaşımda da güçlü teknolojik altyapı, ziyaretçiye hitap

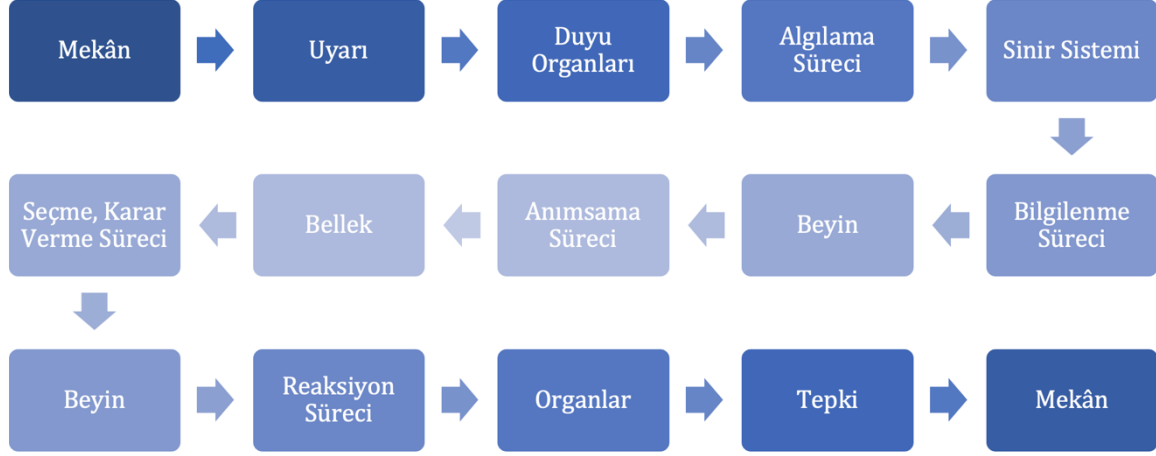
eden içerikler ve kişiselleştirilmiş deneyim sunumu temel unsurlardır (Ünal & Emir, 2024). Bu bağlamda, dokunmatik ekranlar, bilgi kioskuları, PDA'ler ve projeksiyon tabanlı etkileşim araçları yalnızca bilgi sunumunu kolaylaştırmakla kalmamakta; aynı zamanda ziyaretçilerin sergilerle etkileşim süresini uzatmakta ve sosyal iletişimi teşvik etmektedir. Bu tür teknolojiler, ziyaretçilerin eserler hakkında derinlemesine bilgi edinmesini, sergi mekânında yön bulmasını ve diğer ziyaretçilerle düşünce alışverişinde bulunmasını destekleyen araçlar olarak konumlanmaktadır. Nitekim araştırmalar, etkileşimli yorumlama cihazlarının bulunduğu sergilerde “dwell-time” (ziyaretçilerin bir eser karşısında geçirdiği süre) ve “stopping power” (eser önünde durma oranı) gibi ölçütlerde anlamlı artışlar sağladığını göstermektedir (Serrell, 1998, Shettel 2001; Aktaran Vom Lehn & Heath, 2005).

Vargün (2022) “post-dijital” çağ olarak tanımladığı bu dönemde, dijital araçların müze mekânına entegrasyonunun yalnızca teknolojik bir yenilik değil, aynı zamanda mekânsal deneyimin yeniden tasarımı anlamına geldiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda dijitalleşme, fiziksel ve sanal mekânların iç içe geçtiği hibrit bir sergileme ortamı yaratmakta; ziyaretçiler, sergi kurgusunu çok katmanlı bir anlatı olarak deneyimlemektedir. Deneyim odaklı müze ve sergi tasarımı, mekân algısının fiziksel ve duysal bileşenleri; renk, ışık, doku, ses, koku gibi teknolojik unsurlarla bütünleştirilerek mekânsal atmosferin daha yoğun algılanması sağlanmaktadır. Bostancı'nın çalışmasında, SFMOMA “San Francisco Modern Sanatlar Müzesi” ve MORI “Dijital Sanat Müzesi” örneklerinde dijital yüzey projeksiyonlarının, ses tasarımının ve interaktif enstalasyonların, ziyaretçilerin mekânla olan bağı güçlendirdiğini ve sergiyi “yaşanan” bir deneyim haline getirdiğini aktarmaktadır (Bostancı, 2019). Bu yaklaşım hem sergileme estetiğinin hem de ziyaretçi deneyiminin bütüncül bir perspektifle ele alınmasına olanak tanımaktadır. Dolayısıyla dijitalleşme sürecinde deneyim odaklı müze ve sergi tasarımı, yalnızca teknolojik yeniliklerin uygulanması değil, aynı zamanda mekânın anlatı gücünün, etkileşim kapasitesinin ve duysal zenginliğinin yeniden tasarlanmasını gerektirmektedir. Bu yaklaşım, mekânı salt bir sergileme alanı olmaktan çıkararak, ziyaretçi için çok boyutlu bir deneyim ortamına dönüştürmektedir. Böylelikle çağdaş müzecilikte kullanıcı odaklı bir paradigma değişimi gerçekleşmekte ve iç mekân tasarımında deneyimsel faktörlerin önemi her geçen gün artmaktadır. Dolayısıyla dijital deneyim odaklı müze ve sergi tasarımlarının etkili olabilmesi, yalnızca teknolojik unsurlara değil; mekânın algısal bütünlüğünü oluşturan fiziksel ve duysal faktörlerin dengeli biçimde kurgulanmasına da bağlıdır.

2.2. Mekân Algısı: Fiziksel ve Duysal Faktörler

İnsan, fiziksel kapasitesini psikolojik ve sosyokültürel özellikleriyle bütünleştiren bir varlık olup, çevresiyle kurduğu iletişimi, mekân olarak tanımlanan fiziksel ve duysal boyutlarıyla algılabilen alanlarda gerçekleştirmektedir (Kalay, 2023). Mekân, yalnızca eşya ve eylemler için hacim ihtiyacını karşılamakla kalmaz; aynı zamanda güvenlik, konfor ve estetik gereksinimlere de yanıt veren bir unsur olarak yaşamın temelini oluşturur (Güneş & Demirarslan, 2020). Mekân algısı ise bireyin içinde bulunduğu çevreyi yalnızca görsel olarak değil, tüm duyularını kullanarak deneyimlemesi ve bu deneyim aracılığıyla anlamlandırması süreci olarak tanımlanabilir. Bir mekân, sınırlarla belirlenen fiziksel bir hacim olmanın ötesinde, kullanıcıya sunduğu duysal etkileşimlerle varlık kazanır. Bu bağlamda renk, ışık, doku ve malzeme, biçim ve form, ölçü ve oran, ısı, ses, koku gibi unsurlar mekânın duysal bütünlüğünü oluşturan temel bileşenlerdir. Söz konusu faktörler, birey üzerinde yalnızca estetik etkiler yaratmakla kalmaz; aynı zamanda psikolojik algıyı, fiziksel konforu ve mekânla kurulan duysal bağı da doğrudan

şekillendirir. Dolayısıyla mekân, görsel sınırların ötesinde çok katmanlı bir algı süreci aracılığıyla kavranmakta ve kullanıcı deneyimi, farklı duyuların etkileşiminden doğan bütünsel bir yapı olarak ortaya çıkmaktadır. Demirarslan'a (2006) göre bu yapı, duyuşal bütünlüğü oluşturan temel bileşenler ile deneyimler arasındaki ilişkiler üzerinden açıklanabilir (Şekil 1).

Şekil 1. İnsan-mekân etkileşim sürecinde uyarıcı-tepki düzeni (Demirarslan, 2006)

Şekilde ortaya konan bu süreç, mekân algısının yalnızca duyuşal uyarılarla sınırlı kalmadığını; belleğe, kültürel geçmişe ve bireysel ihtiyaçlara bağlı olarak çeşitlendiğini göstermektedir. Mekân algısı, birey ve çevresi arasında kurulan ekolojik bir ilişki olarak tanımlanabilir. Cobb'un (1977) bu tanımı, mekânın yalnızca fiziksel bir olgu değil, bireyin yaşantısıyla kurduğu bütüncül ilişkinin ürünü olduğunu vurgulamaktadır. Her birey yaşadığı mekâna farklı anlamlar yükler ve bu nedenle aynı mekânda bulunan kişiler dahi mekânı farklı biçimlerde yorumlayabilir. Bu farklılıkların oluşmasında kültürel geçmiş, yaşam tarzı, değer yargıları ve bireysel ihtiyaçlar belirleyici unsurlardır. Dolayısıyla mekân algısı sadece fiziksel ve duyuşal faktörlerle sınırlı değildir, aynı zamanda kültürel deneyim ve bireysel gereksinimlerle de biçimlenmektedir (Temurçin & Keçeli, 2015).

Mekân algısı, insanın çevresiyle kurduğu çok boyutlu bir duyuşal etkileşim sürecidir ve beş duyu organı aracılığıyla farklı algı türleri olarak deneyimlenir. Bu algı türleri görsel, işitsel, dokunsal, kokusal ve boyutsal olarak şekillenmektedir. Görsel algı, çevreden gelen renk, ışık, biçim ve form, ölçü ve oran gibi uyarıcıların göz aracılığıyla beyinde imgeye dönüştürülmesi sürecidir. İnsan, çevresine dair izlenimlerinin büyük bir kısmını görme duyusuyla edinir; bu nedenle görsel algı, mekânın tanımlanmasında ve anlamlandırılmasında öncelikli konumdadır (İnceoğlu, 2010; Çağlayan et al., 2014). İşitsel algı ise mekân deneyimine tamamlayıcı bir boyut kazandırır; yankı, sesin tonu veya çevresel gürültü gibi işitsel unsurlar, mekânın atmosferini güçlendirerek kullanıcıda farklı duyuşal etkiler yaratabilir (Kalay, 2023). Dokunsal algı, nesne ya da yüzeyle temas yoluyla ortaya çıkar ve görsel algıya güvenilirlik katar; dokunma eylemi, kullanıcıya mekânı daha kesin bir şekilde kavrama olanağı sunar (Toprak, 2022). Kokusal algı, mekânın hatırlanabilirliğini ve duyuşal bağ gücünü artıran en kalıcı algı türlerinden biridir. Kahve, çikolata veya ahşap kokusu gibi duyumlar, bireyin belleğinde mekânla ilişkili güçlü imgeler ve çağrışımlar bırakır (Pallasmaa, 2016). Boyutsal algı ise mekândaki boşluk-doluluk oranları, ölçek ve ölçü ilişkileri üzerinden şekillenerek genişlik, yükseklik ya da derinlik hissinin oluşmasını sağlar (Uçar, 2021). Dolayısıyla mekân, insan zihninde yalnızca tek bir duyuya hitap eden bir olgu değil; görsel, işitsel, dokunsal, kokusal ve

boyutsal algıların etkileşiminden doğan bütüncül bir deneyim olarak anlam kazanmaktadır.

Mekân algısının oluşumunda beş duyu organına bağlı algı türlerinin yanı sıra, mekânın fiziksel özelliklerini belirleyen çeşitli faktörler de önemli rol oynamaktadır. Renk, mekânın atmosferini ve duygusal tonunu belirlerken; ışık, mekânsal boyutların, biçimlerin ve yüzeylerin algılanma biçimini doğrudan etkilemektedir. Doku ve malzeme, mekânın kimliğini oluşturan ve kullanıcı ile mekân arasında doğrudan temas kurulmasını sağlayan temel unsurlar arasında yer almaktadır. Biçim ve form, mekânın yapısal düzenini tanımlamakta ve görsel algının yönlendirilmesinde kritik bir işlev üstlenmektedir. Ölçü ve oran, mekânın insan ölçeğiyle uyumunu sağlayarak estetik dengeyi güçlendirirken; ısı, kullanıcıların fiziksel konforunu ve mekânla kurduğu etkileşimi belirlemektedir. Ses, mekânın işitsel karakterini şekillendirerek atmosferin yoğunluğunu artırmakta; koku ise hafızada kalıcı izler bırakarak mekânın duygusal olarak hatırlanmasına katkıda bulunmaktadır. Tüm bu faktörler, mekânın yalnızca görsel bir düzen olarak değil, aynı zamanda tüm duylara hitap eden çok katmanlı bir deneyim alanı olarak algılanmasına imkân tanımaktadır.

3. YÖNTEM

Bu araştırma, dijital teknolojilerle yeniden şekillenen sergi ve müze mekânlarının kullanıcı algısına etkilerini incelemek amacıyla nitel bir araştırma yaklaşımı ile yürütülmüştür. Çalışmada, görsel analiz ve betimsel analiz teknikleri kullanılarak üç farklı dijital deneyim mekânı örnek olay olarak incelenmiştir: Efes Deneyim Müzesi, İBB Dijital Deneyim Müzesi ve Kandinsky: Mavi Süvari'nin Yolculuğu Dijital Sergisi. Bu örnekler, sergileme kurguları ve teknolojik altyapıları açısından farklı deneyim tasarımları sunmaları ve güncel örnekler olmaları nedeniyle seçilmiştir. Veri toplama süreci, araştırmacı tarafından gerçekleştirilen yerinde gözlem ve fotografik belgeleme yöntemlerine dayanmaktadır. Ziyaretler sırasında mekânsal düzen, sergileme biçimleri, dijital teknolojilerin kullanımı ve kullanıcı etkileşimi gözlemlenmiş; mekânların farklı bölümlerini, aydınlatma düzenlerini, malzeme ve doku özelliklerini, dijital etkileşim alanlarını ve genel atmosferini yansıtan fotoğraflar çekilmiştir. Elde edilen görseller, iç mekân algısını şekillendiren sekiz ana faktör doğrultusunda görsel içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Saban'ın (2009) tanımına göre içerik analizi, basılı, görsel vb. materyallerin sistematik biçimde incelenerek belirli kategoriler kapsamında tematik olarak analiz edilmesini kapsar. Bu araştırmada kullanılan sekiz ana faktör; renk, ışık, doku ve malzeme, biçim ve form, ölçü ve oran, ısı, ses ve koku başlıklarından oluşmaktadır. Her bir faktör için kullanılan analiz boyutları Tablo 1'de özetlenmiştir.

Algısal Faktörler	Açıklama ve Analiz Boyutu
Renk	Kullanılan renk paleti, sıcak/soğuk tonlar, kontrast düzeyi, atmosfer yaratmadaki rolü, tematik bütünlük ile ilişkisi
Işık	Doğal/yapay ışık kullanımı, ışığın yönü ve yoğunluğu, kullanıcı yönlendirme üzerindeki etkisi, dramatik vurgular
Doku ve Malzeme	Dijital yüzeylerin hissiyatı, projeksiyon teknolojileri ile malzeme ilişkisi, mekânda gerçeklik hissini artırıcı/azaltıcı doku kullanımı
Biçim ve Form	Mekânda kullanılan geometrik/organik formlar, akışkanlık, mekânsal geçişlerin biçimsel yapısı
Ölçü ve Oran	İnsan ölçeğine göre mekânın büyüklüğü, hacim kullanımı, boşluk-doluluk dengesi
Isı	Ortam sıcaklığının hissedilen düzeyi, dijital ekipmanların veya ışıktandırmanın ısısal etkisi
Ses	Arka plan sesleri, etkileşimli ses düzenekleri, sesin mekânsal yönlendirmeye katkısı

Koku	Duyusal bütünlükte kokunun varlığı/yokluğu, yapay kokular veya ziyaretçi yoğunluğuna bağlı olarak oluşan doğal kokusal etkiler
-------------	--

Tablo 1. Gözlem Analiz Şablonu

Analiz süreci betimsel bir yaklaşımla yapılandırılmış ve her örnek olay kendi bağlamında ele alındıktan sonra aralarındaki benzerlikler ve farklılıklar karşılaştırmalı olarak ortaya konmuştur. Araştırmada geçerlik ve güvenilirliği sağlamak amacıyla, gözlem verileri ile fotografik belgeler birlikte değerlendirilmiş; ziyaretler sırasında tutulan araştırmacı notları yorumlama sürecinde destekleyici veri olarak kullanılmıştır. Çalışma yalnızca üç dijital deneyim müzesi/sergisi ile sınırlı olup, veriler belirli bir zaman diliminde gerçekleştirilen ziyaretler üzerinden toplanmıştır; bu nedenle sergilerin ilerleyen dönemlerdeki içerik veya teknolojik değişimleri kapsam dışı bırakılmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Efes Deneyim Müzesi

Deneyim Müzesi'nde kullanılan renk paleti, özellikle turuncu, altın sarısı ve mor tonlarının hâkimiyetiyle tarihsel bir atmosfer yaratmakta ve dramatik bir anlatı sunmaktadır. Bu renk tercihleri, antik dönemin ihtişamını çağrıştırmakla izleyicide tarihsel bağlama yönelik duygusal bir yoğunluk uyandırmaktadır. Projeksiyon teknolojileri (video mapping) aracılığıyla duvar, tavan ve zemin yüzeylerine yayılan ışık, mekânın sınırlarını belirsizleştirmekte ve bütüncül bir görsel çevre oluşturarak mekânı üç boyutlu bir deneyim alanına dönüştürmektedir. Özellikle heykel ve figürlerin yansıtıldığı sahnelerde kullanılan dramatik ışık vurguları, eserlerin simgesel değerini güçlendirmekte ve ziyaretçinin mekânla kurduğu estetik bağı yoğunlaştırmaktadır. Böylelikle renk ve ışık, yalnızca görsel algıyı desteklemekle kalmayıp, mekânın duygusal tonunu belirleyen temel faktörler hâline gelmektedir (Şekil 2).

Şekil 2. Müzenin genel görünüm ve yüzeyler (Yazarın fotoğraf arşivinden)

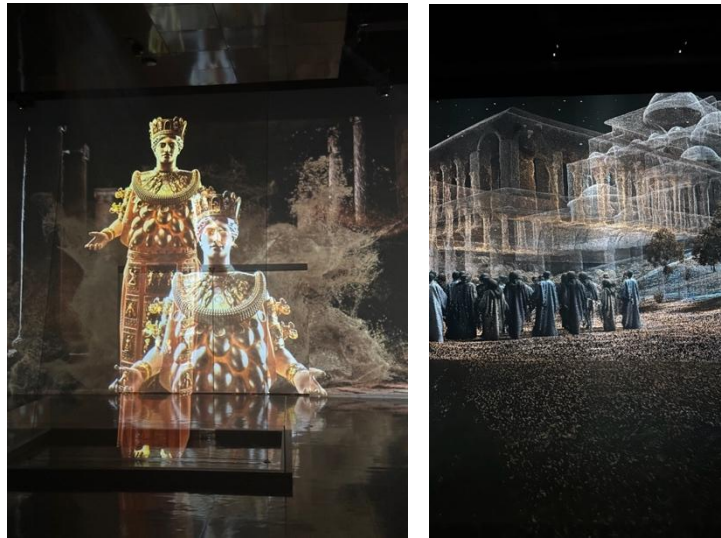
Müzede kullanılan dijital projeksiyon teknolojileri, fiziksel malzeme kullanımını en aza indirerek dijital yüzeyleri mekânın temel bileşeni hâline getirmiştir. Taş duvar, antik kalıntı ya da doğal peyzaj betimlemeleri projeksiyon aracılığıyla yansıtıldığında, ziyaretçide gerçek yüzey deneyimi yanılsaması oluşmaktadır. Zemin kaplamasının yansıtıcı özelliği, projeksiyon ışınlarının mekâna homojen bir biçimde dağılmasını sağlamış; böylece görsel doku, fiziksel dokunun önüne geçmiştir (Şekil 3). Bu durum, ziyaretçilerin dokunsal bir temas yerine görsel yansımalar aracılığıyla doku deneyimi

yaşamalarına neden olmakta; malzemenin algısı, dijital yüzeylerin sunduğu simülasyon üzerinden inşa edilmektedir. Böylelikle doku ve malzeme, geleneksel müzecilikte olduğu gibi somut temas üzerinden değil, dijital görselleştirme teknikleri aracılığıyla deneyimlenmektedir.

Şekil 3. Müzedeki ziyaretçi etkileşimi (Yazarın fotoğraf arşivinden)

Mekânda kullanılan dijital projeksiyonlar, klasik anlamda mimari bir biçim veya form oluşturmak yerine, sanal imgeler aracılığıyla mekânın sınırlarını yeniden kurgulamaktadır. Görsellerde dikkat çeken heykel yansımaları, antik dönem estetiğini temsil eden figüratif formlarla mekâna yerleştirilmekte; böylece ziyaretçi, üç boyutlu algıyı artıran sanal form deneyimi yaşamaktadır. Mekânın yapısal formu dikdörtgen prizma biçiminde oldukça sade tutulmuş; bu yalın mimari kütle, dijital görüntülerin akışkan biçimlerle mekânda ön plana çıkmasına olanak sağlamaktadır. Özellikle insan figürleri ve anıtsal mimari yapılar (örneğin tapınak cepheleri) projeksiyonla yansıtıldığında, mekânın sınırları ortadan kalkmakta ve izleyici kendisini dinamik, geçişli bir sahnenin içinde hissetmektedir (Şekil 4). Böylece form, yalnızca fiziksel hacim üzerinden değil; dijital imgelerin sunduğu görsel çeşitlilikle tanımlanmakta ve ziyaretçi deneyimi için akışkan, değişken bir nitelik kazanmaktadır.

Şekil 4. Müzedeki figüratif yansımalar (sol) ve ritüel sahne yansımaları (sağ) (Yazarın fotoğraf arşivinden)

Efes Deneyim Müzesi'nin mekânsal kurgusu, insan ölçeğini merkez alan bir tasarım anlayışıyla şekillendirilmiştir. Projeksiyon yüzeyleri tavandan zemine kadar bütün duvarları kaplayarak ziyaretçiyi çevrelemekte ve görselleri izleyicinin bakış açısına uygun bir biçimde sunmaktadır. Bu durum, mekânın deneyimlenmesini yalnızca karşıdan izlemeye dayalı olmaktan çıkarıp, katılımcıyı mekânsal bir bütünün parçası hâline getirmektedir. Yansıtılan heykellerin ve mimari yapıların insan ölçeğine göre büyütülmüş oranlarda sunulması, izleyicide anıtsal bir etki yaratmakta ve tarihsel sahnelerin dramatik boyutunu güçlendirmektedir (Şekil 5.). Böylelikle ölçü ve oran, ziyaretçinin kendi bedeniyle dijital imgeler arasında doğrudan bir kıyas yapmasına olanak tanımakta; deneyimi hem bedensel hem de zihinsel düzeyde yoğunlaştırmaktadır.

Şekil 5. Müzede dijital sahneleme (sol) ve Artemis heykeli (sağ) (Yazarın fotoğraf arşivinden)

Müzede ısı faktörü, doğrudan mekânsal deneyimin bir parçası olmaktan çok, dolaylı biçimde dijital teknolojilerin ve aydınlatma düzeneklerinin yarattığı termal etki üzerinden hissedilmektedir. Projeksiyon cihazları ve aydınlatma sistemleri, kapalı mekânda hafif bir sıcaklık oluşturmakta; ancak iklimlendirme düzenekleri bu etkiyi dengeleyerek konforlu bir ortam sağlamaktadır. Böylece ziyaretçiler, yoğun görsel ve işitsel uyarılar arasında fiziksel rahatsızlık yaşamadan müze deneyimine odaklanabilmektedir. Ayrıca projeksiyonlarda kullanılan gün batımı, alev veya duman efektleri, doğrudan fiziksel sıcaklık üretmese de izleyicide sembolik bir ısı algı uyandırarak deneyimi güçlendirmektedir. Dolayısıyla ısı, fiziksel olduğu kadar, görsel temsil yoluyla da algılanan bir deneyim faktörü olarak ortaya çıkmaktadır.

Deneyim Müzesi'nde ses ise mekânsal deneyimin en belirgin tamamlayıcı unsurlarından biri olarak kullanılmaktadır. Müze kurgusunda kullanılan müzik, doğa sesleri ve dramatik efektler, görsel anlatıyla senkronize edilerek ziyaretçiye çok duyulu bir atmosfer sunmaktadır. Özellikle antik dönemi betimleyen sahnelerde kullanılan epik müzik ve yankı efektleri, mekâna derinlik kazandırarak dramatik yoğunluğu artırmaktadır. Ayrıca sesin kulaklıklar aracılığıyla mekânda dağılımı, ziyaretçinin yönelimini belirleyen bir işlev üstlenmektedir; sesin geldiği yöne doğru hareket eden ziyaretçi, kendisini yeni bir sahnenin içinde bulmaktadır. Mekândaki yankı ve akustik özellikler, sesin mekânın boyutlarını algılamada önemli bir ipucu oluşturmalarını sağlamaktadır. Böylece işitsel faktörler, görsel deneyimi desteklemekle kalmayıp, mekânın atmosferini güçlendiren ve ziyaretçi ile müze arasındaki etkileşimi artıran bir rol üstlenmektedir.

Müzede koku, doğrudan mekâna entegre edilmiş bir tasarım unsuru olarak yer almamakla birlikte, görsel ve işitsel anlatılar aracılığıyla zihinsel çağrışımlar tetiklenmektedir. Örneğin, antik kent betimlemelerinde görülen taş yapılar, doğa sahneleri veya ritüel temsilleri, izleyicinin belleğinde tarihsel mekâna özgü kokuları; toprak, taş, tütsü ya da bitki kokularını canlandırabilmektedir. Bu bağlamda koku, fiziksel olarak deneyimlenmese de görsel-işitsel uyarılar aracılığıyla zihinsel bir duyuşsal tamamlayıcılık işlevi görmektedir. Ziyaretçi, mekânın atmosferini yalnızca gördükleri ve duyduklarıyla değil; hayal gücünün çağrıştırdığı kokular aracılığıyla da bütüncül biçimde algılamaktadır.

4.2. İBB Dijital Deneyim Müzesi

Müze deneyimi, Dijital Oda, Sürükleyici Deneyim Odası, Sanal Gerçeklik Odası, Artırılmış Gerçeklik Odası ve Dijital Koridor gibi farklı işlevlere sahip özel mekânlardan oluşmaktadır. Bu alanların her biri, ziyaretçiye farklı bir etkileşim boyutu sunarak algısal faktörler üzerinden çok katmanlı bir deneyim oluşturmaktadır. Dijital Deneyim Müzesi'nde kullanılan renk paleti, özellikle mavi, mor ve yeşil tonlarının hâkimiyetiyle geleceğe dair teknolojik bir atmosfer inşa etmektedir. Bu renkler, ziyaretçide dijital dünyanın estetik kodlarını çağrıştıırken mekâna soğuk, bilimsel ve fütüristik bir karakter kazandırmaktadır. Yoğun mavi ve mor ışık geçişleri, ziyaretçinin mekânı yalnızca görsel olarak değil, duyuşsal düzeyde de deneyimlemesine olanak tanımaktadır. Işık kullanımı ise projeksiyon teknolojileri, LED enstalasyonlar ve ekran yüzeyleri aracılığıyla mekânın sınırlarını belirsizleştirerek, tavan, zemin ve duvarları bütüncül bir görsel çevreye dönüştürmektedir. Bu düzenleme, ziyaretçiyi adeta dijital bir evrenin içine çekmekte ve mekânsal algıyı üç boyutlu bir deneyime taşımaktadır. Özellikle etkileşimli ekranlar ve ışık tüneli benzeri uygulamalar, bireyin mekânı izlemek yerine, içinde hareket ettiği ışığın yönlendirici bir unsur olarak işlev gördüğü bir deneyim alanına dönüştürmektedir (Şekil 6). Böylelikle renk ve ışık, müzenin hem estetik kimliğini hem de mekânsal kurgusunu belirleyen temel bileşenler hâline gelmektedir.

Şekil 6. Müzede yer alan dijital ekranlar (sol) ve fiber optik ışık tüneli (sağ) (Kültür İstanbul, 2024)

Dijital Deneyim Müzesi'nde fiziksel malzemenin rolü geri planda kalırken, dijital yüzeyler ve projeksiyon teknolojileri ön plana çıkmaktadır. Zemin, tavan ve duvarlarda kullanılan düz ve yansıtıcı kaplamalar, ışığın mekâna homojen biçimde yayılmasını sağlayarak görsel dokunun öne çıkmasına imkân tanımaktadır. Böylece ziyaretçilerin algıladığı doku, doğrudan fiziksel yüzeylerden değil, dijital imgelerin oluşturduğu görsel simülasyonlardan beslenmektedir. LED ışık şeritleri, projeksiyon yansımaları ve holografik efektler, dokunsal temas yerine görsel yoğunluğu ön plana çıkaran bir deneyim üretmektedir (Şekil 7). Malzeme seçimindeki bu yalınlık, ziyaretçinin dikkatini fiziksel

detaylardan uzaklaştırarak dijital içeriklerin sunduğu atmosferik etkiye yönlendirmekte; böylelikle doku, klasik anlamda yüzeyin fiziksel niteliği olmaktan çıkarak dijital görsellik aracılığıyla yeniden tanımlanan bir deneyim unsuru hâline gelmektedir.

Şekil 7. Müzedeki dijital panoramik oda ve dijital simülasyon (Yazarın fotoğraf arşivinden)

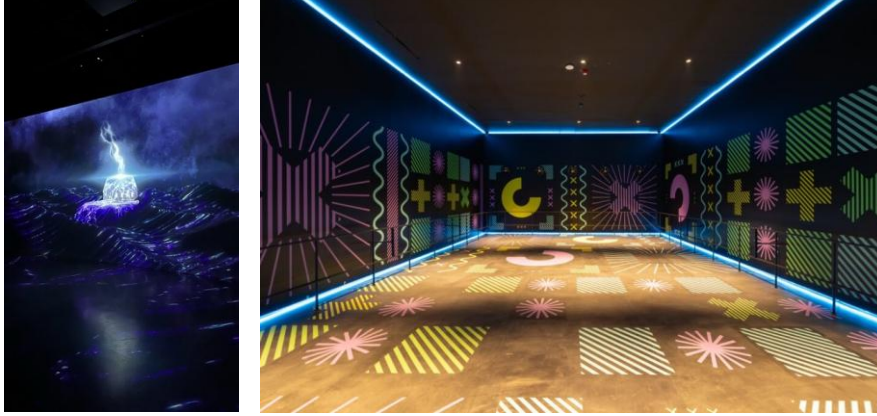
Müze'nin mekânsal biçimlenişi, klasik müze mimarisinden farklı olarak dijital imgeler aracılığıyla tanımlanmaktadır. Mekânın fiziksel yapısı oldukça sade ve nötr tutulmuş, bu yalınlık projeksiyonlarla üretilen görsel formların mekânın asıl belirleyicisi hâline gelmesine olanak sağlamıştır. Duvar, tavan ve zemin yüzeyleri birer projeksiyon alanı olarak kurgulandığından, mekânın formu sabit mimari elemanlardan ziyade sürekli dönüşen dijital imgeler üzerinden şekillenmektedir (Şekil 8). Soyut geometrik desenler, sanal kent manzaraları ya da tarihsel yapı temsilleri gibi görseller, mekânın sınırlarını yeniden tanımlayarak ziyaretçiye akışkan ve değişken bir mekânsal deneyim sunmaktadır. Bu durum, izleyicinin mekânı yalnızca gözlemlediği statik bir alan olarak değil, kendisini içinde konumlandığı dinamik bir ortam olarak algılamasını sağlamaktadır. Böylelikle form hem fiziksel hacim hem de dijital imgelerin sunduğu sanal katmanlar aracılığıyla çok boyutlu bir deneyim niteliği kazanmaktadır.

Şekil 8. Müzede zemin ve duvar yüzey yansımaları (Kültür İstanbul, 2024)

Müzedeki ölçek ve oran, ziyaretçi ile dijital imgeler arasındaki ilişkiyi yönlendiren temel unsurlardan biridir. Projeksiyon yüzeylerinin tavadan zemine kadar uzanması, görsellerin insan ölçeğini aşan büyüklüklerde yansıtılmasına olanak tanımaktadır. Bu durum, ziyaretçiyi çevreleyen görsellerin etkisini artırmakta ve izleyicinin kendisini sahnenin bir parçası olarak hissetmesini sağlamaktadır. Sanal şehir manzaraları ya da

anıtsal yapı temsilleri, insan ölçeğinin üzerinde kurgulanarak anıtsal bir etki yaratmaktadır. Böylece ziyaretçi, kendi bedeni ile dijital formlar arasında doğrudan bir karşılaştırma yapabilmekte, mekânı hem bedensel hem de zihinsel düzeyde daha yoğun biçimde deneyimlemektedir. Bunun yanında, bazı alanlarda kullanılan etkileşimli paneller ve VR gözlük istasyonları insan ölçeğine uygun biçimde tasarlanmış, böylelikle bireysel deneyim ile toplu deneyim arasında bir denge kurulmuştur (Şekil 9). Dolayısıyla ölçü ve oran, mekân deneyimini yalnızca görsel düzeyde değil, bedensel ve algısal düzeyde de yoğunlaştırarak ziyaretçiye çok katmanlı bir mekânsal algı sunmaktadır.

Şekil 9. Müzedeki dijital doğa yansıması (sol) (Yazarın fotoğraf arşivinden) ve sanal gerçeklik deneyim alanı (sağ) (Kültür İstanbul, 2024)

Dijital Deneyim Müzesi'nde ısı, doğrudan tasarımsal bir unsur olmaktan ziyade teknolojik altyapının dolaylı etkileri üzerinden hissedilmektedir. Projeksiyon cihazları, LED paneller ve ışık sistemleri mekânda belirli bir termal yük oluşturabilecek potansiyele sahip olsa da gelişmiş iklimlendirme düzenekleri bu etkiyi dengeleyerek ziyaretçilere konforlu bir ortam sağlamaktadır. Böylece yoğun ışık oyunları ve dijital enstalasyonlar sırasında bile mekânın sıcaklığı, deneyimi olumsuz etkilememektedir. Öte yandan dijital yansımalarla kullanılan enerji akışı gibi görsel temsiller fiziksel sıcaklık yaratmamakla birlikte ziyaretçide sembolik bir ısı algı uyandırmakta ve müze deneyimine ek bir duyuşal katman kazandırmaktadır.

Müze de ses, mekânsal deneyimin en güçlü tamamlayıcı unsurlarından biri olarak kurgulanmıştır. Farklı bölümlerde kullanılan tematik müzikler, doğa sesleri ve elektronik efektler, görsel projeksiyonlarla senkronize edilerek ziyaretçiyi çok duyulu bir atmosfere taşımaktadır. Özellikle tematik alanlarda sesin ritmi ve yoğunluğu, mekânın dramatik etkisini artırmanın yanı sıra ziyaretçinin yönelimini de belirlemektedir. Yankı efektleri derinlik algısını güçlendirirken, lokal olarak konumlandırılmış hoparlörler belirli sahnelerle odaklanmayı teşvik etmektedir. Böylece işitsel kurgu, mekânın dramatik atmosferini yoğunlaştırmakla kalmaz, aynı zamanda ziyaretçinin mekânla kurduğu duygusal bağı da derinleştirir. Farklı ses katmanlarının üst üste bindirilmesiyle oluşan akustik yoğunluk ise izleyiciyi yalnızca görsel bir seyirci olmaktan çıkararak mekânın içinde aktif bir katılımcı gibi hissettirir.

Dijital Deneyim Müzesi'nde koku, doğrudan mekâna entegre edilmiş bir unsur olarak yer almamaktadır. Bununla birlikte, görsel ve işitsel anlatılar aracılığıyla ziyaretçilerin belleğinde kokusal çağrışımlar tetiklenmektedir. Özellikle doğa sahneleri, tarihi şehir tasvirleri ya da enerji akışı temalı görseller, izleyicide toprak, bitki, taş veya duman gibi kokuları algılamasına sebep olmaktadır. Böylelikle koku, fiziksel bir deneyim boyutu

olarak bulunmasa da hayali olarak müze atmosferine dâhil olmakta ve mekânın duygusal bütünlüğünü tamamlayan zihinsel bir katman haline gelmektedir.

4.3. Kandinsky: Mavi Süvari'nin Yolculuğu Dijital Sergisi

Kandinsky'nin eserlerinden yola çıkan dijital sergi, rengin duygusal ve simgesel gücünü mekâna taşımaktadır. Yoğun kırmızı, sarı, mavi ve yeşil tonları, ziyaretçilerin algısında güçlü bir kontrast yaratarak mekânı dinamik bir atmosfere dönüştürmektedir. Renklerin bu şekilde büyük ölçekli yüzeylere yansıtılması, izleyiciyi yalnızca sanat eserine bakan bir gözlemci olmaktan çıkarıp onun içine dahil eden bütüncül bir görsel çevre oluşturmaktadır. Özellikle birincil renklerin çarpıcı birlikteliği, Kandinsky'nin resimlerinde vurguladığı ruhsal titreşimleri mekânsal boyuta taşımakta; ziyaretçiler renk aracılığıyla ritmik ve duygusal bir deneyim yaşamaktadır. Işık faktörü, projeksiyon teknolojileri önceki örneklerde de görüldüğü üzere sergi mekânının sınırlarını belirsizleştirmekte ve duvarları akışkan bir tuval gibi yeniden tanımlamaktadır (Şekil 10). Görsellerin hareketli geçişleriyle birlikte ışığın yoğunluğu artıp azalmakta, bu da izleyicide hem dramatik bir etki hem de süreklilik hissi yaratmaktadır. Özellikle koyu arka fon üzerine yansıtılan parlak renkler, kontrastı güçlendirerek derinlik yansımasını artırmakta ve mekânın üç boyutlu algısını desteklemektedir. Böylece ışık, yalnızca eserlerin görünürlüğünü sağlayan bir unsur değil, aynı zamanda serginin atmosferini kuran temel mekânsal öğelerden biri haline gelmektedir.

Şekil 10. Sergideki ziyaretçi etkileşimi (sol) ve genel görünüm (sağ) (Eleman, 2025)

Sergide doku, fiziksel yüzeylerin niteliğinden çok dijital projeksiyonların yarattığı görsel etkiler üzerinden deneyimlenmektedir. Kandinsky'nin fırça darbelerinin, boya yoğunluklarının ve tuval yüzeyinde bıraktığı izlerin dijital ortama yansıtılması, izleyicide resmin dokusal karakterini hissettiren bir yansıma oluşturmaktadır. Bu durum, ziyaretçilerin tuvalin fiziksel dokusuna dokunmasalar bile, görsel yansımalar aracılığıyla sanatsal yüzeyle zihinsel bir temas kurmalarını sağlamaktadır. Malzeme kullanımında ise mekânın yüzeyleri nötr tutulmuş, duvarlar, zemin ve tavan projeksiyon için birer arka plan olarak işlevlendirilmiştir. Siyah ve mat yüzeylerin tercih edilmesi, projeksiyonların daha canlı görünmesini sağlamak ve dijital dokunun öne çıkmasına olanak tanımaktadır (Şekil 11). Böylelikle fiziksel malzeme arka planda kalırken, görsel dokular mekânın algısal kimliğini belirlemektedir. Bu bağlamda Kandinsky'nin resimlerindeki soyut dokusal katmanlar, dijital sergide büyütülmüş ve mekâna yayılmıştır. Fırça izlerinin pikselleşerek çoğaltılması, yüzeylerin akışkan ve titreşimli bir nitelik kazanmasına yol açmaktadır. Böylece doku, yalnızca sanat eserinin detaylarında değil, mekânın bütününde hissedilen dinamik bir deneyim alanına dönüşmektedir.

Şekil 11. Sergideki soyut kompozisyonların projeksiyonla mekâna yansıtılması (Yazarın fotoğraf arşivinden)

Kandinsky'nin sanatında öne çıkan soyut geometrik biçimler, daireler, üçgenler, çizgiler ve ritmik kompozisyonlar, dijital sergi mekânında üç boyutlu ve mekânsal bir forma dönüştürülmüştür. Projeksiyon teknolojileri sayesinde bu soyut biçimler yalnızca duvar yüzeylerinde belirmiş; böylece mekânın sabit sınırları çizilerek izleyicinin çevresini kuşatan akışkan bir görsel alan oluşturulmuştur. Sergide kullanılan geniş ölçekli projeksiyonlar, Kandinsky'nin tablolarındaki formları büyütürerek mekânsal bir organizasyona taşımaktadır (Şekil 12). İzleyici, yalnızca resimlere bakan bir konumda değil; geometrik formların arasında dolaşan, onların çevrelediği bir deneyim alanının içinde konumlanmaktadır. Bu durum, Kandinsky'nin resimlerindeki soyut dinamizmi fiziksel ölçekte deneyimlemeye imkân tanımaktadır. Ayrıca mekânın endüstriyel mimari özellikleri (açıkta bırakılmış taşıyıcı kirişler, yüksek tavan) dijital formların vurgusunu güçlendirmekte, soyut biçimlerin mekânsal bir düzenle iç içe geçmesini sağlamaktadır. Form bu bağlamda yalnızca sanat eserinin estetik ögesi olarak değil, mekânın bütünü tanımlayan bir unsur olarak işlev görmektedir.

Şekil 12. Sergide yer alan geometrik soyutlama ve dairesel formların yüzeylere yansıtılması (Yazarın fotoğraf arşivinden)

Kandinsky'nin eserlerinde öne çıkan dairesel ve geometrik formlar, dijital sergide büyütülerek mekânın tüm yüzeylerine yayılan anıtsal bir ölçek kazanmıştır. Özellikle daire dizilimleri veya çoklu geometrik kompozisyonların geniş projeksiyonlarla duvarlara yansıtılması, izleyicinin bu imgeleri insan ölçeğinin çok üzerinde algılamasına olanak tanımaktadır. Böylelikle resimlerdeki ritmik tekrarlar, mekânda bedensel ölçekte deneyimlenebilir hâle gelmektedir. Bu ölçek farklılığı, izleyicide hem hayranlık hem de

yoğun bir dramatik etki yaratmaktadır. İzleyici, kendi bedenini geometrik formlarla kıyaslama imkânı bulmakta; böylece mekân deneyimi yalnızca görsel bir algı olmaktan çıkıp bedensel ve algısal bir katman kazanmaktadır. Öte yandan, serginin bazı bölümlerinde formlar daha küçük ve detaylı ölçeklerde yansıtılarak, ziyaretçiye odaklanmaya yönelik daha kişisel bir deneyim alanı sunulmaktadır. Bu karşıtlık, mekânın deneyimini çok katmanlı hâle getirmekte ve Kandinsky'nin soyut diline uygun bir çeşitlilik yaratmaktadır.

Şekil 13. Sergideki lokal yansımalar (Yazarın fotoğraf arşivinden)

Kandinsky sergisinde ısı, doğrudan tasarıma eklenen bir unsurdan ziyade, projeksiyon ve ışık ekipmanlarının yarattığı dolaylı termal etkiler üzerinden hissedilmektedir. Mekânın teknik altyapısı ve iklimlendirme düzeni, VRF klima sistemi aracılığıyla bu ısı yükü dengeleyerek ziyaretçilere konforlu bir ortam sunmaktadır. Bununla birlikte, yoğun kırmızı ve sarı paletlerin kullanıldığı sahneler, fiziksel sıcaklık üretme de izleyicide sembolik bir ısı çağrışımı oluşturarak deneyimin algısal yoğunluğunu artırmaktadır.

Sergide ses, görsel ritimle eşzamanlı kurgulanmış bir atmosfer unsuru olarak işlev görmektedir. Dinamik müzik parçaları ve elektronik efektler, hareketli projeksiyonlarla senkronize edilerek soyut kompozisyonların ritmini işitsel düzeyde pekiştirmektedir. Sesin yoğunluk ve yönlülük düzeni, izleyicinin mekânda dolaşımını yönlendirmekte; kimi bölümlerde yankı etkisi derinlik hissini güçlendirirken, lokalize hoparlörler belirli sahnelere odaklanmayı teşvik etmektedir. Böylece ziyaretçi, yalnızca görsel bir izleyici olmaktan çıkıp sahnenin işitsel-dijital akışına katılan etkin bir özneye dönüşmektedir.

Koku, fiziksel olarak mekâna entegre edilmese de renk ve hareketin ortaklaşa kurduğu anlatı izleyicide kokusal çağrışımları tetiklemektedir. Özellikle organik biçimlerin ve sıcak renk kümelerinin öne çıktığı sahneler, boya, vernik ya da atölye atmosferine ilişkin zihinsel imgeleri harekete geçirmektedir. Dolayısıyla koku, dolaylı ve zihinsel bir katman olarak serginin duyusal bütünlüğünü tamamlarken, izleyicinin deneyimi, görsel-işitsel uyaranlara eşlik eden anı ve çağrışımlarla derinleşmektedir.

5. SONUÇ

Bu çalışma, mekân algısının yalnızca fiziksel boyutlarla değil, duyusal ve kültürel katmanlarla da şekillenen çok boyutlu bir deneyim olduğunu ortaya koymuştur. Renk, ışık, doku ve malzeme, biçim ve form, ölçü ve oran, ısı, ses ve koku gibi faktörlerin her biri, çağdaş dijital müze ve sergi mekânlarında ziyaretçi deneyimini farklı açılardan zenginleştirmektedir. Çalışmada incelenen “Efes Deneyim Müzesi”, “İBB Dijital Deneyim Müzesi” ve “Kandinsky: Mavi Süvari'nin Yolculuğu Dijital Sergisi” örnekleri, teknolojik olanakların mekânsal algıyı dönüştürme gücünü somut biçimde göstermektedir.

Efes Deneyim Müzesi'nde tarihsel bir anlatı, projeksiyon ve ışık kurguları aracılığıyla yeniden inşa edilmiş; ziyaretçi, çok katmanlı görsel-işitsel uyarılar sayesinde mekânın bir parçası haline gelmiştir. İBB Dijital Deneyim Müzesi'nde ise teknoloji, mekânın fiziksel sınırlarını aşarak sanal imgelerle tanımlanmış yeni bir estetik atmosfer yaratmıştır. Bu mekânda malzeme sadeliği, dijital yüzeylerin ön plana çıkmasına olanak tanımış; ışık ve ses, mekânın temel biçimlendirici unsurları haline gelmiştir. Kandinsky sergisinde ise sanatın soyut dili dijital projeksiyonlarla mekâna aktarılmış; izleyici, renk ve biçim yoğunluğu aracılığıyla sanatsal üretimin duysal karşılıklarını deneyimlemiştir.

Algısal Faktörler	Efes Deneyim Müzesi	İBB Dijital Deneyim Müzesi	Kandinsky: Mavi Süvari'nin Yolculuğu Dijital Sergisi
Renk	Turuncu, altın sarısı ve mor tonlarıyla tarihsel bir atmosfer yaratılmış ve anıtsal etki güçlendirilmiştir.	Mavi, mor ve yeşil tonları hâkimdir; teknolojik, soğuk ve fütüristik bir atmosfer inşa edilmiştir.	Kırmızı, sarı ve mavi paletler kullanılmış; ekspresyonist yoğunluk ve soyut anlatım ön plana çıkmıştır.
Işık	Video mapping teknolojisi ile tüm yüzeylerde ışık vurguları oluşturulmuştur.	LED enstalasyonlar ve projeksiyonlar, ışığın yönlendirici bir unsur olarak kullanılmasına olanak tanımıştır.	Işık, resimlerin ritmiyle eşzamanlı projeksiyonlar aracılığıyla mekânın dinamik yapısını etkilemiştir.
Doku ve Malzeme	Dijital projeksiyonlarla taş yüzey ve doğal peyzaj yansımaları verilmiş; yansıtıcı zemin görsel dokuyu güçlendirmiştir.	Fiziksel malzeme minimal düzeyde kullanılmış; yüzeyler dijital imgeler üzerinden tanımlanmıştır.	Dijital yüzeyler, resimsel dokuyu izleyiciye aktarmış; boya ve atölye atmosferine ilişkin çağrışımlar uyandırmıştır.
Biçim ve Form	Sanal heykeller ve tapınak cepheleriyle akışkan bir form yaratılmış; mekânın sınırları dijital imgelerle yeniden kurgulanmıştır.	Soyut geometriler ve sanal kent manzaralarıyla form sürekli dönüşüm halinde sunulmuştur.	Soyut biçimler ve geometrik kompozisyonlar mekâna yansıtılarak dinamik bir form algısı oluşturulmuştur.
Ölçü ve Oran	Anıtsal boyutlandırmalar kullanılmış; insan ölçeğini aşan dramatik bir etki sağlanmıştır.	Projeksiyon yüzeyleri tavandan zemine kadar uzanarak insan ölçeğinin üstünde bir mekân tasarım yapılmıştır.	Resimler büyük ölçekli yansıtılarak izleyiciyi saran yoğun bir deneyim oluşturmaktadır.
Isı	Projeksiyon ve ışık sistemleri dolaylı bir termal etki üretmiştir; görsel sahneler (gün batımı, ateş) sembolik sıcaklık çağrışımları yapmıştır.	Teknolojik altyapı ısı yük yaratmış; iklimlendirme sistemleriyle denge sağlamıştır. Enerji temalı görseller sembolik sıcaklık hissi uyandırmıştır.	Fiziksel sıcaklık bulunmamakla birlikte kırmızı ve sarı tonlar sembolik bir ısı algı oluşturulmuştur.
Ses	Epik müzikler ve yankı efektleri kullanılmış; ses, mekânda yönlendirici bir işlev üstlenmiştir.	Doğa sesleri ve elektronik efektler görsel akışla senkronize edilmiştir; ses, ziyaretçinin yönelimini belirlemiştir.	Dinamik müzik ve elektronik sesler soyut kompozisyonlarla bütünleşerek ritmik bir deneyim sunmuştur.
Koku	Fiziksel olarak koku kullanılmamıştır; ancak toprak, taş ve tütsü imgeleri zihinsel çağrışımlar oluşturmıştır.	Fiziksel koku yer almamıştır; doğa ve kent temsilleri kokusal hayal gücünü tetiklemiştir.	Fiziksel koku bulunmamaktadır; renk ve form birliktelikleri boya/atölye atmosferine dair zihinsel çağrışımlar yaratmıştır.

Tablo 2. Dijital deneyim sergilerinin algısal faktörler açısından karşılaştırmalı analiz

Üç örnek üzerinden yapılan bu karşılaştırmalı analiz, dijital sergi mekânlarının ziyaretçi algısını dönüştüren yeni bir müzecilik paradigmasını temsil ettiğini göstermektedir. Bu paradigmada mekân, salt sergilenen objelerin bulunduğu bir alan olmaktan çıkarak, ziyaretçinin tüm duyularını harekete geçiren deneyimsel bir bütünlük kazanmıştır. Dolayısıyla çağdaş müzecilik, yalnızca eserlerin sergilenmesini değil; mekân, teknoloji ve izleyici arasındaki etkileşimin çok boyutlu kurgulanmasını temel almaktadır.

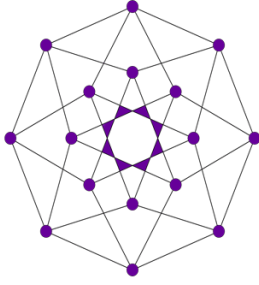
Sonuç olarak, dijital deneyim müzeleri ve sergiler, mekân algısına dair araştırmalara yeni bir perspektif kazandırmakta; mimarlık ve iç mimarlık gibi disiplinlere deneyim odaklı yaklaşımlar geliştirme imkânı sunmaktadır. Bu bağlamda, gelecekte yapılacak araştırmalar için, algısal faktörlerin farklı kültürel ve tematik bağlamlarda nasıl kurgulandığının karşılaştırmalı olarak incelenmesinin, çağdaş müzecilik ve mekân tasarımı alanlarına önemli katkılar sunacağını ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

- Akçaova, A., & Köse-Doğan, R. (2020). Dijital çağda müzecilik anlayışına yenilikçi yaklaşımlar. *IDA: International Design and Art Journal*, 2(1), 67–79.
- Bauman, Z. (1987). *Legislators and interpreters: On modernity, postmodernity, and intellectuals*. Oxford: Polity Press.
- Bingöl, K., & Erten Bilgiç, D. (2025). Sanal gerçeklik (VR) yöntemiyle iç mekan tasarım stüdyolarında öğrencilerin renk tercihlerinin belirlenmesi. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 15(2), 333–346. <https://doi.org/10.7456/tojdac.1614801>
- Bostancı, M. (2019). Dijital müzecilik ve interaktif iletişim: SFMOMA ve MORI Dijital Sanat Müzesi örneklemeleri. *Unimuseum*, 2(2), 34–39.
- Çağlayan, S., Korkmaz, M., & Öktem, G. (2014). Sanatta görsel algının literatür açısından değerlendirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 160–173.
- Cobb, E. M. (1977). *The ecology of imagination in childhood*. Washington, DC: Spring Publications.
- Demirarslan, D. (2006). İç mimarlık öğrencileri için iç mekân tasarımına giriş. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Yayınları.
- Eleman, Ş. (2025). Kandinsky'nin sanatına dijital bir bakış. *Art Dog İstanbul*. Retrieved from <https://artdogistanbul.com/kandinskynin-sanatina-dijital-bir-bakis/>
- Güneş, S., & Demirarslan, D. (2020). Sürdürülebilirlik ve mobilya tasarımında çevreci yaklaşımlar. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 5(6), 81–99.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum algı iletişim* (5. baskı). İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınevi.
- International Council of Museums (ICOM). (2022). Museum definition. Retrieved August 17, 2025, from <https://icom.museum/en/resources/standards-guidelines/museum-definition/>

- Kalay, T. (2023). Kurgusal mekân bağlamında bir yöntem olarak biyomimikrinin sinema eserleri üzerinden analizi (Doctoral dissertation, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul). Retrieved from <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Kalay, T. (2023). Reflections of Yin-Yang philosophy on space design and analysis through examples. *Journal of Interior Design and Academy*, 3(2), 249–268. <https://doi.org/10.53463/inda.20230231>
- Kültür İstanbul. (2024, February 29). İBB Kültür AŞ Dijital Deneyim Müzesi ziyarete açıldı! Retrieved from <https://kultur.istanbul/ibb-kultur-as-dijital-deneyim-muzesi-ziyarete-acildi/>
- Malnar, J. M., & Vodvarka, F. (2004). *Sensory design*. Minneapolis, MN: The University of Minnesota Press.
- Pallasmaa, J. (2005). *The eyes of the skin: Architecture and the senses*. Preface by Steven Holl. London: John Wiley & Sons Ltd.
- Pallasmaa, J. (2016). *Tenin gözleri: Mimarlık ve duyular* (A. U. Kılıç, Trans.; 3rd ed.). İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları.
- Parry, R. (2007). *Recoding the museum: Digital heritage and technology of change*. United Kingdom: Routledge.
- Ross, M. (2004). Interpreting new museology. *Museum & Society*, 2(2), 84–103.
- Saban, A. (2009). Çoklu zeka kuramı ile ilgili Türkçe çalışmaların içerik analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(2), 833–876.
- Serrell, B. (1998). *Paying attention: Visitors and museum exhibitions*. Washington, DC: American Association of Museums.
- Shettel, H. (2001). Do we know how to define exhibit effectiveness? *Curator: The Museum Journal*, 44(4), 327–334. <https://doi.org/10.1111/j.2151-6952.2001.tb01173.x>
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2025). Müze nedir? Retrieved from <https://destek.ktb.gov.tr/TR-134994/muze-nedir.html>
- Temurçin, K., & Keçeli, K. (2016). Bir davranışsal coğrafya çalışması: Isparta şehri örneğinde uluslararası öğrencilerin kentsel mekân algısı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (36), 1–22.
- Toprak, S. (2022). Duyulara ve deneyime dayalı mekan algısının, iç mekan tasarımı üzerindeki etkilerinin incelenmesi: Therme Vals örneği (master's thesis, Başkent Üniversitesi, Ankara). Retrieved from <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

- Türk Dil Kurumu (TDK). (2025). Türk Dil Kurumu sözlükleri. Retrieved August 17, 2025, from <https://sozluk.gov.tr/>
- Uçar, U. E. (2021). İç mekanda boyutsal algı deneyiminin sanal gerçeklik teknolojisi üzerinden irdelenmesi (master's thesis, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul). Retrieved from <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Uluğ, A. B. (2020). Müze sergilerinde artırılmış gerçeklik uygulamaları (master's thesis, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul). Retrieved from <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Ünal, M., & Emir, O. (2024). Dijital deneyim müzelerindeki sergileme biçimi, koleksiyon ve tema yaklaşımlarının incelenmesi. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 12(4), 3267–3277. <https://doi.org/10.21325/jotags.2024.1536>
- Vargün, Ö. (2022). Teknolojinin belirleyiciliğinde müzelerde dijitalleşme süreci ve insan odaklı tasarım yaklaşımları. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 11(92), 565–584. <https://doi.org/10.7816/idil-11-92-09>
- vom Lehn, D., & Heath, C. (2005). Accounting for new technology in museum exhibitions. *International Journal of Arts Management*, 7(3), 11–21. <http://www.jstor.org/stable/41064849>

8gen-ART

e-ISSN: 2792-0569

Esra ARI ÇOKYÜRÜR*

<https://orcid.org/0000-0003-0092-9920>

Eposta: esra.ari.91@gmail.com

Konya Teknik Üniversitesi

Mimarlık ve Tasarım Fakültesi

Mimarlık Anabilimdalı

Konya/Türkiye

Murat ORAL

<https://orcid.org/0000-0003-4848-5417>

Eposta: moral@ktun.edu.tr

Konya Teknik Üniversitesi

Mimarlık ve Tasarım Fakültesi

İçmimarlık Bölümü

Konya/Türkiye

* Sorumlu yazar

(Corresponding author)

Araştırma makalesi
(Research Article)

Gönderilme tarihi/Submission date

18.11.2025

Kabul tarihi/Accepted date

21.12.2025

Yayınlanma tarihi/Publishing date

30.12.2025

2025

Cilt/Volume : 5 Sayı/Issue :1

Sayfa: 86-99 Doi: 10.53463/8genart.20250416

İÇ MİMARLIK EĞİTİMİNDE SANAYİ İŞ BİRLİĞİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

ÖZET

Cumhuriyet Dönemi'nde ortaya çıkan çağdaş eğitim anlayışı, öğrenci olarak tanımlanan tüm bireylere eşit eğitim hakları ve koşulları sunmayı amaçlamaktadır. Bu kalıcı eğitim modelinin yalnızca teoride kalmaması için, özellikle insan yaşamını ve yaşam standartlarını doğrudan etkileyen alanlarda, yerinde ve doğrudan öğrenmeye dayalı uygulama odaklı eğitim yöntemleri geliştirilmiştir.

İç mimarlık eğitiminde bu yaklaşım; teorik derslerin yanı sıra stajlar, atölyeler, fuarlar ve seminerler gibi uygulamalı bileşenlerle sürdürülmekte, öğrencilerin mezuniyet sonrası meslek yaşamına daha kolay uyum sağlamaları hedeflenmektedir. Öğrencilerin sektör temsilcileriyle etkileşim kurlmaları, tasarım sürecinin tüm aşamalarını gözlemlemeleri ve farklı ölçeklerdeki üretim süreçlerini takip etmeleri büyük önem taşımaktadır. Tüm bu deneyimlerin ötesinde, üreticiler, tasarımcılar ve ticari paydaşlar arasında erken iletişim kurulması, öğrencilerin eğitim süreci sonunda piyasada kendilerine yer bulabilmeleri açısından kritik bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda üniversite-sanayi iş birliği başlığı altında yürütülen çalışma, mevcut eksiklikleri ortaya koymayı ve çözüm önerileri sunmayı amaçlamakta; elde edilen bulguların bu alandaki gelecekteki iş birliklerine zemin oluşturması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İç Mekân Tasarımı Eğitimi, Mesleki Gelişim, Sektörel İş birliği, Uygulamalı Eğitim

A STUDY ON THE POTENTIAL VALUE OF INDUSTRY COLLABORATION IN INTERIOR DESIGN EDUCATION

ABSTRACT

The contemporary education process that emerged during the Republican Era aims to provide equal educational rights and conditions to all individuals defined as students. In order for this permanent education model not to remain merely theoretical, practice-oriented learning methods—particularly on-site and firsthand learning—have been developed, especially in fields that directly affect human life and living standards.

In interior architecture education, this approach is sustained through a combination of theoretical courses and practical components such as internships, workshops, fairs, and seminars, enabling students to adapt more easily to professional life after graduation. It is essential for students to engage with industry leaders, observe all stages of the design process, and follow production at various scales. Beyond these experiences, establishing early communication among producers, designers, and commercial stakeholders is crucial in helping students position themselves within the market.

Within this framework, the study on university-industry collaboration aims to identify existing shortcomings and propose solutions, providing a foundation for future collaborations in this field.

Keywords: Industry Collaboration, Interior Design Education, Practical Education, Professional Development

1. THE CONCEPT OF INTERIOR DESIGN AND INTERIOR DESIGN EDUCATION

Interior design is regarded as an interdisciplinary field of design that redefines the physical, functional and aesthetic qualities of a space in accordance with human needs. The discipline of interior design, which interacts with fields such as architecture, industrial design, psychology, sociology and art, has the capacity to reshape the relationship between the individual and their living space within a spatial context. In this context, interior design can be regarded as a profession that extends beyond the domain of visual arrangement. Instead, it signifies a comprehensive design process that encompasses parameters such as user experience, ergonomics, sustainability, environmental awareness, and aesthetic integrity.

The contemporary milieu is characterised by evolving social, technological and environmental dynamics, which are collectively precipitating a transformation in the functional requirements of spaces and user expectations. This, in turn, is resulting in a redefinition of the role of interior design. The evolution of digital design technologies, the propagation of flexible space concepts, the utilisation of sustainable materials, and the integration of universal design principles have served to fortify the identities of interior designers as both designers and researchers. In this process, interior design has evolved into a professional field that goes beyond the production of physical environments, aiming for social sustainability and user well-being.

This multidimensional professional structure is also directly reflected in educational processes. In order to facilitate the acquisition of the necessary knowledge and skills for interior design, education in this field must be experiential and research-oriented, integrating theoretical knowledge transfer with application-based learning methods. Studio-based design courses have been developed to provide students with the skills required to solve problems, think critically, make aesthetic decisions and collaborate in the production process. Furthermore, applied projects, workshops, field research, seminars, and internship programmes are designed to reinforce students' professional knowledge base. Consequently, the educational process guarantees that students are not only endowed with design knowledge but also with professional values such as user-centred thinking, technical expertise, cultural awareness, and ethical responsibility.

Consequently, the concept of interior architecture has evolved beyond the confines of spatial design; it has transformed into a design practice shaped by social sensitivity, capable of managing the interaction between individuals, the environment, and technology. This transformation necessitates the adoption of a dynamic, innovative, and multidisciplinary approach in interior design education, thereby enabling the development of well-equipped interior designers who can shape the future of the profession.

1.1. Definition of the Interior Design Profession

Interior design is defined as the interdisciplinary field of organising the interior spaces of buildings in an aesthetically pleasing, functional and technically sound manner, according to the needs of the users. In this context, an interior designer is a professional who considers not only decorative elements, but also the technical, structural and psychological dimensions of a space. The International Federation of Interior Architects/Designers (IFI) defines interior design as 'the functional, technical, and aesthetic design and implementation of a space in line with user requirements' (IFI, 2011). Similarly, the professional definition provided by the Chamber of Interior Architects in Turkey states that an interior architect manages design and implementation

processes in line with a space's intended use and user expectations (Chamber of Interior Architects, 2004). Thus, the professional role of interior designers is not limited to aesthetic preferences, but encompasses a comprehensive process that enhances quality of life, develops functional solutions and regulates human–space interaction. Aiming to touch every aspect of users' lives and make them easier, interior designers also take on the roles of consultants and supporters, guiding every moment of the process from design to post-delivery.

1.2. Professional Discipline in the Current Process

In the contemporary context, the significance of interior design is progressively rising on both social and environmental fronts. This rise is precipitated by a combination of factors, including the rapid increase in urbanisation, evolving lifestyles, and the emergence of sustainable design principles. The field of interior design has evolved beyond the realm of mere spatial aesthetics, metamorphosing into a discipline that has the capacity to enhance the quality of life of individuals and strengthen the emotional and functional bonds they have with their environment. At this juncture, a comprehensive evaluation of the professional requirements of interior designers can be conducted across four principal domains. Firstly, it is the responsibility of interior designers to ensure that spaces are designed not only aesthetically, but also to meet ergonomic, functional and psychological requirements. This is achieved through the implementation of a user-centred design approach (Pile, 2007). This approach has been demonstrated to enhance user satisfaction and elevate the quality of spatial experience by focusing on human-space interaction.

Secondly, the expertise of interior designers in technical areas such as materials, lighting, acoustics, colour theory and spatial organisation is instrumental in ensuring the accurate, safe and feasible implementation of designs (Kavasoğulları, 2021). In this context, interior design is regarded as a field of practice that straddles the disciplines of engineering and aesthetics.

Thirdly, the development of energy efficiency, environmentally friendly material use and long-lasting spatial solutions in accordance with sustainability principles contributes to both social welfare and environmental awareness (Gürel & Anthony, 2006). In this regard, interior design has evolved into a professional discipline that encompasses not only individual comfort but also ecological balance and the efficient utilisation of resources.

Fourthly, interior designers interpret the lifestyles, tastes and cultural values of users, with a view to producing spaces that meet personal expectations. In so doing, they also guide these expectations in line with aesthetic, functional and contemporary design principles. In this context, the interior designer's role encompasses not only that of a designer but also that of a consultant, interpreter, and innovative problem solver.

In the contemporary era, the field of interior design is undergoing a period of rapid transformation, largely influenced by advancements in digital technologies, sustainable production methodologies, and the increasing prevalence of interdisciplinary collaborations. The integration of computer-aided design (CAD), three-dimensional modelling (3D), augmented reality (AR) and virtual reality (VR) technologies into education and application processes has rendered design processes more interactive and user-focused. Moreover, issues such as social equality, accessibility, preservation of cultural heritage, and environmental sustainability are expanding the ethical and professional responsibilities of the profession.

Consequently, contemporary interior designers are no longer merely specialists who design spaces; they are design professionals who can blend technological, social and ecological contexts, with a view to improving quality of life. They are also sensitive to the needs of the times and embrace a culture of continuous learning.

1.3. Interior Design Education Programme

Interior design education is structured to enable students to acquire theoretical knowledge and practical skills. The process begins with fundamental art and design principles, progressing to courses in spatial design, building science, materials, computer-aided design (CAD/BIM), ergonomics and environmental psychology. In Turkey, undergraduate interior design education generally takes the form of four-year programmes, with a studio-focused approach to course content. Studio courses are considered the most important part of the practical training, developing students' project development, spatial problem-solving, and critical thinking skills (YÖK, 2020). In our country, all schools that accept students through special aptitude tests and/or university entrance exams expect students to produce not only abstract and concrete products related to technical subjects, but also products pointing to different fields of art. This enables them to develop a multifaceted perspective on all demands throughout their professional lives. Prospective colleagues are also expected to develop their perspectives by participating in workshops, competitions, training and reading publications — activities that can be managed individually — and to develop themselves and establish their design lines. It should be noted that theoretical education alone is insufficient for students to earn the title of interior designer. At this stage, a competent perspective is necessary to have a competent perspective.

Throughout their education, students prepare for professional life through compulsory internships, workshops and industry collaborations, as well as national and international projects (Karaçalı, 2018). According to international standards, the criteria set by the Council for Interior Design Accreditation (CIDA) emphasise that students must be equipped with competencies such as sustainable design, ethical responsibility, a user-centred approach and the effective use of digital technologies (CIDA, 2018). In this context, interior design education shows that practical experience enabling direct interaction with the sector, as well as technical and artistic skills, is indispensable for student development.

1.3.1. Project Course-Related Assignments

In the domain of interior design education, project courses represent a pivotal element at the core of professional development, facilitating the evolution of students' identities as designers. Within the scope of project courses, students work on projects of varying scales, such as residential, office, public spaces or exhibition areas, gaining the opportunity to experience all stages of the design process. This process encompasses a wide range of activities, from problem definition to concept development, spatial organisation to material selection, and three-dimensional presentation techniques (Özkan, 2016).

In project courses, students are also expected to analyse user needs, ensure spatial functionality, and integrate current technologies into their designs. In this context, project courses can be regarded not only as a design practice but also as a holistic learning environment that combines research, analysis, creativity, and technical knowledge (Gürsoy, 2021). The projects included in students' portfolios are considered to be among

the most significant outputs that will demonstrate their professional competence upon graduation.

Project sheets prepared during different educational periods and works prepared within the scope of project courses form the foundation of interior architecture education. It is evident that the aforementioned courses facilitate students in the development of solutions to design problems, in addition to the acquisition of critical thinking, research, problem-solving, and alternative scenario development skills. Moreover, project courses can be regarded as a domain in which the foundations of collaboration between interior design education and industry are established. Students frequently encounter contemporary materials and learn new production techniques, and are able to develop their projects in line with real market conditions in workshops and project studios, which are often conducted with the contribution of industry representatives (Özkan, 2016). Consequently, project courses represent the initial point of interaction between students and the industry, thereby accelerating the process of professional adaptation post-graduation.

The project course is not merely an independent course that must be completed within the term. The project course is defined as a process in itself, and students are required to demonstrate a comprehensive understanding of the various topics and phenomena that have been addressed in previous years and terms. They are expected to incorporate these elements into the project in a manner that reflects their accumulated knowledge. The fact that each student undertaking the same project on the same topic approaches the subject from different angles, progresses through different details and scenarios, and reaches a conclusion highlights the diversity of design at this very point.

In this context, it can be argued that the work prepared within the scope of the project course constitutes not only an academic obligation but also one of the most significant components of the professional portfolio. Portfolios have been shown to play a critical role in post-graduation job applications in terms of enabling students to tangibly demonstrate their creativity, design vision, and problem-solving capabilities (Karaçalı, 2018). Consequently, the experiential learning opportunities offered by project courses assume a pivotal role in the academic development of interior architecture students and their professional preparation.

1.3.2. Technical Tours, Workshops and Trade Fair Participation

A fundamental aspect of applied learning methodologies in interior design education is the incorporation of technical tours, workshop activities and participation in professional fairs into the curriculum. These activities provide students with the opportunity to observe and experience the theoretical knowledge they acquire during their education first-hand; at the same time, they enable them to develop their creativity, problem-solving skills and teamwork abilities (Demir, 2019).

The technical visits offered to students provide them with the opportunity to observe production processes directly, in addition to material properties and spatial organisation. Visits to furniture factories, building materials production facilities, interior application construction sites, and design workshops allow students to learn about current industry technologies and innovative applications (Acar, 2017). At these stages, it is expected that participating students will become more interested in the process, pay attention to points of interest, and perhaps make observations that will contribute to their decision-making regarding future field of study choices. Consequently, students are able to experience not

only the conceptual dimension of design but also the dimensions of production, application, and sustainability.

Workshop activities provide intensive and short-term production processes on a specific theme or design problem, with the aim of developing students' creativity and technical skills. Conducted in collaboration with academics and industry professionals, these activities facilitate interdisciplinary interactions and professional networking opportunities for students (Yıldırım, 2020). At this stage, students' competencies in crisis resolution, rapid and analytical thinking, and aptitude for group work are also evaluated. It is expected that participants will demonstrate advancement in accordance with these criteria and produce a tangible outcome.

Furthermore, engagement in professional fairs enables students to remain informed about prevailing trends, materials and technologies within the sector. Participation in national and international interior design, furniture, and design fairs enables students to familiarise themselves with the professional world and provides them with the opportunity to observe and evaluate their own projects on sectoral platforms. These events have been shown to contribute to the enrichment of students' portfolios, the development of their creative ideas, and the enhancement of their adaptability to the sector following graduation (Demir, 2019; Acar, 2017). It is also possible for all members of this profession, which is undergoing constant evolution and requires all stakeholders, including professionals in their careers, to develop themselves, to acquire new stakeholders and customers in these areas of interaction that appeal to their fields of work and target audiences. As Kolb's experiential learning theory emphasises, students' direct access to knowledge through experience strengthens lasting learning and professional development (Kolb, 1984). In this context, technical tours, workshops, and trade fair participation are fundamental learning tools that prevent interior design education from being limited to classroom-based theoretical lessons. These tools increase students' professional awareness, support their creativity, and help them establish strong connections with professional life.

Consequently, technical visits, workshops, and participation in professional trade fairs are critical learning tools in interior design education that enable students to translate their theoretical knowledge into practice. Through these activities, students can directly experience not only the conceptual dimension of the design process but also its professional dimensions, such as production processes, material selection, application techniques, and sustainability principles. It is asserted that students will increase their professional awareness and problem-solving capacities by coming face-to-face with current technologies and innovative solutions in the sector.

Furthermore, participation in workshops and trade fairs has been demonstrated to contribute to the development of competencies that are critical to professional life, including creativity, teamwork, interdisciplinary communication, and time management (Smith, 2021). Moreover, attendance at national and international trade fairs enables students to follow sectoral trends, expand their professional networks, and evaluate their own projects on different scales. These experiences facilitate students' more rapid and effective adaptation to the sector following graduation. Furthermore, technical visits, workshops and trade fair participation have been demonstrated to play a role in the professional development of students, increasing their confidence and aiding in the establishment of their professional identity. By observing real production and design environments, students contextualise their theoretical knowledge within a concrete framework; thus, they become prepared to face the challenges they will encounter in their

professional lives after graduation. Consequently, these practical activities can be regarded as a fundamental learning strategy in interior architecture education. This is because they not only support the learning process but also enable students to establish strong and sustainable connections with professional life.

1.3.3. Project and Design Competitions

In the domain of interior design education, project and design competitions are recognised as a pivotal learning instrument for students to actualise their creative potential, cultivate distinctive design methodologies, and accrue professional experience. These competitions function not only as activities that support individual creativity, but also as application-based learning environments in which students are able to relate their theoretical knowledge to real-world conditions. Consequently, competitive environments provide students with the opportunity to develop a critical perspective on design processes, cultivate problem-solving strategies, and evaluate the efficacy of their design decisions within tangible contexts (Özkan, 2016).

Design competitions offer students the opportunity to produce an original product, as well as the experience of playing an active role in all stages of the design process. It is evident that a multifaceted approach is integral to the educational process, encompassing activities such as problem definition, concept development, sketch production, three-dimensional modelling, visualisation, and presentation. This approach is conducive to the simultaneous development of analytical thinking, aesthetic decision-making, and technical skills in students. In this process, the presentation of projects to a jury, the receipt of critical evaluation and feedback, constitutes a significant educational stage that fosters students' capacity to be receptive to design criticism, effect revisions and enhance their abilities (Gürsoy, 2021). It is therefore argued that such competitions serve as an 'experiential learning space' that complements studio practice in interior architecture education.

Moreover, engagement in competitive pursuits is of paramount importance in fostering students' professional communication networks, familiarising them with the intricacies of their chosen sector, and enhancing their self-assurance. Interaction with jury members, industry representatives, and academics serves to strengthen students' awareness of their professional life. These interactions are valuable not only for winning awards but also for participating in a culture of critical production and becoming part of the design community.

The increasing visibility of project and design competitions at national and international levels in the present age has also resulted in an expansion of opportunities for interior architecture students with regard to accessing and sharing information. Competition announcements, evaluation processes and results are regularly publicised through academic journals, online platforms and sectoral publications. This enables students to disseminate their designs to a broad audience, garner recognition within professional circles, and be evaluated from diverse vantage points. Moreover, access to projects from participants from different institutions and countries through these channels contributes to students' comparative analysis of design approaches and their ability to follow current design trends and technological developments (Demir, 2019).

Access to competition projects and the sharing of these projects not only serves students' individual production but also helps them develop a collective learning culture. By comparing their own work with that of other projects, students can develop their critical evaluation skills, question the cause-and-effect relationships of design decisions, and thus

gain the ability to develop original, innovative, and socially relevant design solutions. In this respect, project competitions can be regarded as a means of facilitating the dissemination of knowledge beyond the individual level, thereby becoming an active part of the academic and sectoral knowledge network.

The sharing of national and international competitions on different platforms enables students to enhance their portfolios, strengthen their professional identities, and accelerate their career development. Participation in such events offers students the opportunity to develop both aesthetic and technical skills, as well as to acquire competencies in interdisciplinary thinking, collaboration, and developing sectoral awareness. This directly supports the process of transforming theoretical knowledge into practice, which is one of the contemporary goals of interior architecture education (Karaçalı, 2018; Yıldırım, 2020).

Consequently, design competitions have become an integral component of interior design education; they are positioned as an important educational strategy that reinforces students' creativity, originality, and professional competence, while also preparing them for the real dynamics of professional life. The culture of production that has been cultivated through these competitions engenders a sustainable learning environment that fosters both individual development and the innovative orientations of the discipline.

2. EDUCATION-INDUSTRY COLLABORATION

In the contemporary higher education system, there is a growing emphasis on providing students with a learning experience that is integrated with the business world and application-oriented, as opposed to merely a theoretical education process. In this context, education-industry collaboration is regarded as a strategic element that exerts a direct influence on the quality of academic education and the sectoral adaptation capacity of graduates, particularly in applied and design-based disciplines. In this regard, the field of interior architecture education is distinguished by its multidimensional nature, with the primary objective of cultivating students' professional competencies, fostering comprehension of the intricacies of the sector, and equipping them with the requisite instruments to function efficaciously within professional settings.

The integration of the education process with the transition to professional life serves to facilitate the assimilation of theoretical knowledge within concrete production processes, thereby enhancing sectoral awareness and supporting the formation of professional identity. In consideration of the fact that, within the framework of the Bologna Process, higher education institutions are obligated to equip students with the knowledge, skills and competences that will increase their employability (YÖK, 2018), the necessity of this integrated approach becomes even more apparent. It is evident that through the implementation of compulsory internships, sectoral workshops, technical visits, workshops, and project-based courses, students are presented with the opportunity to evaluate design decisions in terms of production, cost, sustainability, and user requirements. In this process, they are afforded the opportunity to directly observe the practical reflections of academic knowledge (Demirarslan, 2017; Özsoy, 2015).

As demonstrated in the works of Demirarslan (2017) and Özsoy (2015), there is a clear correlation between the practical application of academic knowledge and its relevance in real-world settings.

The development of professional competencies among students is enhanced by university-industry collaborations in the domain of interior architecture. Moreover, these partnerships ensure the contemporary relevance of educational programmes by

integrating industry-specific requirements and technological advancement processes within the academic milieu. These collaborations have been shown to promote both knowledge sharing and innovative thinking through a variety of means, including joint projects, R&D studies, and sector-focused seminars carried out with production facilities, material manufacturers, design offices, and professional organisations (Aykut, 2020; Öztürk & Yılmaz, 2019). Consequently, students are required to produce designs at a conceptual level, whilst also internalising the technical, economic and ethical dimensions of production processes. This dual approach fosters the development of a holistic professional vision.

Such collaborations also offer a sustainable education strategy for academic institutions. Through interactions with industry representatives, universities can directly observe market trends, user behaviour, and technological innovations. This, in turn, enables them to update their curricula in line with industry expectations. From the sector's perspective, university-industry interaction is considered a dynamic collaboration model where innovative ideas are generated, qualified human resources are trained, and knowledge transfer is facilitated (Karaçalı, 2018). This symbiotic relationship has been demonstrated to enhance the quality of education and strengthen the sector's capacity for innovation.

In conclusion, education-industry collaboration in interior architecture education is a holistic learning approach that combines theoretical knowledge with practical experience. It supports students' effective preparation for professional life and contributes directly to the development of the sector. This pedagogical approach has been shown to foster students' creativity, problem-solving skills, and sectoral awareness. Furthermore, it enables universities to produce graduates who are equipped with the necessary competencies for the production and design understanding that is required by the current era. It is evident that education-industry interaction is not merely a form of cooperation; rather, it occupies a strategic position as one of the fundamental determinants of quality, innovation, and sustainability in interior architecture education.

2.1. The Relationship Between the Education Process and Transition to Professional Life

The correlation between the educational process and subsequent professional life is of critical importance, particularly in applied fields. The education of interior design is characterised by an interdisciplinary structure, necessitating the integration of theoretical knowledge and practical application. This field demands continuous development and monitoring of evolving materials, techniques and data intensity, which are of significant importance within the sector. It is therefore imperative for students to acquire professional experience prior to graduation, as this not only fosters individual skill development but also ensures adherence to industry standards and cultivates professionals who embody ethical values. Within this paradigm, compulsory internships emerge as a pivotal instrument, facilitating students' exposure to authentic production and design environments. Internship processes enable students to evaluate their design decisions in terms of feasibility, cost, and production techniques, in addition to abstract concepts, thereby bridging the gap between academic knowledge and industry practices (Demirarslan, 2017). During this process, students are instructed in the dynamics of the business world and professional disciplines by observing each stage of a project, from the design phase to implementation.

Furthermore, workshops conducted with industry representatives equip students with interdisciplinary collaboration, problem-solving, and innovative design development

skills. Workshops have been shown to provide an ideal environment for students to work in teams, evaluate different perspectives, and generate creative solutions (Smith, 2019). Moreover, such events provide a valuable opportunity to observe the viewpoints and design languages of different designers in close proximity. They also facilitate interaction among prospective colleagues who have gained work experience with various trainers at different institutions. Participation in national and international fairs and seminars allows students to closely follow current trends, technological innovations, and industry application standards. Consequently, students are able to comprehend both the aesthetic dimension of design and professional requirements such as functionality, sustainability, and user-centred approaches (Karaçalı, 2018).

In accordance with the Bologna Process, higher education institutions are obligated to furnish students with the knowledge, skills and competencies that will enhance their employability (YÖK, 2018). The interaction of interior architecture students with colleagues and industry stakeholders prior to graduation not only provides them with professional experience but also contributes to their learning about industry expectations, work processes, professional standards, and work ethics. These experiences have been shown to facilitate more rapid and effective adaptation to the professional world upon graduation, thereby supporting students' development as problem-solving, creative, and innovative designers (Demirarslan, 2017; Özsoy, 2015).

The integration of the educational process with the transition to professional life is a strategic approach that strengthens the interaction between theoretical and practical knowledge in interior architecture education. It prepares students for the process, supports them in developing different perspectives, and increases their professional competence and sectoral awareness. This pedagogical approach is designed to ensure that students acquire the necessary design knowledge and to provide them with a holistic educational experience that prepares them for the requirements of professional life.

2.2. Interior Design-Industry Cooperation

Interior design education is not merely a process based on the transfer of theoretical knowledge; it requires a multi-layered educational model that aims to enable students to transform design thinking into practical skills. In this context, collaborations established with production units are considered a critical strategic tool that enables students to gain practical experience and develop professional competencies that respond to the current needs of the sector. This interaction process, defined as industrial collaboration, enables students to relate the theoretical knowledge they acquire at school to concrete production conditions, thereby internalising not only the conceptual but also the technical, economic, and ethical dimensions of design (Özsoy, 2015).

The scope of university-industry collaborations is extensive, encompassing a variety of application forms. These include, but are not limited to, joint research projects, R&D studies, material and technology presentations, sectoral workshops, technical tours, production facility visits, and mentoring programmes. In the course of these processes, students are able to observe all stages of the design process, from the conception stage to the production stage, thereby developing a comprehensive understanding of the multidimensional nature of interior design. In particular, the experience gained in areas such as the workability of material types, the applicability of production techniques, cost optimisation, and the integration of user expectations into the design contributes to shaping students' design decisions in a more realistic, sustainable, and applicable manner (Aykut, 2020). In this respect, industry collaborations engender a learning environment

that serves to bridge the gap between abstract knowledge and practical experience in design education.

Interactions with industry are conducive to the development of students' design and production skills, as well as facilitating the acquisition of contemporary workplace competencies, including professional communication, teamwork, time management, project coordination, and interdisciplinary collaboration. Project-based courses, internships, and sector-specific workshops enable students to actively participate in all stages of the design process, allowing them to prepare for professional life in a more equipped manner. This pedagogical approach is designed to nurture students who are not merely consumers of knowledge, but also capable of its transformation and production (Demirarslan, 2017).

Another salient aspect of industry collaborations pertains to the provision of a sustainable development model for academic institutions. Through close relationships with industry representatives, universities gain the opportunity to directly observe market dynamics, user trends, and technological innovations. This, in turn, enables them to update their educational programmes to align with current industry needs (Öztürk & Yılmaz, 2019). This enables both academic curricula to adapt to contemporary requirements and graduates' employability to be enhanced. Concurrently, universities are empowered to cultivate knowledge transfer and innovation-oriented collaborations in domains such as innovative materials, sustainable design, and production technologies, thereby enhancing the industry's production capacity.

When evaluated specifically for Turkey, the furniture, interior fittings, building materials and decoration industries are among the areas with the strongest interaction with interior architecture education. University-industry collaborations in these areas have been observed to enhance students' professional competence, cultivate their practical skills, and directly contribute to the sector's production of innovative design solutions (Özsoy, 2015; Aykut, 2020). In this two-way interaction, students are able to align design decisions with production conditions, cost parameters, and user requirements, while industrial organisations increase their own competitive strength by gaining access to creative, innovative, and research-oriented human resources.

Consequently, industry collaboration in interior architecture education is a two-way interaction-based educational model that enables the transfer of theoretical knowledge to the application environment, strengthens the innovation capacity of the sector, and supports students' professional identity acquisition processes. The systematic, planned and sustainable implementation of these collaborations enhances academic quality and increases the potential of the interior architecture discipline to generate social and economic value. Consequently, this interaction between industry and academia is regarded not solely as an educational strategy, but also as a dynamic knowledge production mechanism that contributes to the transformation of design culture and the institutionalisation of professional innovation.

3. CONCLUSION & SUGGESTIONS

The field of interior design is not confined to the aesthetic dimension; it also encompasses the responsibility of producing functional, ergonomic and quality-of-life-enhancing solutions that exert a direct or indirect influence on the daily lives of all users. The role of the interior designer is to translate the abstract concept of a design plan into a tangible reality, with the objective of addressing both the physical and psychological requirements of the occupants. The end goal is to create living spaces that are not only aesthetically

pleasing, but also safe and functional. In this context, interior design, as a people-centred profession, makes significant contributions to raising living standards and deepening individuals' relationship with space. However, it is imperative to acknowledge that spaces are not merely areas with specific boundaries. It is evident that any point within the purview of a specific user group can be regarded as a space. Consequently, any open, closed or semi-open area with the potential to serve people is evaluated as "space".

The interior design education process represents a critical period in the professional development of students, during which they develop their professional identity and gain a sense of professional awareness as they prepare for their future careers. Education is not confined to theoretical courses; it is enriched with practical learning tools such as project studios, technical visits, workshops, fair participation, internship applications, and design competitions. Project courses facilitate students' engagement with the design process in its entirety, thereby enabling the development of creativity, critical thinking, and problem-solving skills (Özkan, 2016; Gürsoy, 2021). The integration of technical visits and workshops within the curriculum facilitates the practical application of theoretical knowledge, allowing students to observe materials, production techniques, and application processes directly (Demir, 2019; Yıldırım, 2020).

The active involvement of interior design students in professional fairs and project competitions provides a significant platform for learning and interaction, which is instrumental in their professional development. Such events enable students to closely follow current trends and innovative design approaches in the sector. Furthermore, they provide students with access to dynamic platforms where they can exhibit their own designs on a national and international scale. In addition, they have the opportunity to receive professional feedback and to have their designs evaluated. In this process, the publication of the results of project competitions and fair events in academic journals, sectoral newsletters and digital environments enables students to analyse the design approaches of participants from different universities and countries. This, in turn, allows for the comparison of different cultural and pedagogical perspectives. This facilitates access to areas where prospective colleagues can develop not only their formal design skills but also their critical thinking, analytical evaluation, and original idea generation abilities.

Such professional experiences have been shown to support students in realising their creative potential, developing their own unique design language and strengthening their professional identity. Moreover, the experiences gained in competitive and exhibition environments contribute to the consolidation of students' professional self-confidence, the development of their communication and presentation skills, and their ability to adapt more quickly and effectively to the expectations of the business world post-graduation. Consequently, these events can be regarded not only as competitive arenas but also as educational processes that accelerate students' professional development, encourage creative thinking, and foster sectoral awareness.

Collaborations established with industrial and commercial units during the education process enable students to experience real production environments, learn about materials and technology in a timely manner, and evaluate the feasibility of their designs (Özsoy, 2015; Aykut, 2020). Such collaborations have been shown to develop students' technical knowledge and practical skills ((Razali, Zulkifli, & Mohamad, 2024)) and to enable them to acquire competencies that are critical in professional life, such as professional communication, teamwork, project management, and interdisciplinary collaboration (Smith, 2021). These processes facilitate the integration of theoretical

knowledge with practical application by enabling students to work in real production environments. Furthermore, they assist in the development of problem-solving and decision-making skills through interaction with individuals specialising in diverse areas of expertise. From the perspective of academic institutions, such collaborations have the potential to influence the content of education programmes, enabling them to be adapted to current sectoral requirements, technological innovations, and market dynamics. Consequently, universities are transitioning from education and training processes that are exclusively knowledge transfer-based to a learning model that is supported by practical experience. This shift enables students to seamlessly integrate into the sector. Moreover, these partnerships facilitate the transfer of knowledge and expertise between academia and industry, enhancing the employability of graduates and contributing to their participation in the business world as more adaptable and productive individuals. Consequently, such partnerships function as a strategic instrument, not only for the individual development of students, but also for enhancing the educational quality and sectoral effectiveness of higher education institutions.

It is therefore vital that interior design education incorporates a balanced integration of theoretical knowledge, practical experience and industry collaborations. This is a fundamental strategy that strengthens students' professional identities and transforms them into creative, critical thinkers and problem-solving designers. The incorporation of technical visits, workshops, participation in fairs and competitions, and industry collaborations is instrumental in enabling students to experience the demands of professional life at an early stage and prepare them for entry into the sector. This process not only ensures individual skill development but also establishes a sustainable learning network through academic and sectoral knowledge sharing, thereby increasing the sector's innovative capacity.

Consequently, the role of the interior design profession in human life, in conjunction with the supportive nature of educational processes, directly contributes to the development of a human-centred, applicable, and aesthetic design approach. The holistic approach, supported by educational and industry collaborations, has been shown to transform students into professional interior designers. These designers are able to shape spaces aesthetically whilst also contributing to social and individual quality of life by producing sustainable and functional solutions. Consequently, all graduates of interior design programmes will be endowed with professional competence and social responsibility awareness as they commence their professional careers.

KAYNAKÇA

Acar, A. (2017). The contribution of technical visits to interior design education. *Journal of Design Education Research*, 5(2), 67–82.

Aykut, S. (2020). University-industry collaboration and interior design education. *Journal of Architecture and Design Research*, 12(1), 55–70.

Aykut, S. (2020). University-industry collaboration models in interior design education. *Journal of Art and Design*, 26(2), 45–63.

Chamber of Interior Architects of Turkey. (2004). *Definition and scope of the interior architecture profession*. TMMOB Promotional Publication.

CIDA. (2018). Council for Interior Design Accreditation Standards.

Council of Higher Education (YÖK). (2018). *The Bologna process and the European higher education area*. Council of Higher Education.

Council of Higher Education [YÖK]. (2020). *National qualifications framework for higher education in interior architecture*. Council of Higher Education

Demir, M. (2019). The role of technical tours in the experiential learning processes of interior design students. *Journal of Art and Design*, 24(1), 41–55.

Demirarslan, M. (2017). Internships and professional preparation processes in interior design education. *Journal of Architecture and Design Education*, 10(2), 44–62.

Gürel, M. Ö., & Anthony, K. H. (2006). The canon and the void: Gender, race, and class in design education. *Journal of Architectural Education*, 59(3), 66–76.

Gürsoy, H. (2021). Creative processes in interior architecture project studios. *Journal of Art and Design Research*, 9(2), 88–104.

IFI. (2011). International Federation of Interior Architects/Designers – Definition of Interior Architecture

Kavasoğulları, A. (2021). Effects of color and lighting system on user comfort in interior design. *Mimarlık ve Yaşam*, 6(2), 583–593.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.

Özsoy, V. (2015). *Design education and applied learning in interior architecture*. Ankara: Pegem Akademi.

Pile, J. F. (2007). *Interior design* (4th ed.). Pearson.

Razali, A. F., Zulkifli, A. P. M., & Mohamad, S. A. (2024). *Design project classroom: Fostering industry-ready industrial designers through academic-industry collaboration*. *Wacana Seni Journal of Arts Discourse*, 23, 55–72.

Smith, V. I. (2021). *How interior designers charge for projects and services (2nd ed.): Payment options for interior design clients*. Independently published.